

Hint fakirinin yarışma çilesi

Janet Barış 27.02.2009

Danny Boyle'un bir gün Hindistan'a gidip bir de Hintli oyuncularla film çekeceği kimsenin aklına gelmezdi. *Transpotting* gibi kült bir filme imza atan ardından da *28 Gün Sonra*, *Günışığı* gibi filmlerle bilim-kurguya yönelen Boyle, ilk defa Hindistan'da çektiği *Slumdog Millionaire* ile bu denli konuşuluyor, tartışılıyor. Altın Küre ve Bafta'da birçok ödül alan Oscar'a da on dalda aday olup en iyi yönetmen ile en iyi film dahil olmak üzere sekiz ayrı dalda Oscar kazanan film If İstanbul'un ardından vizyonda seyircisiyle buluşmaya hazır.

Boyle, Vikras Swarupsa'nın romanından uyarladığı *Slumdog Millionaire*'de bizdeki versiyonu *Kim 500 Milyar İster* olan bilgi yarışmasına katılan Jamal adlı 18 yaşında bir gencin hikâyesini çocukluktan erginliğe kadar ustaca izliyor. Jamal aslında Hindistan'da turistlerin rağbet etmediği bölgelerde büyümüş yoksul bir genç, çıktığı yarışma programı hayatının dönüm noktası oluyor ama kimse bu varoşlarda büyümüş gencin bu kadar soruyu bilip milyoner olabileceğine inanmadığından karakolluk oluyor. Film işte tam bu noktada başlıyor. Bir insanın bu kadar çok para kazanması dört şık etrafında sorgulanıyor, şans, kader, bilgi ya da hile. İlk önce hile akla geldiğinden Jamal bildiği her sorunu cevabını hayatından verdiği örneklerle kanıtlamak zorunda kalıyor. Yoksulluk içerisinde geçen hayatı büyüdükçe de değişmeyen kaderi araya sıkışan bir aşkla şekilleniyor. Jamal inatçı ve tuttuğunu koparan biri zira onu televizyon programına çıkacak kadar etkileyen de çocukluktan başlayan aşkı oluyor.

Danny Boyle özellikle filmin ilk 50 dakikasında kamera hareketleri ve Jamal'i izleme tarzıyla yeteneğini ortaya koyuyor. Zaman zaman kamera özgür kalıp tersine, yana öne arkaya seyircinin kafasını karıştıracak kadar hareketli bir biçimde yer değiştiriyor. Burada uyarlanan senaryonun güçlü tarafı öne çıkıyor çünkü teknikle birlikte hikâye de akıcı bir şekilde ilerliyor. Bir bilgi yarışmasında sorulan soruların yanıtlarını hayatla ilişkilendirmek, kurguyu bunun üzerinden oturtmak romanda olduğu kadar sinema filmi için de elverişli, iyi bir malzeme.

Danny Boyle sonuçta İngiliz, yani Batılı bir yönetmen ve belki de filmin popülerleşmesini sağlayan en önemli faktör yönetmenin Danny Boyle olması, aksi takdirde böyle bir konu Bolywood'da çekilebilir ki yüzlercesi çekiliyor. Kimi çevreler onun Hindistan'a olan bu bakışını oryantalist olarak değerlendirse de Boyle anlatmak istediklerinde samimi gözüküyor. Doğu'yu bir Batılının gözünden izlemenin oryantalizmi çağırıştırması çok doğal, çünkü istese de istemese de Batılı olan "Batılı" bakışını kaybedemiyor. Bunu bir de Hindistan'ın varoşları üzerinden anlatıyorsanız meseleniz daha da yerini buluyor. Eleştiriler bu konuda yersiz değil, Boyle bir yandan samimi gözüküyor bir yandan da Hindistan'ı varoşlarla sınırlıyor.

Jamal'ın küçüklükten beri unutamadığı aşkı Latika ise hikâyenin merkezinde yer alıyormuş gibi gözükse de filmin asıl meselesi Jamal'ın yaşadıkları ve çocukluktan yetişkinliğe kadar karşılaştığı zorluklar. Diğer yandan Boyle diğer karakterleri de es geçmemiş. Jamal'ın ağabeyi Salim Hindistan'daki mafya, mahalle ağaları gibi durumlara boyun eğmiş, hayatta kalmak uğruna bu yolu tercih eden biri olarak filmin kötü gözükken karakteri. Kötülüğünün kaynakları çocukken yaşadığı zorluklarla destekleniyor bir yandan da tüm yaptığı kötülöklere rağmen bir köşede namaz kılip tanrıdan af dileyebiliyor. Salim kadar hırslarına yenilen sunucu Prem Kumar'ın da üstünde durulmuş kendisi de varoşlarda büyüyen Kumar, Jamal soruları bildikçe seviniyormuş gibi gözükürken içten içe gösteri dünyasının tek yıldızı olarak kalmayı istiyor.

Çocuk oyuncuların başarılı performanslarıyla birlikte özellikle ilk yarısı gayet iyi ilerleyen *Slumdog Millionaire* sinemasal olarak Boyle'un son zamanlardaki en iyi işlerinden biri. Her ne kadar iyi bir film olsa da Oscarlarda bu denli ödül alacak kadar parlak gözükmeyen filme Batılı toplumların doğudaki yoksulluğu estetize etmesi şeklinde de bakılabilir. Böylelikle estetize edilmiş yoksulluk batıya daha mistik hatta egzotik bile gelebiliyor. Daha vizyona girmeden bu yılın en çok konuşulan filmlerinden biri olan yapım güçsüze güçlünün bakışı yanıyla daha da konuşulacağa benziyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yaşlı kurdun son oyunu

Janet Barış 06.03.2009

Clint Eastwood, son filmi *Sahtekâr* yakın bir zaman önce vizyonda yerini almışken, bu kez kendisinin de başrolünde oynadığı *Gran Torino*'yla arayı çok da açmadan yeniden çıkıyor ortaya. Geçtiğimiz haftalarda Cannes'da onur ödülü alan Eastwood yaşına rağmen hâlâ yönetiyor hem de oynuyor. Artarda gelen yapıtlarının çoğu da konuşulan ve önemli filmler oluyor. Amerika'da aylar önce giren *Gran Torino* şimdiden Eastwood'un en çok iş yapan filmi oldu.

Çok sevdiği karısını kaybettikten sonra hayata küsen ve huysuz bir adam olup çıkan Waltz Kowalski'nin sahip olduğu, hatta değer verdiği tek şey 1972 model Gran Torino'sudur. Oğullarıyla çok görüşmeyen, kiliseden gelen papazı da kendine has yollarla sepetleyen Kowalski yan komşuları Monglardan yani Asyalı göçmenlerden de rahatsız olur. Tipik bir Asyalı aile olan yan komşularının yeni yetişmekte olan oğulları Thao'yu kendisi gibi Asyalı bir çete rahatsız etmeye başlar ve onu Kowalski'nin arabasını çalmaya iterler. Thao arabayı çalarken Waltz'a yakalanır, bu olayla birlikte Waltz yan komşularının hayatlarını keşfetmeye ve önyargılarından kurtulmaya başlar.

Gran Torino tam anlamıyla tek karakter üzerine yoğunlaşan bir film, Waltz Kowalski karakteri filmi başından sonuna dek tek başına sırtlıyor. Waltz'ın etrafındaki karakterlerin çoğu sönük ve Waltz'ın yanında pasif kalıyorlar, dolayısıyla Eastwood kendi yönettiği filmin aynı zamanda oyunculuk anlamında kurtarıcısı olmuş. Eski bir Kore gazisi olan öfkeli bir adamın mizacını yansıtırken ve savaş sırasında öldürdüğü Asyalılar için hayatının son dönemecinde vicdan azabı çekerken kaderin karşısına kendisine oğullarından bile daha yakın davranan Asyalı aileyi çıkarması filmin ana çatışma unsurunu oluşturuyor. Yavaş yavaş Asyalı komşularının hayatına dahil oluyor, doğumgününde kendisini huzurevine götürmeye çalışan oğlunu evden kovup komşusuna gidiyor, yemeklerini yiyor onlarla vakit geçirirken Thao'yu da kendi metotlarıyla adam etmeye uğraşıyor, çetelerden korumaya çalışıyor.

Karısının ölmeden önceki son dileği Waltz'ın günah çıkarması, Waltz ilk başta buna karşı çıksa da pederle olan bir konuşmasında öldürdüğü Asyalılar için ne kadar acı çektiğini ifade ediyor zaten onlarla dönüşü olmayan bir yola girecek kadar yakın olması da belki de içten içe çektiği vicdan azabının bir yansıması. Savaşığı öldürdüğü ırktan insanların yan komşusu olması üstelik de onlardan öz çocuklarından daha fazla ilgi görmesi zaten sorunlu olduğu geçmişini daha da çok sorgulamasına neden oluyor.

Gran Torino, Eastwood'un başarılı işlerinden biri olsa da Nick Schenk imzalı senaryonun zayıf tarafları mevcut oğulları özellikle seyircinin gözünde "itici" bir şekilde tasvir edilmeye çalışılırken abartılmış ayrıca önyargılar

kırılırken ya da sokak çeteleriyle mücadele ederken öne çıkan birçok nokta klasik Hollywood filmi klişeleri üzerinden ilerliyor.

Kowalski, Eastwood'un yıllar önce yarattığı Kirli Harry karakterinin bir devamı gibi zaman zaman Western türüne de göz kırpmıyor, ayrıca ismiyle *Vanishing Point* filmindeki Kowalski'yi de hatırlatıyor zira araba tutkusu her ikisi için de geçerli. Filme adını veren Gran Torino'dan ziyade Kowalski yan komşularıyla ilgileniyor ama yine de merkezde bir araba var. Irkçılığın gereksizliği, anlamsızlığı insan olarak birbirini tanıma anlama üzerine önemli mesajlar içeren filmde kültürlerarasılık da önem kazanıyor. Amerika'nın ortasında yer alan Asyalı çeteler, Meksikalı gruplar, köşede bekleyen siyahlar ve bunların birbirlerine olan tahammülsüzlüğü gibi farklı noktalara da işaret ediyor. Eastwood oyunculukta olduğu kadar yönetmenlikte de başarılı, çektiği filmler bunun bir göstergesi, 79 yaşını devirmesine rağmen Hollywood camiası içerisinde kendine özgün bir tarzla ilerliyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ölümle dalga geçen "teldeki" adam

Janet Barış 13.03.2009

Belgesel izlemek genellikle sıkıcı bir eylem olarak görülür ama bazı belgeseller gerçek ve kurgu arasındaki çizgiyi öyle incelikle yansıtır ki aksiyon filmlerinden bile daha ilginç bir örnek çıkabilir. *Teldeki Adam* tam da bu noktada bir belgesel sinema örneği olarak vizyona giriyor.

Fransız asıllı Philippe Petit çocukluğundan itibaren kulelere ilgi duyar ve bir gün ip cambazı olduğunda kuleleri birleştiren ipin tam ortasında olmayı hayal eder. Öyle ki daha erişkin olmadan gittiği dışçide beklerken göz gezdirdiği gazetelerden birinde ikiz kulelerin inşa edileceği haberini görüp sayfayı yırtar ve böylelikle hayallini gerçekleştirmek için ilk adımı atmış olur. Petit yetenekli olduğu kadar şanslı bir ip cambazıdır, çünkü çevresindekiler, arkadaşları ve sevgilisi de dahil olmak üzere herkes yanındadır. İlk önce Notre Dame'a gerdiği telde yürür, Fransızlar tel üzerinde ustalıkla yürüyen bu adamı şaşkınlıkla izler. İlk uluslararası macerası ise Avustralya'dadır, burada da yine yüksek bir noktaya gerdiği telleriyle gösterisini sunar. Petit'nin bunu yaparken izin almaması insanların yolda yürürken birdenbire havada yürüyen birini görmesiyle sona erer, daha sonrasında ise genellikle kelepçelenip gözaltına alınır ve kısa bir süre sonra da serbest bırakılır.

Belgeselin başında Petit'nin yüksekte olma tutkusunun çerçeveleri betimleniyor, ardından film boyunca anlatılan süreç başlıyor; Amerika ve ikiz kuleler macerası... Bu noktada olaylar daha hareketli bir hal alıyor. Öncesinde Amerika'ya giden ve kuleler etrafında çeşitli araştırmalar yapan Petit, daha sonra aylarca New York'ta kalıp arkadaşlarıyla birlikte proje üzerinde çalışıyor. Eşyaları binaya getirmekten, sabaha karşı kuleler arasına tel germeye kadar uzanan bu heyecanlı süreç, New Yorkluların şaşkın bakışları arasında, 1974 yılının yazında zaferle sonlanıyor. Neredeyse bir saat boyunca tel üzerinde yürüyen ve önce tutuklansa da daha sonra kahraman olan Petit amacına ulaşıyor, şimdi var olmayan ikiz kuleler arasında 400 metre yükseklikte ölümle dalga geçiyor. Ölme ihtimalini hep düşündüğünü ifade eden Petit, bunun üzerinde durmuyor, çünkü ölürse dünyada en çok yapmak istediği şeyi yaparken öleceğini biliyor.

Teldeki Adam, Petit ve arkadaşlarının anlatımıyla ilerliyor ama geçmiş sürekli kurgulanarak ayakta tutuluyor. Böylelikle Petit'nin gerçek ve kurgu arasında gelişen anıları, yaşadıkları perdede hayat buluyor. Hikâyenin

kendisi de zaten ilginç olduğundan seyirci için sürükleyici, heyecanlı ve zaman zaman da gerilimli bir sinema yolculuğu başlıyor. Zaten Petit gerilimin ortasında yaşıyor, kimsenin hayal edemeyeceği yükseklikte ipinin üzerinde yürüyor, uzanıyor ve inanılmaz şovunu gerçekleştiriyor. İnsan *Teldeki Adam*'ı izlerken bir yandan da tüm bunların yaşanmış olacağını, olabileceğini düşünmekten kendini alamıyor. Zira perdede izlerken bile insanı korkutan bir yüksekliğe bu kadar kararlı ve cesur bir biçimde çıkmak çok çarpıcı. Arkadaşlarıyla birlikte yarattığı inanılmaz birliktelik, dayanışma ayrıca etkileyici oluyor. Zaten arkadaşları da uzun bir uğraştan sonra Petit'nin İkiz Kuleler'e çıktığı anı yıllar sonra bile gözleri yaşları içerisinde anlatıyor.

Philippe Petit'nin imkânsız başardığı inanılmaz hikâyesi yine Petit'nin kendi yazdığı *To Reach The Clouds* kitabından uyarlanmış. Filmin yönetmeni James Marsh da daha çok belgeselleriyle tanınıyor. 2008 Sundance Film Festivali'nde İzleyici ile Jüri Büyük Ödülü'nü, bu yılki Oscar'larda ise En İyi Belgesel ödülünü kazanan film, değme aksiyon filmlerine taş çıkartacak bir heyecana sahip. !f İstanbul'un açılış filmi de olan *Teldeki Adam* izleyip izlenebilecek en etkileyici, gerilimli ve heyecanlı belgesellerden biri.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kaybedenler birbirine benzer

Janet Barış 20.03.2009

Kaybedenlerin hikâyesi, eski günleri arayışı gibi meseleler her zaman seyircinin ilgisini çeker. Bir zamanlar alkışları üzerinde toplayan ikonlaşan figür artık eski şöhretini kaybetmiş ve bir kenara çekilmek zorunda kalmıştır. Bu tip konular özellikle Oscar törenleri için de biçilmiş kaftan olur. Darren Aronofsky imzalı *The Wrestler* yani *Şampiyon* da bir kayıp şöhret öyküsü. Uzun zamandır ortalarda görünmeyen Hollywood'un ortalıkta olmayıp, iyi projelerde yer almayınca da "loser" sıfatını yapıştırdığı Mickey Rourke başrolde ve ünlü bir güreşçiye artık fiziksel olarak ringlere yetmeyen eski bir güreşçiye canlandırıyor.

Randy zamanında çok ün yapmış bir güreşçi aslında Amerikan gladyatörlerinden biri de denilebilir. Bu tarzın özelliği sportif bir amaç olmaktan ziyade fiziksel şiddeti görsel bir şölene dönüştürebilmek ve Randy de bu konu da çok iyi. Fakat artık ilerleyen yaşı bu tehlikeli olduğu kadar fiziksel bir dayanıklılık gerektiren mesleği yapmasına müsaade etmiyor. Bu noktada hayatının merkezine koyduğu gösteri dünyasından sıyrılıp başka bir yol denemek zorunda kalması gerekiyor. Çok büyükmüş gibi gözükse de küçük bir dünyası var, sürekli uğradığı barda striptizcilik yapan Cassidy'le üzeri örtük bir yakınlaşmaları mevcut, birbirlerini anlayıp dinleseler de ilişkileri bu noktadan öteye geçemiyor. Randy artık bitmeye yüz tutan kariyeriyle karşı karşıya kalınca uzun zamandır görmediği kızının da izini sürüyor ve görüşmeye çalışıyor. Hatalarını telafi etmek, hep bildiği bir hayattan başka bir hayata başlamak ise Randy için görüldüğü kadar kolay değil.

Öykü, Randy yani Mickey Rourke üzerine kurulu, her şey onun üzerinden ilerliyor. Bir yandan da ucundan da olsa striptizci Cassidy'nin hikâyesi verilmiş ama üzerinde çok durulmuyor. Her şeyi devirebilecek kadar güçlü gözükse Randy aslında her insan kadar kırılgan ve yalnız. Çok tipik bir konu olmasına rağmen Aronofsky klişelere yer vermeden anlatmak istediklerini verebilmiş, yıllar sonra kızından özür dileyen babanın durumu bile klişeden uzak, gerçekçi ve stilize.

Pi gibi sinema dünyası için çok farklı bir örneğe imza attıktan sonra, *Requiem For a Dream*'le de adından söz ettiren Aronofsky, *Şampiyon*'da da marifetini kamera kullanımı ve karakterlere yaklaşımıyla gösteriyor. Ayrıca filmin müzikleri de yaratılan atmosferle dengeli bir şekilde ilerleyerek gidiyor. Mickey Rourke'un bu filmdeki rolüyle Oscar'da En İyi Erkek oyuncu dalında favori gösterilirken ödülü Sean Penn'e kaptırması gibi bir durum oldu. Mickey Rourke *Şampiyon*'da gerçekten iyi oynamış, yalnızlığın, çaresiz kalışın hüznünü seyirciye geçirebiliyor ama insan *Siyam Balığı*, *Barfly* ya da *Dokuz Buçuk Hafta* gibi klasiklerini unutup yerine bir "güreşçi"yi koyamıyor, sanki bu filmde bambaşka bir adam var. Yine de kaybeden sıfatını taşıyan bir aktörle ironik olarak benzer yanlar taşıyan güreşçinin aynı filmde bir araya gelişi hoş bir ambiyans yaratmış. Marisa Tomei ise filme kenardan sızarak kendini göstermesini biliyor.

Görkemli bir yapım gibi gözükse de *Şampiyon* sakin ilerleyen bir film. Aksiyon dozu yüksek, dramatik bir biçimde anlatılabilecek bir konu varken, Aronofsky meseleyi dingin ve sakin bir şekilde yakalıyor ki bu da filmin en orijinal tarafı. Venedik Film Festivali'nde En İyi Film ödülünü alan ve duygusal taraflar da barındıran film, dışarıdan büyük gibi gözükken her şeyin aslında içten içe ne kadar yalın olduğunu, insan üzerine eğilerek duygusal bir biçimde anlatıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hayat'ın ritmi derinlerde

Janet Barış 27.03.2009

Çocukluktan erişkinliğe geçen kızlar akla ilk "Lolita"lığı getirir... Üzgün, mutlu ya da kızgın olması fark etmez, beyazperdede yer aldığı an da seyircinin gözünde Lolita imgesi canlanmıştı bir kere... Reha Erdem'in bu hafta vizyona giren ve birçok anlamda cüretkâr olarak adlandırabileceğimiz filmi *Hayat Var*'ın başkahramanı da 14 yaşlarındaki Hayat.

İlk filmi *A Ay*'ın ardından yavaş ve sakin adımlarla ilerleyen *Kaç Para Kaç*, *Korkuyorum Anne* ve *Beş Vakit* filmleri birbirinden farklı olsa da sinemasının bütünlükçü taraflarını ortaya koymayı başarabilen Reha Erdem, bu kez İstanbul'un merkezinde olmasına rağmen görünmeyen, dere ağzında, ahşap bir evde babası ve dedesiyle yaşayan Hayat'ın çarpıcı hikâyesini anlatıyor. Daha doğrusu anlatmıyor da çağırıştırıyor. Görüntüler ve sesler çağırıştırma üzerine kurulu sanki, durum böyle olunca görüntünün ardındaki gerçekliği bulmak da seyirciye kalıyor.

Hayat boşanmış bir ailenin kızı, babası ve dedesiyle kendine özgü bir yaşam kurmuş ve bu yaşam biçimini de öylesine benimsemiş ki, yeniden evlenip düzenli bir hayata sahip olan annesinin yanında huzurlu değil. Annesinin yeni evliliğinden olan kardeşiyle ilişkisi ikircikli, her ne kadar onu sevse de aynı ilgiyi annesinden göremiyor. Diğer çocuklar gibi değil, okulda ve dışarıda bunun acısını da yaşıyor zaten. Hiç beklemediği kadar çok ilgiyi, sevgiyi ve şefkati ise komşu kadından görüyor. Aslı Erdoğan'ın *Mucizevi Mandarin* kitabını özetleyen bir öykü vardır. İnsanın en çok ihtiyacı olduğu anda şefkat görmesinin ne denli yaralayıcı oluşuyla ilgilidir. Bir fahişe, birlikte olduktan sonra ona tuzak kurduğu halde kendisi için dövüşen, aldığı darbelere rağmen hiç

yaralanmayan yaşlı ve çirkin adamla bu kez aşkla, şefkatle sevişmek ister fakat her dokunuşunda şefkate ihtiyacı olan adamın bedeninde yaralar açılır. Hayat'ın komşu kadından gördüğü şefkat de işte tam bu noktada yer alıyor, o kadından şefkat gördükçe mutlu olmuyor aksine yaralanıyor.

Elit İşcan bu zamansız ve mekânsız gibi görünen film içerisinde varlığını somutlaştırmayı başarabilmiş, tüm bu gerçek ama bir yandan da kimsesiz gibi gözüken mekânda kendini hissettiriyor. Erdal Beşikçioğlu'nun etkili performansını da unutmamak gerek. Reha Erdem ana-oğul ilişkilerini en güzel *Korkuyorum Anne* filminde anlatır, *Hayat Var* da ise masum olduğu kadar farklı bir baba-kız ilişkisi var. Hayat, babasını çok seviyor, ondan bir kötülük görmüyor. Karakterlerin hepsi kendi içinde bir çıkişsızlıkta zaten, babası ufak tefek işlerle para kazanmaya çalışıyor, kimi zaman kadın bile pazarlıyor, dedesi zaten yaşamaktan çoktan vazgeçmiş gibi, Hayat ise varlık ve yokluk arasında gidip geliyor.

Hayat Var iddialı bir film, Erdem sinemasının geldiği noktayı gösteriyor. Jean Luc Godard sineması kadar sert de olabiliyor, Theo Angeleopoulos'a yaklaşıp minimalist bir tavır da takınabiliyor mesela. Filmin bütününe bir sessizlik hâkim, sessizliğin sıkıştığı noktada Orhan Gencebay devreye giriyor ve Hayat'ın ruhunu, içsel çalkantılarını müziğiyle ele veriyor. Erdem bilerek ve isteyerek seyircide zaman zaman bir rahatsızlık uyandırmak istemiş. Bunu daha çok Hayat'ın elinden bırakmadığı oyuncağından çıkan ses ile yatalak dedenin tekrarlayan sitemleri üzerinden yapıyor. Bugüne kadar Türk sinemasında görülmemiş biçimde profesyonel ve etkileyici bir ses kullanımı var. Film bitip günler geçse de sesler akılda kalıyor, vapur, deniz ya da arabesk şarkılar fark etmiyor. Seyirci için de farklı bir film, belirsiz bir tecavüz sahnesi ya da boşluklar var, bunları seyirci doldurmaya çalışıyor. *Hayat Var*, Erdem sinemasının yetkinlik, olgunluk duruşu, görülürse seyircisini besleyecek ender filmlerden.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yengeçlerin garip bir oyunu

Janet Barış 03.04.2009

Ali Özgentürk Türk sineması için önemli bir yönetmen. *Hazal*, *At*, *Murtaza* gibi klasikleri çoktan unutulmazlar arasına girmişken son dönem Türk sineması içerisinde *Balayka* ve *Kalbin Zamanı* gibi ortalama sayılabilecek filmlerle yer aldı. Özgentürk'ün son çalışması *Yengeç Oyunu* ise tam olarak nereye oturtulması gerektiği açık olmayan beklenmedik bir örnek.

Merkezde tek bir kadın var o da üniversitede hoca olan Asya; doğup büyüdüğü Eskişehir'e gelen Asya burada tarih hocalığına başlar. Öğrencileriyle birlikte Osmanlı döneminde yaşanmış olan bir cinayetin peşine düşer, 1900'lü yılların başında kimine göre fahişe kimilerin göre ise ebe olan Nuriye, reddettiği Yengeç Salih tarafından öldürülmüştür. Asya ile öğrencileri bu olayın üzerine gider, eski mahkeme kayıtlarını incelemeye alır. Bu sırada katilin torunu da belediye başkanlığı için aday olmuştur ve bu konunun derinlemesine araştırılması canını sıkarak engel olmaya çalışır. Asya öğrencileriyle konuyu araştırırken bir yandan da ailesiyle uğraşmak zorunda kalır. Nerede olduğunu anlayamadığımız kocası, küçük kızı, Çin'e giden ve kızkardeşini yalnız bırakan eniştesi ve biraz hovarda olan en küçük kızkardeşi. Filmde her kadının kendine ait farklı bir sorunu var, birisi

kocasını bekliyor, birisi evlenmek derdinde, Asya ise hem kocasını unutamıyor hem de tüm engellemelere rağmen araştırmasını yapmaya çalışıyor. Bu arada istasyon memuru kocasının mesleğini devralan annesi de trenlerde bilet kesiyor.

Yengeç Oyunu tam olarak neyi anlattığı belli olmayan bir film. Daha önce Sabancı Üniversitesi'nde bir hoca ile öğrencilerin birlikte yaptığı çalışmadan esinenilerek oluşturulan film, kadın sorunlarına da eğilmek istemiş ama bu mesele de çok sığ, üstü kapalı bir biçimde işlenmiş. Birbirinin ardına yapıştırılmış sahneler, zaman zaman anlamsızlaşan diyaloglar ile de farklı bir yöne evriliyor. Sık sık karşılaştığımız Eskişehir manzarasının arkasında kadın olmanın zorlukları, yerel toplum içerisinde görülme biçimlerine dek uzanan bir anlatım var, hatta zaman zaman kadınlarla ilgili olarak yaşanmış üçüncü sayfa haberlerine bile değiniliyor. Bu açıdan da Osmanlı'dan bu yana işlenmiş olan namus cinayetleriyle bir ilişki kurmaya ortak bir yol bulmaya koyuluyor. Fakat senaryo ve senaryonun işleniş biçimi sorunlu bir biçimde ilerliyor. Zamanla Asya'nın kocasının başına ne geldiğini, anlamsız yerlerde ortaya çıkıp torununu görmeye çalışan babaanneden neden uzak durduğunu anlıyoruz ama içimizdeki boşluk dolmuyor. *Yengeç Oyunu* seyircisiyle ilişkisini tam olarak kuramıyor. Üzerine bir de çok yapay duran oyunculuklar eklenince de seyirci hikâyenin içine girmekte zorlanıyor. Yengeç ise hem bir imge hem de araştırması yapılan cinayetin zanlısının soyadı, hayatta yengeçler de var onlarla uğraşmaya çalışanlar da ama kazanan hep heykeli bile dikilen "yengeç" olduğundan film boyunca oluşturulmaya çalışılan söylem de eriyip gidiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Chabrol, Bellamy ailesinin peşinde

Janet Barış 10.04.2009

Ünlü Fransız yönetmen Claude Chabrol geçtiğimiz yıl *İkiye Bölünen Kız*'la festival programında yerini almıştı bu yıl da 54. filmiyle yine festivalde kendine yer buluyor. 54. filmi olmasına rağmen Gerard Depardieu ile ilk kez çalışan Chabrol, kendine has bir polisiyeye imza atmış.

İşini çok seven komiser Paul Bellamy tatilde bile etrafındaki olaylarla ilgilenir, bahçesinde gezinen bir adamın kendisine ulaşmaya çalışmasıyla birlikte de yeni bir polisiye öykünün içine dalar. Bu arada güzel karısını da kendilerine tatil için gelen alkolik kardeşiyle sık sık evde yalnız bırakmaktadır. Kardeşi Jacques ile Paul birbirine tamamen zıttır, başına buyruk yaşayan ülke ülke gezen kardeşinin aksine Paul yerleşik düzeni sever, seyahate bile çıkmaz. Yabancı adamın peşinde düşmesiyle birlikte kendini birbirini takip eden karışık polisiye olaylar içerisinde bulur, evsiz bir adam ölmüştür ve cinayet mi yoksa intihar mı olduğu belli değildir. Bellamy'i kendine özgü yöntemler kullanarak iz peşine düşer.

Bellamy, tipik bir Chabrol filmi, ama eskilerine göre daha zayıf daha az çetrefilli, karakter anlatımına yoğunlaşarak onların çelişkileri, zayıflıkları ile gelişen olaylar arasında bir paralellik kurmaya çalışıyor. Chabrol'un tüm filmografisiyle değil de geçen yıl festivalde gösterildikten sonra vizyona da giren *İkiye Bölünen Kız*'la yan yana konulduğunda bile eksik kalıyor. Festival içerisinde neyle karşılaşacağını bilmek isteyen seyirci Bellamy'yi özellikle görebilir, zira Chabrol seviyorsa ne izleyeceğini de tahmin ediyordur. Ne olursa olsun

Chabrol gibi bir yönetmenin seyirci için her daim cazibesi var.

Vurun Kahpeye yeniden

Son yıllarda temizlenmiş kopyalarla eski Türk filmleri festivalde yeniden hayat buluyor. Bu yılın sürprizi ise Lütfi Akad imzalı *Vurun Kahpeye*. 1949 yapımı film, Halide Edip Adıvar'ın 1926'da yazdığı aynı adlı romanından uyarlanıyor. İdealist İstanbullu öğretmen Aliye'nin Anadolu'da bir kasabaya gidişini ve burada Milli Mücadele düşüncesine destek olmasıyla gelişen süreci anlatan *Vurun Kahpeye* yaşlı seyircilerin beyazperdede yeniden görmek isteyecekleri, genç izleyicilerin ise bir klasiği perdede görme şansına ilk kez festival ortamında erişebilecekleri bir örnek. Festivalde sadece bir kez gala gecesinde gösterilecek olan *Vurun Kahpeye*'yi görmekte fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tutunamamış çocuklara masal

Janet Barış 17.04.2009

Filme adını veren Mommo aslında yok, sadece bir korku unsuru evin bodrumunda olduğu varsayılıyor. Çocukları korkutmak için uydurulan Mommo, Atalay Taşdiken'in bu hafta vizyona giren filminin bir parçası, Kızkardeşim olarak da anılan yapım bir ilk film olmanın ötesinde sorgusuz sualsiz, karışlıksız, saf bir sevginin kardeşliğin öyküsü.

Çayırarda, dere kenarlarında gezen, yaz tatilini kendilerince oyunlar oynayarak, tahtadan gemiler yapıp yüzdürerek geçiren iki kardeşin annelerinin öldüğünü ve babalarının evlendiği diğer kadının da onları istemediğini hemen anlıyoruz. Dokuz yaşındaki Ahmet ile kızkardeşi Ayşe'nin incelikle işlenmiş hazin öyküsü Mommo, bu içten gelen sevgiyi naif bir biçimde anlatıyor, bu yüzden de filmi sadece iki kardeşin dramatik öyküsü olarak adlandırmak da yeterli değil.

Ayşe ve Ahmet anneleri öldüğü, onları istemeyen bir babaları olduğu için dedelerinin yanında kalırlar. Dedesi de çok yaşlı olduğu için onları çok sevse de gerektiği gibi bakamaz, bütün iş Ahmet'e düşer, Ahmet evin annesi, babası, ağabeyi her şeyi olur. Ayşe daha kırılgan küçük bir kız, ne olursa olsun, korkak davranan, çocuklarına sahip çıkmayan zayıf babasından nefret etmiyor arkasından hep bir hüznle ama bir yandan da umutla bakıyor. Sadece varlığından haberdar olduğumuz teyzeleri Almanya'ya yanına aldırmaya çalışıyor onları, babaları yuvaya vermek istiyor, köylü kadınlar ise Ayşe'nin kız başına büyüymeyeceğini söyleyerek onu zengin ailelere besleme yapmak derdindeler. Tüm bu olumsuzluklara dolu gözükten tabloda Ahmet'in sevgisi, ilgisi ayakta tutar Ayşe'yi, birbirlerine tutunurlar.

Atalay Taşdiken'in Berlin'de gösterilen, Nünberg'de en iyi seyirci ödülünün yanı sıra, en iyi film ödülünü Ina Weisse'in yönettiği Mimar filmiyle paylaştan Mommo, bir ilk film olmasına rağmen gerçekten iyi, başarılı bir yapım. İki kardeşin arasındaki sevgiyi, seyirciyle herhangi bir haşır neşirliğe el vermeden mesafeli bir biçimde anlatıyor, böyle bile olsa yine de dramatik, zira öyküsünü gerçek hayattan almış olması bile seyirciyi etkilemeye

yetiyor.

Hikâye Konya’da geçiyor, barındırdığı ayrıntılar da küçük ama derin. Ayşe’nin her şeyiyle ilgilenen Ahmet’in hamamda arkası dönük duruşu ve hep güçlü görünmeye çalışırken kendini tutamayıp ağlaması, Ayşe’nin karın ağrısını bile babasından bir zerre sevgi görmek için kullanması gibi birçok parça belleğe yerleşiyor. Hüznü besleyen Erkan Oğur müziklerinin de ayrı bir yeri var. Filmin etkileyiciliğini arttıran en önemli unsurlardan biri de Ahmet ve Ayşe’yi oynayan çocuklar, aslında kuzen olan çocuklar o kadar sahici duruyorlar ki, onlar olmasa bile gerçek hayatta da bunu yaşayanların aynı iki kardeş olduğuna hemen inanabilirsiniz. Özellikle Ayşe’yi oynayan Elif Bülbül, ömründe hiç sinemaya gitmemiş sekiz yaşında bir kızın belki de bir oyun zannederek çektiği sahneler, gerçekliğin seyirciye geçmesini daha güçlü bir yolla sağlıyor.

Pazar günü sona erecek olan İstanbul Film Festivali’nde ulusal yarışma kapsamında da gösterilen Mommo, birbirine tutunup yol almaya çalışan iki kardeşin etkileyici öyküsü, bu yılın konuşulacak filmlerinden biri olacağına da hiç şüphe yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erkekler söylerse Dilber’ler anlar

Janet Barış 24.04.2009

Erkek kadın ilişkileri, aralarında geçen diyaloglardan, yaşananlardan oluşan süreç özellikle Hollywood sinemasının bel kemiği, bu tip filmler sektörü ayakta tutarken hem kadına hem de erkeğe belli kodları dayatıyor. Ken Kwapis’in yönettiği *Erkekler Ne Söyler, Kadınlar Ne Anlar* filmi birçok farklı ilişki üzerinden hem kadın-erkek ilişkilerini, hem de birbirine bu konuda akıl veren ya da danışan insanların hallerini çeşitli şekillerde betimlerken, Cemal Şan’ın yine bu hafta vizyona giren filmi *Dilber’in Sekiz Günü* aşkı emek, hoşgörü ve güven eksenini içerisinde anlatıyor.

Sex and the City’nin yazarları Greg Behrendt ve Liz Tuccillo’nun çok satan *He’s Just Not That Into You* kitabından uyarlanan *Erkekler Ne Söyler Kadınlar Ne Anlar*, bir grup insanın aşk ilişkilerini diyaloglara ağırlık vererek perdeye taşıyor. Kuşkusuz konu da roman da popüler, oyuncular da Ben Affleck, Jennifer Aniston, Scarlet Johanson gibi popüler isimler ama bu filmi özellikle diğerlerinden ayıran belli başlı yanları var. Bir kere klasik bir romantik komedi anlatısı kullanmayarak anlatmak istediğini tek bir ilişki çerçevesinde şekillendirmiyor. Romantik filmlerdekinin aksine yaşları 20 ila 30 arasında değişen insanların yaşadığı birçok farklı ilişkiyi aynı anda irdeliyor ve bu karakterler de uzaktan da olsa bir yerde birbirine bağlanıyor. Basmakalıp kodlardan uzak durarak gerçeküstü, masalsi ilişkileri önermiyor ya da bunu vazgeçilmez olarak sunmuyor. Aksine gerçekçi yapı, gerek ilişkiler gerekse de diyaloglarla hem dinamik hem de gündelik hayata ilişkin, kimse bulutların üzerinde uçmuyor. İstisnalar kaideyi bozar mı sorusu üzerinden herkesin kendi yaşadığı deneyim öne çıkıyor. Bir yandan da herkes ilişkiler konusunda uzman, başkalarına öğüt verirken, ister istemez dışarıdan müdahale etmiş oluyorlar. Romanda uyarlanan filmin eğlenceli bir yanı var, gerçekçi taraflarıyla da herkesin kendinden bir şeyler bulması mümkün.

İsyankâr Dilber’le sekiz gün

Cemal Şan’ın bir karakterin sekiz gününe odaklandığı üçlemesi *Zeynep’in Sekiz Günü*’nün ardından *Dilber’in Sekiz Günü*’yle devam ediyor. Fırat Tanış’la Nesrin Cavadzade’nin başrolünde oynadığı *Dilber’in Sekiz Günü* festivalleri gezdikten sonra vizyona girdi. Dilber’in sekiz gününün anlatıldığı yapım Cemal Şan’ın *Ali’nin Sekiz Günü* ile devam edecek olan üçlemesinin en sağlam örneği. Aslında *Ali’nin Sekiz Günü* de çoktan hazır hatta İstanbul Film Festivali’nde bu yıl yarışmadaydı ve en iyi müzik ödülünü aldı. Üçlemenin bir sırası olduğundan seyirci Ali’den önce Dilber’in sekiz gününe tanık olacak.

Dilber uzun zamandır evlenme hayalleri kurduğu nişanlısı Ali’nin başkasıyla evleneceğini duyunca yıkılır, tüm köyü karşısına alır, isyan eder korkak nişanlı ise her şeyden vazgeçmeye hazır. Dilber çaresiz kendini ahıra kapatır ve onu ilk isteyenle evleneceğini söyler. Topal Mehmet gelir, kasabada yaşayan ve bir lisede hademelik yapan Mehmet, Dilber’i ilk isteyen olur, isyankâr Dilber’in karşısında babası da duramaz ve evlenir bundan sonrası Dilber’in mutlulukla hüznün, geçmişle geleceğin çarpıştığı günler olur.

Cemal Şan köy-kasaba arasındaki farkı, köyde yaşayan kadının nasıl elektrikten bihaber yaşayabildiğini gösterirken bir yandan da köyün merkezinde mahcup biri olmaktan ziyade babasına nasıl başkaldırabildiğini göstererek kadın karakteri güçlü bir şekilde çiziyor. Mardin’in Nusaybin ilçesinde çekilen film, *Selvi Boylum Al Yazmalım* kadar olmasa da sevginin nasıl bir emek istediğini iki karakterin yaşadıkları üzerinden gösteriyor. Mehmet ve Dilber’in birlikte geçirdikleri süre zamansız gibi akarken aralarında gelişen yakınlaşma da tane tane, ilmek ilmek ilerliyor. Cemal Şan özellikle bu ince nüansları dingin bir biçimde anlatmış. Film ayakta tutan en önemli unsur ise şüphesiz oyuncularını. Fırat Tanış da Nesrin Cavadzade de bu “ilişkisiz” ilişkiyi güvensizlikten güvene, korkudan sığınmaya kadar değişen duyguları etkileyici bir biçimde betimliyor. Zaten Bursa İpekyolu ile Ankara Film Festivali’nde alınan ödüllerin çoğu da oyuncuların.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Benim ve Roz’un bir baharı var mı?

Janet Barış 01.05.2009

Son dönemde Doğu’nun sorunlarını ele alan filmler arttı, bölgenin sorunları, çıkmazları ve terör sinema için de kullanılabilir bir alan oldu. Handan Öztürk’un ilk filmi *Benim ve Roz’un Sonbaharı* bir ilk filmin aksaklıklarını taşıyan iyi niyetli bir çalışma. Filmde kendi çapında yerel bölgeyi bilgilendirmek için gazete çıkaran solcu Metin, yeni evlendiği dağdan inen karısı ve annesiyle pek iyi geçinmeyen Roz’un Hasankeyf çerçevesinde gelişen yaşamları anlatılıyor. Köy boşaltılmak üzere çünkü yapılacak olan yeni baraj köyü sular altında bırakacak. Gazeteci Metin de buna direnenlerden daha önce yine direnmiş olan Celil de kayıp. Metin daha evlendiği ilk gün kimliği belirsiz kişilerce yaralanır, bunu üzerine zaten dağdan yeni inmiş olan karısı cezaevine düşer. Bir yandan da köyde kalanlardan Rozerin yani Roz’un babası hapistedir, kendisine dost tutan annesiyle de arası pek iyi değil, ergenliğe yeni adım atmak üzere olan Roz’a eski bir dansöz de, hem hanımefendi olmayı hem de dansözlük öğretmeye çalışıyor.

Benim ve Roz'un Sonbaharı'nın bir aksaklığı var, seyirci önce karakterleri anlamlandırmada ve hikayenin içine girmede zorlanıyor. Hikaye aksak ilerleyince zihindeki kopukluklar da artıyor. Bir kere Roz karakteri üzerinde çok durulmamış, Roz'u ve ailesini öyküden çıkarsan filmin temelini sarsmayacak gibi duruyor. En orjinal karakter Metin'in kardeşi Şoreş... Ağabeyine özenen hatta bozuk imlalarıyla arkadaşlarıyla gazete bile çıkaran Şoreş, aynı zamanda komedi unsuru. Öte yandan sanki Roz'a meyil edecekmiş gibi bir hava yaratılırken sonradan bu da kayboluyor aksine Roz'un içten içe Metin'e kendince bir sevdası varmış gibi gözüküyor. Metin'in ailesi özellikle de babası karikatürize bir tip. Annesi daha gerçekçi oğluna bu halk için değmez diyerek en azından futbolcu olmak isteyen Şoreş'in ona benzememesini istiyor. Bu tür filmlerde çatışma genellikle baba-oğul arasında olur ve anne katalizör işlevi üstlenir burada ise tam tersine baba arabulucu oluyor. Cezaevinden çıkan yeni gelin ise kızgın onun kızgınlığını anlayabiliyoruz nispeten, Metin'in isyanını da ama ortaya çıkan eski dansöz yeni kontes Tijen de eklektik bir karakter olarak bir görünüp bir kayboluyor. Ayrıca dil de çok önemli bir problem, karakterler bir İstanbul Türkçesi bir de yörenin dilini konuşuyorlar belli bir standardı yok.

Hasankeyf üzerinden çıkar sağlamaya çalışan rantçılar, Irak işgalcileriyle paralel bir şekilde anlatılıyor. Köylüler bir yandan evlerini boşaltacakları günü beklerken gökyüzünde Amerikan füzeleri dolaşüyor, Irak'ta olan bitenler de kimi zaman radyodan kimi zaman da televizyondan öğreniliyor. Filmin oyuncularını Serkan Altunorak, Öznur Kula ve Zerrin Arbaş gibi isimler ayrıca Serra Yılmaz da konuk oyuncu olarak görünüyor. Kuşkusuz günümüzde bir film çekebilmek çok zor bir iş, aynı zamanda yazar olan daha önce belgesel de çeken Handan Öztürk, Hasankeyf'i, rant kavgasını, o bölgedeki insanların sorunlarını kaba bir dille değil, herşeye rağmen inceliklerle anlatmaya çalışıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gizli dünyanın kayıp kızı Koralin

Janet Barış 15.05.2009

Animasyon teknikleri gün geçtikçe gelişiyor, geliştikçe de ortaya farklı filmler çıkıyor. *Koralin ve Gizli Dünya* beden hareketlerini, karakterlerin tepkilerini ve daha birçok ayrıntıyı neredeyse doğal sayılabilecek kadar etkili bir görsel atmosfer yaratarak anlatıyor. Bunun en önemli nedeni hem stop motion hem de üç boyutlu çekilmiş olması, bu filmin neredeyse her karesinin el yapımı olduğunun da bir göstergesi.

Koralin on bir yaşında küçük bir kız, yeni taşındıkları yerde kendisini yalnız hisseder, ailesi de onunla pek ilgilenmeyince, yeni uğraşlar aramaya başlar. Bu sırada yeni tanıştığı arkadaşı Wybie, babaannesinden aldığı gözleri yerine düğme dikilmiş bez bir bebeği Koralin'e hediye eder. Koralin kendisine benzeyen bu bebekle oyalanırken, evin içerisinde gizli bir kapı keşfederek başka bir dünyaya geçer. Her şeyin istediği gibi olduğu bu pembe dünya başta güzel gözükür ama zaman geçince tehlikeli bir girdabın eşiğinde olduğunu anlar ve tek başına ailesini bulmak için kaçıp kurtulduğu 'yeni dünya'ya geri döner.

Koralin ve Gizli Dünya en çok gerçekliğe yakın görüntüleriyle cezbediyor seyircisini. Bu yüzden de her yaşta seyirciye hitap ediyor. Koralin'in yaşadığı sıkıntılar her çocuğun yaşayacağı türden. Çağdaş aileler sürekli

çalıştığından çocuklar da kendi hayal dünyaları içerisine sıkışıyorlar çoğu zaman. Koralin ise hayal yerine gerçek olduğu kadar da tehlikeli bir oyunun içine d alıyor. Sadece oyuna geçme sırası biraz uzun tutulmuş, yani Koralin'in ailesini kurtarmak için mücadeleye girişmesi neredeyse filmin bitmesine yakın gerçekleşiyor. Koralin'in dünyasında hayal gücünü tetikleyecek birçok ayrıntı mevcut, üstü şişman altları ince bir şekilde tasarlanmış karakterler de eğlenceli. Komşular da çok egzantrik, onlar sayesinde pamuk şeker ve patlamış mısırlarla dolu koskoca bir sirk çıkıyor ortaya. Fantastik yapıtlarıyla ünlü Neil Gaiman'ın kitabından uyarlanan filmi Henry Selick yönetiyor. Salick'i sinemaseverler daha önce yönettiği *The Nightmare Before Christmas*'la hatırlayacaklardır. Üç boyutlu olarak gösterilen film, seyircisini fantastik olduğu kadar çekici bir dünyanın içine sürüklüyor.

Adab-ı Muaşeret'in lise hali

Türk sinemasında gördüğümüz gençlik filmleri genelde gişe kaygısı taşıyan ticari örnekler. Onun dışında konuya daha derin yaklaşan liseli gençlerin ortamını daha farklı bir biçimde irdeleyen örnekler ise yok denecek kadar az. Emre Akay imzalı *Adab-ı Muaşeret* de liseli gençlerin arasındaki çatışmaları anlatan bir yapım, nispeten küçük detaylarla diğerlerinden ayrıldığını söyleyebiliriz.

Aykut, öğretmen babasıyla birlikte, gönülsüz de olsa İstanbul'da 29 Şubat Lisesi'ne gelir. Bir yandan da müdürün oğlu olduğunu gizlemek zorunda hisseder kendini. Birbirlerini okulla ilgili bilumum aktivitelerde altetmeye çalışıyorlar. Aykut zaten kız çetesinin başı Zeynep'e âşık, erkeklerle de anlaşıyor ama gizlediği kimliği daha sonra başına dert açıyor.

Hababam Sınıfı gibi unutulmayan bir serinin devam filmlerini yakın zamanda izlemiştik. Burada da Hababam'a özgü çağrışımlar var. Pinti amir, okulda düzen sağlamaya çalışan müdür, güç gösterisi yapmayı ve kızları seven beden öğretmeni gibi karakterler bunlardan birkaçı. *Adab-ı Muaşeret* popüler unsurlardan yararlanıyor ama araya koyduğu ince detaylar var, özellikle Adab-ı Muaşeret isminin nereden geldiğinin anlatıldığı küçük belgesel ile iki kafadarın bu konudan iyi film olur diyerek başlattığı diyaloglar da eğlenceli olduğu kadar orijinal. Emre Akay popülerin boşluklarına çok da düşmeden yan karakterlerin de iyi işler çıkardığı bir film yapmış. Yaratmak istediği özgün diliyle dikkat çekiyor ama eksikleri yok değil, tekrara düştüğü klişelerden kaçamadığı noktalar da var. Her şeye rağmen bu filmde en çok eğlenecek olanlar şüphesiz gençler olacakmış gibi gözüküyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erkekler hem de nasıl yanar

Janet Barış 22.05.2009

Tipik romantik-komedileri mütemadiyen vizyonda görmek kaçınılmaz. Sinemasal anlamda pek birşey ifade etmeseler de kadın-erkek ilişkilerine dair sayısız saptamalar içeren bu tür filmler tekrardan kaçınmadan, birbirlerini yeniden ve yeniden üreterek yollarına devam ediyor. Özellikle yaz aylarında vizyonun daha sakin, daha kendi halinde olduğu dönemde romantik filmler öne çıkabilir. Howard Deutch'un yönettiği *My Best*

Friend's Girl yani Arkadaşımın Aşkı da ısınan havalara uygun, hafif bir romantik-komedi.

Tank karşımıza ilk çıktığında onun serseri bir adam olduğunu düşünürüz ama çok geçmeden bunun sadece Tank'ın bir oyunu olduğunu anlarız. Yani Tank, önceden yaptığı sözleşmelere göre sevgilisi tarafından terk edilen adamlarla bir anlaşma yapar. Bu anlaşmaya göre kızları tavlacak ama onlara o kadar kötü bir gece geçirecektir ki, sevgililerini terk ettiği için pişman olan kızlar hiç düşünmeden onlara geri döneceklerdir. Plan, Tank'ın performansı sayesinde genellikle düşünüldüğü gibi sonuçlanır. Bir gün en yakın arkadaşı Dustin, Tank'e ihtiyaç duyar. Hikâyenin iyi adamı Dustin, Alexis'e âşıktır, çıksalar da ilişkileri tam anlamıyla rayına oturmaz. Dustin kendi kıymetini bilsin diye Tank'i araya sokar, ama Alexis, Tank'ın alışık olduğu kadınlardan olmayınca işler umduğu gibi gitmez. Başta serseri gibi gözükken ama farketmeden âşık olmaya başlayan Tank'ın babası gibi olma gibi bir korkusu da var zira babası çok çapkın ve annesine haksızlık etmiş biri, Tank de Alexis'e layık olmadığını düşününce işleri hepten karıştırıyor.

Hikâyenin diğerlerinden farklı olan tarafını düşünmeye çalışırsak kadından ziyade daha erkek merkezli olduğunu söyleyebiliriz. Kadın kahramanla özdeşleşmeye hazır olan seyirci, bu kez erkeğin çevresinde dolaşan olaylar ile onun çaresizliğine tanık oluyor. Alexis de merkezde sayılır ama öykünün kahramanı aslında Tank. O da bu tip filmlerde karşımıza çıkan idealize edilmiş erkek tipinde değil. Dustin ise Hollywood filmlerinde görmeye alışkın olduğumuz benzerleri belki de binlerce çizilmiş olan bir karakter, kadınlara karşı ezik, tipik bir kaybeden. Zaten seyirci de Tank ve Alexis arasında birşeyler olurken, en yakın arkadaşının güvenini kaybetmeye hazır olan Tank'e kızmıyor çünkü Alexis'in gönlü zaten Dustin'e hiçbir zaman kaymayacakmış gibi gözüküyor. Alexis ise bir evlenmek için doğru erkeği arayan kadın, bir de tek gecelik aşklar peşinde koşan kadın, ne zaman ve nasıl dönüşüyor anlamak mümkün değil.

Yönetmen Howard Deutch Arkadaşımın Aşkı gibi popüler tarzda filmler yapmakla ilgileniyor. Daha öncesinde çektiği Bruce Wills'in başrollerinde oynadığı Komşum Bir Katil de yine aynı yönetmenin. Oyuncular da tanıdık, Dustin rolünde Amerikan Pastası'yla tanınan Jason Biggs var. Alexis rolünde de romantik-komedilerin tercih edilen sarışını Kate Hudson yer alıyor. Tank'ın gidip gelen psikolojisini betimleyen aktör ise Dane Cook, oyunculuklar genel anlamda sırtmıyor. Ayrıca Tank'ın babası olarak da Alec Baldwin sürpriz bir şekilde çıkıyor ortaya.

En azından, Tank gibi kadınlara kötü davranıp eski erkek arkadaşlarına dönmesini sağlayan bir karakter yaratılması hoş bir fikir ama klişeler ve diğer filmlerden hatırlanan tekrarların da çok fazla olduğunu söylemek gerek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Savaş sonrası aristokrasi sınavı

Janet Barış 29.05.2009

Daha geçtiğimiz haftalarda *Erkekler Ne Söyler Kadınlar Ne Anlar* ya da *Arkadaşımın Aşkı* gibi popüler filmler izlemişken bu haftanın yoğun vizyon programı içerisinde yine bir romantik-komedi, *Evlilik Sınavı* çıkıyor

karşımıza. Aslında filmi diğerleriyle kıyaslamak sadece hafif bir romantik-komedi deyip geçmek de haksızlık olur. 1920'li yıllarda geçen ve dönem filmi olarak da niteleyebileceğimiz *Easy Virtue* yani *Evlilik Sınavı*'nda daha başta siyah beyaz görüntülerle Formula yarışçısı Larita ile kırsalda yetişmiş, saf bir genç olan John'un bakışp âşık olmaları gerçekleşir, hatta perdede saniyeler geçerken çoktan evlenmişlerdir bile. Diğer yanda koskoca bir arazinin içerisinde yalnız ve görkemli gözüken malikanede anne Veronica, John'un kız kardeşleri Hilda, Marion ve aslında çok farklı bir dünyaya ait olan babaları Mr.Whittaker bulunur. Aile fertleri –sadece baba hariç- Veronica'nın iktidarıyla kendilerine ait olduklarını düşündükleri "ahlaklı" bir yaşam sürerler.

John ile Larita'nın sürpriz evliliği gerçekleştirip, malikâneye gelmesiyle herkes için garip bir süreç başlar. Aslında birkaç günlüğüne başlayan bu ziyaret, görüldüğü kadar kısa sürmez. Bu sırada katı Veronica Amerikalı gelini Larita'yı kabullenmekte zorlanır. Durum, önce sadece gelin-kaynana çekişmesi gibi gözüke de zamanla İngiltere-Amerika savaşı kadar derinleşen bir gidişat doğurur. Sürekli kendini yalnız ve dışlanmış hisseden Larita, belki de konuşabildiği tek insan olan Mr.Whittaker ile dertleşir, onun savaş anılarını dinler. Bir yandan da John, Larita için elinden geleni yapar ama görünmeyen kurallar herkesin hayatını etkiler. Veronica ise iktidarını kaybetmeye başladığını anlayınca bu kez kadının geçmişini araştırmaya başlar.

Avustralyalı yönetmen Stephan Elliott John ile Larita'nın birbirlerine âşık olup evlendikleri kısmı hızla atlayarak her şeye direkt büyük malikânedden başlamak istemiş. Burada yeterli malzemesi de var zaten. İktidarın merkezi Veronica, seri katillere ilgi duyan kız kardeş Marion, hiçbir zaman sahip olamayacağı bir adama âşık olan Hilda, bunların hepsinin karakterindeki farklılıklar, çatışmalar hatta ev içerisindeki hizmetkarlar bile meseleye dahil olup akmasını sağlıyorlar. Nowl Coward'ın tiyatro oyunundan uyarlanan filmde diyaloglar da zaman zaman yüklemi başta olan, şiirsel cümlelere evriliyor, tek mekân tiyatroya havayı desteklediği gibi yönetmene de dönem filmi çekerken yardımcı oluyor. Stephen Elliott neredeyse sadece malikânedeki geçen filmde mekân sıkıntısı çekmeden 1920'li yılları arabalar ve kıyafetler üzerinden yaratmaya çalışıyor. Gelin Amerikalı olunca ister istemez konu iki ülke arasındaki farklılık ile sınıfsal ayrıma da geliyor. I. Dünya Savaşı sonrasında geçen filmde, Veronica, Larita'nın oturduğu koltuktan bile eski olmayan bir ülkeden geldiğini acımazsıca ve asilliğini haykırarak yüzüne vurabiliyor mesela. Ya da av, Noel partileri, bahçede tenis gibi üst sınıfa ait çeşitli aristokrat zevkler konusunda Larita sınanıyor.

Larita rolünde Jessica Biel iyi bir oyunculuk sergilemiş, bu tür filmlerde görülen çıtkırıldım, romantik ve ayakları yere basmayan tipolojideki kadınların aksine ne istediğini bilen, olgun bir havası var. İstanbul Film Festivali'nde de yarışma dışı olarak gösterilen *Evlilik Sınavı* bir dönemi, dönemin koşulları içerisinde katı kurallarına bağlı olan aristokrat bir aileye gelin giden ama ayak uyduramadığı için de sonunda isyan eden bir kadının yaşadığı süreci anlatıyor. Filmin finali ise genellikle romantik-komedi diye adlandırılan, bu kategori içerisinde değerlendirilebilecek örnekler baz alındığında hiç beklenmeyecek türden.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kör olan şehrin kendisi

Bir şehrin kör olduğunu düşünün, trafik lambalarının işe yaramadığı önünü göremeyen insanlarla dolu olan bir şehir. Körlük sadece gözümüzü kapattığımızda anlayabileceğimiz bir şey değil, yaşayarak öğrenilebilecek bir durum, bir şehrin tam ortasında hiçbir şey görmeden yürümeye çalışmak dünyanın en savunmasız hallerinden biri olsa gerek. Jose Saramago'nun aynı adlı romanından yönetmen Fernando Meirelles'in uyarladığı *Körlük* filminde neresi olduğu bilinmeyen bir kentte bir adam birdenbire kör olur, göz doktoruna göre ise gözünde görmemesini gerektiren hiçbir problem yoktur, onun gibi körlük yaşayan birkaç kişinin daha olması yavaş yavaş bir salgının başlayacağını düşündürür zira göz doktorunun kendisi de aynı 'hasta'lığa yakalanarak beyaz görmeye başlar. Asıl felaket ise aynı anda birçok kişinin benzer bir körlük deneyimi yaşamasıyla gerçekleşir. Nasıl ve nereden geldiği belli olmayan bir enfeksiyonla körleşen bir grup insan hastaneye kapatılır ama dışarıda salgın sürmektedir. Aralarında sağlam kalan, hastalara dokunmasına rağmen enfeksiyona yakalanmayan tek kişi ise göz doktorunun karısıdır.

Zamanla koğuş içerisinde artan insanlarla birlikte etrafta askerler görülür artık mesele sadece körlük değildir ölüm de peşinden gelmektedir. Gerçeküstü bir beyazlık eşliğinde ilerleyen Körlük insanoğlunun kalabalığı, düzen içerisindeki düzensizliğinin, iktidarın gücünü metaforik bir biçimde anlatmaya çalışan farklı bir örnek. Malzemenin hamuru mistik özellikler taşıması için yeterli bir zemini de hazırlıyor zaten. Bazı sahneler ayrı ayrı özenli ve insana birçok şey düşündürtecek ayrıntılar barındırırken kimi yerler daha didaktik öğeler taşıyor. Öte yandan *Körlük*'ü George Orwell'in 1984'ünden aynı isimle uyarlanan filmle de ilişkilendirebiliriz, kapatıp gözetleyerek kontrol eden güç, burada körleştirerek işliyor gibi. Ayrıca körlüğün insanın nasıl elini kolunu bağladığını, gören gözlerle de göstermeyi başarıyor yönetmen. Bir taraftan da Julianne Moore'un canlandırdığı rolde tek görebilen kadın olan doktorun karısı görülmemiş bir sabırla herkesle tek tek ilgilenebiliyor, her ne kadar seyirci olayları daha çok kadının gözünden izlese de, kör olanların çoğunun erkek olması da dikkat çekici bir unsur, fahişe dışında ortalıkta olaşan kadın yok gibi erkeklerin dünyasına ait bir körlük ve iktidar mücadelesi söz konusu. Başrollerde Julianne Moore kendi merkezinde gelişen olaylar çerçevesinde başarılı bir oyunculuk sergiliyor. Ayrıca Danny Glover, Gael Garcia Bernal gibi isimler de var.

Daha önce *Tanrı Kent* filmiyle çok konuşulan Fernando Meirelles bu kez işini daha da zorlaştırıyor. *Körlük* sinemaya uyarlanması zor bir eser, bu yüzden en azından yönetmenin cesur davrandığını ve başarılı bir uyarlamayla bu yükün altından kalkabildiğini söylemek gerek fakat romanda olduğunda akla takılmayacak unsurlar görselleştiğinde sonuçsuz kalabiliyor ve bu da seyirciyi rahatsız edebiliyor çoğu zaman. Kuşkusuz ne kadar iyi bir uyarlama olursa olsun kitabı okumak meseleyi içselleştirmek açısından daha verimli bir seçim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ortadoğu'da hain var

Janet Barış 12.06.2009

Artık Amerika'nın Ortadoğulu filmlerine alışkınız. Gün geçtikçe aralarına yenileri ekleniyor. Obama konuşmasına "Selamünaleyküm" diye başlarken yeni bir ilişki kurma biçimi deniyor İslam'la. Sinemada da bu durumla orantılı Bush zamanında tüm Müslümanların potansiyel terörist olarak görüldüğü filmler çoğunlukta, Obama döneminde de sinemaya bakacak olursak henüz tam bir barışma yok, Müslümanlar

hâlâ tehlikeli ama bu kez içlerinden 'kahraman'lar çıkarabiliyor.

Hain, bir grup Müslüman teröristin arasına sızan Samir'in hikâyesini anlatıyor. FBI sürekli potansiyel Müslüman teröristleri takip etmeye, kontrol altında tutmaya çalışırken, ilginç bir hayat hikâyesi olan Samir Horn, Yemen'e gelir. Burada başka bir iş için buluştuğu bir grup adamla birlikte tutuklanır fakat çok geçmeden hapisneden kaçmayı başarinca hapisnede dost olduğu Omar ve radikal bir terörist gruba bağlı olan ekibiyle çalışmaya başlar. Samir'in bütün bir Allah inancı vardır bu inanç onu sürekli ayakta tutarken, diğerlerinden farklı kılar. Bombalama planları yapan, insanları öldüren, cihad hayali kuran grupla özdeş değildir aslında, çünkü insan öldürmekten mutlu olmaz, aksine öldürmek zorunda kaldığı insanlar için dua eder. FBI ise dünyanın çeşitli bölgelerinde onun peşindedir. İpleri kopartacak olan ise grubun Amerika'da düzenlemek istediği ve yüzlerce kişinin ölümüne sebep olabilecek bir eylem planı. Samir için geri dönüşü olmayan bu eylem, gerilimli bir ayrılmaya sebep olacaktır.

Hain'in karışık bir olay örgüsü var. Başta Samir'in kimliği ve ilişkileri tam olarak belli olmuyor. Bu belirsizlik hikâyenin içine girmeyi zorlaştırırsa da, film ilerledikçe gerilimli bir hal alıyor. Hatta sonlara doğru gerilimli bir hal de alabiliyor. Zaten seyirciyi şaşırtacak sürprizler de var. Yönetmen bu noktada teknik anlamda başarılı bir aksiyon filmine yakışan unsurları kullanabilmiş. Havadan görüntüler, aksiyonun yükseldiği zamanlarda kameranın aldığı açılar heyecanın seyirciye geçmesini kolaylaştırıyor. Samir karakteri filmin merkezine oturuyor, onu canlandıran Don Cheadle da çok gerçekçi, ünlü oyuncu Guy Pearce de öyle.

Birçok politik mesajı da barındıran *Hain*, Samir üzerinden İslam'a ılımlı bir biçimde yaklaşıyor. Obama'nın Mısır'da yaptığı konuşmasında olduğu gibi *Hain*'de de Kuran'dan ayetler yer alıyor. Film, bir taraftan da inancın sömürebileceğini, terörist saldırılar için alet edilebileceğini vurguluyor. Çünkü belki de cihada en çok inanması gereken Samir, çok farklı bir şekilde hareket ediyor. Yönetmen Jeffrey Nachmanoff daha önce *Yarıdan Sonra* filminin senaristlerindendi, bu ilk çalışmasında eli yüzü düzgün bir iş çıkarmış. *Syrana*, *Yargısız İnfaz*, gibi filmler, ajanlar ve Ortadoğulu teröristlerle örülü çalışmalardı. *Hain*'de mesele daha aksiyon merkezli işlenirken, Müslüman ve inançlı bir karakterden bir kahraman yaratıyor. Alışkın olduğumuz yapıdan farklı olan bu durum filmin Amerika'nın Ortadoğu meselesine ilişkin çıkardığı örneklerden farklılaşmasını sağlıyor ama yine de kaynayan Ortadoğu Amerikan sinemasını daha çok ilgilendireceğe benziyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gereksiz bir geriye dönüş

Janet Barış 19.06.2009

Gelecekte geçmişe ya da geçmişten geleceğe gidilen filmlerin en ünlülerinden biri *Geleceğe Dönüş* serisi. Bu seride kahramanımız geçmişe dönüyor hatta annesini kendisine âşık ediyor. Olayları önce içinden çıkılmaz bir hale getirip sonrasında da çözüyordu. Burr Steers'in yönettiği *17 Yeniden*'de ise Mike kendi 17 yaşına dönüyor ama geçmişe değil. Film 1989 yılında Mike'ın basket takımında yıldızlaştığı, popüler olduğu lise yıllarında açılıyor. Mike önemli bir üniversite bursu için gözlemcinin geldiği basketbol maçı sırasında sevgilisinin hamile olduğunu öğreniyor ve her şeyi bırakıp onunla evleniyor. 20 yıl sonrasında ise pek parlak bir görüntüsü yok.

Çocuklarıyla iletişimi zayıf, karısı Scarlett'le boşanmak üzere ve lisedeyken dışlandığı halde, şimdi milyoner olan arkadaşının evinde kalıyor. Hal böyle olunca durumundan memnun değil, zaten yıllarını 'keşke'lerle geçirmiş, üniversiteye gitmediği için karısını suçlamış. Mucizevi bir şekilde ona bir şans daha verilince 17 yaşına geriye dönüyor, 2009 yılında 17 yaşındaki görüntüsü ve otuz yaşındaki görmüş geçirmişliğiyle kendini okula yazdırdıktan sonra macerası başlıyor.

17 Yeniden vasat bir komedi, yer yer güldürse de geneli klasik anlatım kalıbına özgü detayları tekrarlayan, hatta bazı noktalarda zorlama duran bir yapım, bu yüzden de pek keyif vermiyor. Mike'ın zamanla okula alışması ile yaşananlar, kızı Maggie'yle arasında geçenler ister istemez *Geleceğe Dönüş* serisini hatırlatıyor ama *17 Yeniden* onunla karşılaştırılamayacak kadar hafif. Holywood'ta hayatta ikinci kez bir şans yakalama ya da "keşke otuz olsam" deyiverip birdenbire 30'lu yaşlara gitme zaten popüler bir tema. Burada da aynı sistem işliyor. Tek orijinal gibi gözüken okuldayken seilmeyen fakat sonrasında yazılımlar üretip zengin olan Ned, hem kendisi hem de evi eğlenceli, okul müdürüne âşık olması birlikte Elf dili konuşmaları da filmin iticiliğini biraz olsun kaybettiriyor. Jason Filardi'nin yazdığı senaryo da sorunlu gibi, çünkü Mike'a bir şans daha veriliyor ama geçmişe dönmüyor. Yani eğer baştan başlamak isterse şimdiki hayattan silinip başka bir hayat yaşaması gerekecek, üzerine bir de aslında yeniden başlamak için değil çocuklarına yardımcı olmak için geri döndüğüne de inanıyor yani tüm bunlar arka arkaya sıralandığında pek mantıklı gelmiyor.

Mike'ın gençlik dönemini canlandıran Zec Efron *High School Musical 3*, *Hairspray* gibi filmlerde yer almıştı. Yönetmen Burr Steers de daha önceden *Bir Erkek 10 Günde Nasıl Kaybedilir* filminin senaryosunu yazmıştı. Steers, yönetmenlik sürecinde ise klişelere yaslanarak vasat bir komedi çıkarmaya çalışmış.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Pek yakında bir "korku"

Janet Barış 26.06.2009

Son dönemde vizyona giren korku filmleri birbirinden ayrılan belli noktalar dışında genellikle benzeşiyordu. Lanetli evler, peşinde ölüm olan insanlar bunlardan sadece bazıları. Sophon Sakdaphisit'in yazdığı ve yönettiği *Coming Soon* yani *Pek Yakında* ise seksenler dönemi korku filmlerini andıran atmosferiyle en azından biraz daha farklı.

Sinemada çalışan Shane ile Yod korsan mafyasıyla iş yapmaktadır. Filmleri daha vizyona girmeden önce özel gösterimlerde kopyalayıp korsana satan bu ikili, bu kez 'Hayaletin İntikamı' filmi için harekete geçer fakat gerçekleşen beklenmedik olaylar durumu değiştirir. Gerçek bir olaydan yola çıkılarak çekilen 'Hayaletin İntikamı' filmini izleyenleri büyük bir tehlike beklemektedir zira filmdeki hayalet perdeden salona ulaşmıştı bile. Bu arada Shane ile aynı yerde çalıştığı eski sevgilisi Som'un arası da Shane'in uyuşturucu problemi yüzünden gergindir.

Kamera ile korsan çekime başlayan Shane, elde ettiği görüntülerde ilginç bir anekdota rastlar, kısa bir süre önce ortadan kaybolan ortağı Yod, görüntülerde zor durumdadır ve öldürülmüştür. Bunun üzerine Shane için

esrarengiz olduğu kadar ürkütücü bir süreç başlar, kız arkadaşı Som da başlarda kızsda da biraz araştırınca olaylardan etkilenir ve Shane'le birlikte olayın gerçekten yaşanmış olduğu kasabaya gider, gerçek ise hiç göründüğü gibi değildir.

Tayland yapımı *Pek Yakında*'nın her ne kadar yirmi yıl öncesi korku türünden ileri gidememiş olduğunu görsek de özgün bir tarafı olduğunu söyleyebiliriz. Film boyunca seyirci geriliyor, ayrıca film içerisindeki korku filmi yapısı da seyirciyi yönlendiren bir unsur. Öte yandan seyirciyi düşündüğü ya da aklına ilk gelen fikirden çok daha farklı bir yöne çekerek sürprizi yakalıyor. Uzakdoğu'ya özel korku unsurları çok da fazla şiddetli görüntülere gerek kalmadan anlatılmış. *Pek Yakında*'nın kendisi gergin, çok fazla şiddet yok ama 'Hayaletin İntikamı' biraz daha korkunç.

Pek Yakında korku izleme deneyimini de tersine çeviriyor yani film süregelirken korkmak yerine, sonunu görmeden hayatta kalmak meselesi çıkıyor ortaya. "İzleme yoksa öleceksin" durumunda yeni bir şey yok ama sinema salonunda çalışanlar ve korsanını çekmek için yola çıkanlar için durum bundan ibaret değil. Filmin bu noktada korsanla mücadelede hayalet kullanma esprisi olduğu bile söylenebilir.

Artık korkunun merkezi Uzakdoğu oldu. Hikâyeler eski ya da yeni, özgün ya da değil buradan hareketle doğruluyor. Filmin yönetmeni Sophon Sakdaphisit aynı zamanda yine Tayland yapımı ve birkaç hafta içinde vizyona *İçimizdeki Şeytan* adıyla girecek olan *Alone* filminin de senaristlerinden biri. Sakdaphisit'in ilk yönetmenlik deneyimi olan *Pek Yakında* her ne kadar klişeler barındırsa da Hollywood'dan bir yeniden çevrim izleme olanağımız da çok yüksek. O yüzden türü sevenler için önce orijinalini görmekte fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Suçun altında ezilmek

Janet Barış 03.07.2009

Fransız usulü atmosferi ağır yapımlar dramatik yanıyla öne çıkar ve çarpıcı gizler barındırır. Philippe Claudel'in yönettiği *Il y a longtemps que je t'aime* yani Türkçe adıyla *Seni O Kadar Çok Sevdim* ki bir kadının gizemini, içinde sakladığı sırrın ağırlığını yansıtıyor. Juliette 15 yıl hapiste kaldıktan sonra dışarı çıkar ve uzun süredir görmediği kız kardeşinin yanına yerleşir. Neden hapse girdiği konusu ise başlarda gizemini korur. Juliette özgür hayatına ayak uydurmakta zorlanırken bir yandan da sırrının ağırlığını taşır, bu süreçte ailesi ve ondan hoşlanan bir adam destek olur. Özellikle kızkardeşi, cinayetle suçlanmış bir kadının evinde kalmasından tedirgin olan kocasına rağmen, mahkûmiyeti sırasında çok konuşmayan, ailesi tarafından da dışlanan Juliette'e çok yardımcı olur. Fakat yine de hem Juliette'in içinde yaşadığı, hem de etrafındakilere yansıyan gerilim sürer.

Hapishaneden çıkmak toplumun gözünde önyargı oluşması için başlıbaşına bir neden, buna bir de suçun ağırlığı eklenince daha da kötü olabiliyor. Film içerisinde ortaya çıkan gerçek Juliette'in çok ağır bir suç sebebiyle hapishaneye girdiğini gösteriyor, bu noktadan sonra zaten kendi yaşadığı zorlu sürece toplumsal baskılar da ekleniyor. Ağır ve dramatik bir şekilde ilerleyen *Seni O Kadar Çok Sevdim* Ki, hem kadın hem de suçlu olmak meselesinin izinden giderken iki kızkardeşin dayanışmasını da gösteriyor.

Juliette'nin ayakta kalma mücadelesi ile yaşadığı psikolojik sıkıntılara ağırlık veren filmde hiç kuşkusuz oyuncu Kristin Scott Thomas'ın performansı öne çıkıyor. Zaten ana karakter üzerine kurulu bir film olduğundan başrol oyuncusundan çok şey beklenen bir yapıda ilerliyor. Thomas bu yükün altından başarıyla kalkmış zira hem Bafta, hem Cesar hem de Altın Küre'ye aday olmuşluğu var. Daha geçtiğimiz aylarda Evlilik Sınavı adıyla gösterilen filmde sert kaynanayı canlandıran Kristin Scott Thomas bu kez çok farklı bir rolle yine vizyonda yerini almış oluyor. Seyirci için Boleyn Kızı'ndan da tanıdık gelebilecek olan Thomas'ın etkileyici oyunculuğu filmin en önemli artısı. Yaz döneminde sakın geçen vizyon filmleri içerisinde genellikle popüler filmlerin tercih edileceğini düşünürsek kıyıda kalmış bu Fransız yapımının da altının çizilmesi gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tabular yıkılır kadın içinde kalır

Janet Barış 10.07.2009

Tabular açık olması beklenen toplumların önünde bir engel olarak görülür. Özellikle cinsel tabular yıkılması güç, aşılması zor duvarlardır. *Amerikan Güzeli*'nin senaristi Alan Ball ilk yönetmenlik deneyimi olan *Towelhead* Türkçe adıyla *Tabu*'da genç bir kızın yaşadığı farklı bir süreci perdeye taşıyor.

On üç yaşındaki Jasira, Birinci Körfez Savaşı'nın sürdüğü yıllarda annesi ve onun sevgilisiyle yaşadığı olayların ardından Teksas'tan babası Rifat'ın yanına Lübnan'a gönderilir. Burada kendini yabancı hisseder zira etrafındakiler ona pek hoşgörülü davranmaz babası için de hayat pek parlak değildir. Kendisi için sonsuz olan sınırlar Jasira için belli kontrollerle sınırlıdır. Jasira Teksas'tan gelip Arapların dünyasına alışmaya çalışırken yan komşusuyla bir ilişki yaşar. Orduda olan ve bağınaz davranışlarıyla dikkat çeken evli ve çocuklu asker Bay Vuoso, Jasira'nın tabularını yıktığı cinselliği keşfettiği adam olur. Bu durum başka adamlarla devam edecek tacizle örülü bir sürecin de parçasıdır. Çocuk yaştaki birini taciz etme anlamına gelen pedofili filmin ana teması. Bunun yanında ırkçılık, Amerika, Saddam, Doğu ile Batı'nın iç içe geçtiği bir yapısı da var. Kaybolan ergen bir kızın kendisini cinsellikle bulmaya çalışması üstelik de bunun bir bakıma taciz üzerinden gerçekleşmesi de ayrı bir sorunsal. Kendisine özgün senaryo dalında Oscar kazandıran *Amerikan Güzeli* filmiyle orta sınıf hayatı kendine has bir dille mercek altına alan Alan Ball, bu kez ahlaki değerleri Doğu ile Batı arasında sorgulamaya çalışırken, sarsıcı ve zaman zaman da rahatsız edici bir üslup kullanıyor.

Muhafazakâr gibi görünen şüphesiz Doğu yani Lübnan ama Amerikalıların da muhafazakâr bir yanı olduğu açık. Amerika'da çok tartışılan, olumsuz eleştirilerle yıpranan filmin cesur olduğunu söylemek de mümkün. Sadece ailesi tarafından görmezden gelinen genç bir kızın büyüme sancısı değil aynı zamanda ırkçılığın da eleştirisi. Amerikalı Arap bir kadın olan Alicia Erian'ın romanından uyarlanan *Tabu*, ayrıca trajikomik sahneler de barındırıyor.

Aslında tersinden bakılsa bir kadının değil de bir erkeğin cinselliği keşfedişi, maruz kaldığı taciz gibi durumların ele alınmasının bu kadar tepki almayacağını düşünmek de yanlış değil. Bu da Batı'dan Doğu'ya kadının

muhafazakârlık sınırları içerisindeki yerini sinemada bile belli eden bir durum. Kış aylarında beklendiği halde yaz aylarına kalan *Tabu*, vizyona giren birkaç film içerisinde farklılık arayanların tercih edebileceği bir yapım.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şans kapıyı geç çalınca

Janet Barış 17.07.2009

Orta yaşlı oyuncuların merkezde yer aldığı romantik filmler, diğerleri gibi bir hareketliliğe sahip olmasalar da kendi içinde bir dinginlik taşırlar. Hayatlarının ilk yarısında aşkı yakalayamamış, yakalamış olsa bile kaybetmiş orta yaşlı ya da üstündeki kadın ve erkekler başka bir hayatın eşiğindedirler.

Dustin Hoffman ile Emma Thompson'ın başrollerinde oynadığı *Last Chance Harvey* yani *Aşka Son Şans*'ta, birbirinden farklı hayatlar süren ama mutlu ol(a)mayan bir kadın ile erkeğin yollarının kesişmesiyle yaşadıkları anlatılıyor. New Yorklu Harvey, reklâm müzikleri yapan orta yaşını da geçmiş bir adam. Kızının nikâhı için Londra'ya gidecek olan Harvey, nikâhın hemen sonrasında işini kaybetmemek için Amerika'ya dönmek zorunda. Hikâyesi, Harvey'ninkiyle paralel bir şekilde anlatılan Kate ise, Londra'da yaşayan, yan komşusunun bir katil olabileceğini düşündüğünden kızını sürekli rahatsız eden bir anne ile havaalanında istatistik tutmak için anket yapmak arasında sıkışıp kalmış ve bu sıkışıkten edebiyatla sıyrılmaya çalışırken aşkı aramayı bırakmış bir kadın. Harvey'nin Londra'ya inmesiyle birlikte olumsuzluklar peş peşe gelir. Eski karısı, onun yeni kocası, damadı hatta kızının yanında bile "iğreti" duran ailenin pek benimseyemediği bir ferdi olan Harvey, bir de kızının kilisede kendisini damada teslim etmek için üvey babasını tercih etmesiyle dağılır. Bunun üzerine dönmesi gereken gün uçağı kaçırıp işe yetişememesiyle de işten atılır. Ümitsiz bir biçimde havaalanında dolanırken Kate'le karşılaşır, sohbetle başlayan yakınlaşma birbirlerinin hayatlarına dokunacakları noktaları keşfetmelerini sağlar. Kate'le paylaştıkça Harvey'nin hayatında iyi şeyler olmaya başlar.

Ünlü oyuncuların belli bir yaşa gelmenin vermiş olduğu olgunlukla sırtladığı *Aşka Son Şans*, karakterler ve diyaloglar üzerinden ilerliyor. Harvey'nin ilk bakıştaki durumu seyirciyi rahatsız edecek kadar umutsuz, Kate de ondan pek farklı değil. İkisi de özdeşleşemese bile seyirciye yakın karakterler ve mutlu olmaları bekleniyor. Yönetmen Joel Hopkins projeyi başta Emma Thompson'ı düşünerek yazmış. Dustin Hoffman'ın da dahil olmasıyla birlikte ilk uzun metrajlı filminde deneyimli oyuncularla çalışma şansı bulmuş. Joel Hopkins'in oyuncularına güvendiğini, müdahale etmediğini hissettiren ve bu yüzden de doğal bir şekilde akan yapım, her yaşta izleyicinin ilgisini çekebilir.

Harvey ile Kate birbirlerinden farklı dünyalara sahipler, zaten Londra sokaklarında yürüyüp, konuşurken her şeyin ortak olması da gerekmiyor. Harvey'nin bazı yazar adlarını bilmesi Kate'i heyecanlandırıyor ama "okudun mu" sorusuna hep "hayır" yanıtını alıyor. Film, iki olgun insanın biraz korkarak da olsa birlikte tutunabilme çabasını, hayal kırıklığından oluşan alışkanlıklar silsilesinden bile memnun olabilecek kadar hayattan çekilmiş bir kadın ve ailesinin varlığı ile yokluğu arasındaki çizgide kalmış bir adamın hikâyesini etkileyici bir şekilde birleştiriyor. Kısacası *Aşka Son Şans* seyircisini Londra sokaklarında Harvey ve Kate'le huzurlu ve romantik bir yolculuğa çıkarıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Denizler altında bir Ponyo

Janet Barış 31.07.2009

Miyazaki'nin düşsel dünyasının, çizgilerinin, seyirci için hep ayrı bir yanı var. Her ne kadar pahalı Disney, Pixar animasyonları vizyonu sıklıkla ziyaret etse de Miyazaki'nin estetik çizgileri kalıcı olduğu kadar gerçek. Popüler canlandırma sineması gibi ticari başarı elde etmiş olsa da bu onun ana akım sinemanın içerisine dahil olmasını gerektirmiyor. Miyazaki her yeni filminde 'birşey' söylemesini bilerek ve aynı enerjiyle yoluna devam ediyor.

Küçük Denizkızı Ponyo Miyazaki'nin son animasyonu. Bildiğimiz denizkızı efsanelerinden farklı, kafası olan ama ayak yerine balık kuyruğu taşıyan denizkızlarının aksine Ponyo küçük kırmızı bir Japon balığı. Denizler altında yaşayan Ponyo bir gün şans eseri su yüzüne çıkar ve babası da bir denizci olan Sosuke'yle tanışır. Küçük bir japon balığı bulunduğu için çok mutlu olan beş yaşındaki Sosuke onu hemen sever ve sahiplenir, çok geçmeden de jambon yiyen, insanların ne dediğini anlıyormuşçasına bakan hatta konuşan bu balığın sıradan bir balık olmadığını anlar ama elinden kaçar. Tekrar denizler altına dönen Ponyo, Sosuke'nin kanayan yarasının iyileştirdiği ve onun kanını tattığı için insani özelliklere sahip olmaya başlar ve buna çok mutlu olur. Fakat denizaltı yaratıklarının babası onun bir insan olmasını istemez. Bunun üzerine Ponyo bir yolunu bulup kaçar ve bu kez beş yaşında küçük bir kız çocuğu olarak Sosuke'yi bulur. Artık hem insanların dünyasına alışmaya çalışacak, hem de sonsuza dek insan türünde kalabilmek için Sosuke ile birlikte bir sadakat sınavına tabi tutulacaktır.

Hayao Miyazaki'nin çizgileri, anlattıkları çoğu zaman sadece göründüklerinden ibaret değil. *Gökteki Kale*, *Rüzgârlı Vadi* gibi farklı animasyonlarında uzlaşmacı bir tavır takınmaktan ziyade sistemle ilgili sorunları deşer, çocukça çizgilerden yola çıkarak büyüklere masal anlatır. Denizden çıkıp gelen Ponyo'da da bu tür göndermeler mevcut ama en çok çevreyi korumayan insanlara vurgu yapılıyor. Denizlerin durulmadığı, dalgaların bir çift göz sahibi olduğu bu fantastik dünyanın çevreci bir tavrı var. Hatta eskiden insan olan ama denizlerdeki canlıları öldürdükleri için onlardan nefret edip insanlıktan çıkarak denizler altında yaşayan babası biraz da bu yüzden Ponyo'nun insan olmasını istemiyor. Miyazaki sinemasını takip edenlerin bildiği üzere başrolde yine çocuklar var ama yaşlı teyzelere de selam göndermeyi ihmal etmiyor yönetmen. Çizgiler, karakterler onların anlık tepkileri ya da sıradan hareketleri o kadar doğal ve gerçekçi bir şekilde seyirciye geçiyor ki Miyazaki artık bu konuda bir usta, zaten küçücük bir ayrıntı, bir bakış bile doğallığın akmasına yetiyor. Her yaştan izleyicinin büyük bir keyifle izleyeceği *Küçük Denizkızı Ponyo*, Miyazaki'nin zamana yenilmediğini, hala aynı tadı veren filmler yapabildiğini başka bir deyişle "çizebildiğini" gösteriyor.

Karanlık dünyaların prensi Franklyn

Geçtiğimiz 16 İstanbul bağımsız filmler festivalinde de gösterilen *Franklyn* fantastik ve karanlık bir dünyada geçen bir bilimkurgu. Birbirinden farklı hikâyelere sahip üç karakterin yollarını –en azından sonuna kadar– kesiştirmeden ilerleyen filmde şimdiki zamanla başka bir dünya iç içe. Londra'nın sokaklarında ruhen ve fiziksel

olarak kaybolmuş karakterleri birleştiren Gerald Mcmorrow, ilk yönetmenlik deneyiminde görüntüler ile kurguyla esrarengiz bir dünya yaratabilmiş. Kendine fantastik bir dünya kurarak ölen kız kardeşinin intikamını almaya çalışan bir adam, sanatsal dışavurumlarını intihar projesi üzerinden kuran genç bir kadın ve âşık olduğu kadın tarafından düğünden bir gün önce terk edilen bu karakterlerin hepsinin ortak yanı ümitsiz gözükme. Filmin karanlık atmosferi, kayıp, umutsuzluk üzerinde şekillenirken, inanç ve inançsızlığı da sorguluyor. Ryan Philippe, Eva Green, Sam Riley gibi oyuncuların yer aldığı *Franklyn*, yazın farklı bir yapım arayanlar için ideal, bilimkurgu sevenler ise benzerlerine nazaran daha sanatsal bir örnekle karşılaşacaklar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tarantino öfkeyle sunar

Janet Barış 21.08.2009

Quentin Tarantino, Amerikan sinemasının kalıplarını delebilmüş ender yönetmenlerden biri. Hollywood'da anlatım tarzını kurmak, kendine özgü kodları oturtmak bir de böyle özgün bir tavırla popüler olabilmek zor iş. Tarantino bu yükün altından kalkabilmiş, sinemasını farklı kitlelere sevdirebilmiş bir yönetmen. Cannes'da yarışan ve daha vizyona girmeden önce konuşulmaya başlayan son filmi *Inglourious Basterds* yani *Soysuzlar Çetesi*, bir dönemin Nazi işgali altındaki Fransa'sına odaklanıyor.

Nazi işgalindeki Fransa'nın bir taşra köyünde Yahudi avına çıkan SS subayı Hans Landa'nın elinden kaçabilen Shosanna Dreyfus, Paris'te bir sinema işletmecisi olarak yeni bir kimlikle başka bir hayat yaşamaya başlar. Bu sırada kendilerine Basterds adı veren bir grup Amerikalı çete, gördükleri Nazi askerlerini affetmemek üzere and içmiştir. Çetenin başında Kızılderili kanı taşıdığını söyleyen ve öldürdükleri Nazi askerlerinin Apaçilere özgü yöntemlerle kafa derilerini yüzdüren Aldo Raine var. Almanların Yahudilere yaptığı zulme karşı kendilerince bir denge sağlayan çete, iyi niyetli ama onlar da çoğu zaman Naziler kadar acımasız. Gün gelir Naziler, Hitler ve Goebbels'in de katılacağı bir gala gösterimini Shosanna'nın sinemasında yapmaya karar verir, işte bu noktada Quentin Tarantino saati işlemeye başlar.

II. Dünya Savaşı ile ilgili sinema tarihinde çekilmiş yüzlerce film var ama söz konusu Tarantino olunca onun kendine özgü bir tarih yorumlayışı olabileceğini öngörmek çok da zor değildi, zira öyle de oldu. İnce dokunuşlarla bir dönem filmini kendine has bir çizgiye oturtan Tarantino'nun İkinci Dünya Savaşı ve Hitler yorumunu her sinemasever görmeli. Aslına bakılırsa Tarantino Naziler, Yahudi ırkına olanlarla ilgili kendince bir yorum getirmiş; dönem, olanlar, yaşananlar sadece bir araç, bunu da zaten hiç olmayan bir gerçeklik üzerinden anlatması, kurmaca bir tarih yaratmasından anlamak mümkün. Bilenler İkinci Dünya Savaşı ile ilgili herşeyi unutup, Tarantino'nun seyir defteri içerisinde bir savaş filmine tanık olma şansına sahip, konu hakkında hiçbir fikre sahip olmayanlar da kurmaca bir savaş filmi ile western arasında gidip gelen bir atmosferle karşı karşıya.

Soysuzlar Çetesi yakın çekimler ve zorlu psikolojik süreçlerle zaman zaman gerilimli bir hal alırken zaman zaman da kara mizahın her yerine sinmiş olduğunu hissettiriyor. Filmlerinde karışık kurgu yapısını sıklıkla kullanan Tarantino, bu kez daha derli toplu bir anlatım tercih etmiş, görünen o ki ünlü yönetmen bu kez farklı olduğu kadar çetrefilli bir konuya eğildiğinin farkında ve seyircisinin onu anlamasını istiyor. İçerik itibarıyla

farklı olsa da biçimsel yapısı ile *Ucuz Roman/Pulp Fiction*, *Kill Bill* gibi filmlerini andırıyor, müzikler, ağır çekimde savrulan karakterler bunun sadece birkaç örneği. Ayrıca intikam meleğine dönüşen Shosanna, *Kill Bill*'deki Uma Thurman gibi dövüş maharetleri sergilemiyor ama savaşı bitirecek dört adamı sinemaya kapatıp uçuş planını inceliklerle tatbik etmeye yelteniyor. Genellikle "şiddeti seven" bir yönetmen olarak anılan Tarantino bu kez daha sakin görünüyor. Uzun süresine rağmen seyircisine gözünü kırpmadan izleyebileceği bir seyirlik sunan filmin oyuncularını da çok iyi. Brad Pitt çete lideri Aldo Raine rolüne yakışırken, Shosanna rolündeki Mélanie Laurent'in Tarantino'nun vazgeçilmez oyuncusu Uma Thurman'a olan benzerliği de dikkat çekici. Filmi sırtlayan ise baştan sona her mimiği ya da el kol hareketiyle oyunculuğu dersi veren, Cannes'da da en iyi erkek oyuncu ödülünü alan Albyan Hans rolündeki Christoph Waltz.

Sinema tarih ilişkisinin ince bir çizgi olduğunu düşünürsek Tarantino'nun kendi tarihini kendisinin yazdığını görürüz. Böylesine konuşulan bir filmin pek de sezon sayılmayacak bir dönemde seyirciyle buluşuyor olması ilginç zaten bütün bir yaz dönemine bakılacak olursa *Soysuzlar Çetesi* çok özel bir yerde duruyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aslolan geçmişini temizlemek

Janet Barış 28.08.2009

Geçtiğimiz yıllarda vizyona giren *Little Miss Sunshine* sıcak olduğu kadar eğlenceli bir film. Güzellik yarışması için bir ailenin aynı minibüse binip yaptığı yolculuğu anlatan filmin yaratıcıları bu kez içerisinde yine 'sunshine' geçen ama bambaşka bir filmle çıkıyor seyircinin karşısına. *Sunshine Cleaning*, yani *Güneşli Temizleme Şirketi* bu yılki İstanbul Film Festivali'nde de gösterilmişti, şimdi de vizyonda yerini alıyor.

Rose, lisede herkesin hayran olduğu ve okulun yakışıklı erkeği ile birlikte olan amigocu kızken otuzlarında kaybetmiş, sekiz yaşındaki oğluyla hayata tek başına tutunmaya çalışan bir kadın. Artık herkesin özendiğinin aksine yozlaşmış bir hayatı var. Lisede âşık olduğu ama kendisi yerine başka bir kadınla evlenmiş olan adamla gizli gizli buluşuyor, oğlunu özel bir okula göndermek istiyor ama parası yeterli değil. Bir otelde temizlik işlerine bakıyor, bu hayattan kurtulmak için tek dayanağı da gittiği emlakçilik kursu. Diğer yandan yaşlılarından farklı özelliklere sahip olan biraz arıza oğlu, aynı onun gibi yaşlı, biraz da huysuz babası ve annesini çok küçük yaşta kaybetmeyi bir türlü kabullenememiş, bu duyguyu aşamamış, sorumluluk sahibi olmayan kızkardeşi Norah. Kısacası sıradışı bir çekirdek aileyle karşı karşıyayız.

Rose, zor durumda kalınca ölülerin arkasında bıraktıkları kan izlerini temizleme işine sıcak bakar ve kazanç getiren bu işe kızkardeşiyle birlikte girerek Sunshine Cleaning'i kurar. Bir taraftan da özel hayatındaki problemlerle boğuşur ama keşfettiği bu ilginç iş farklı bir yöne evrilmesine sebep olur. Yönetmeni *Little Miss Sunshine*'dan farklı olsa da yaratıcı ekip anlaşılan arıza karakterlere odaklanmayı seviyor. Topluma uyum sağlayan 'normal' diye adlandırabileceğimiz gürühtan çok farklı insanlar, uyumsuz oldukları için de mutlu olmanın yolunu sıradan insanlardan daha başka bir şeyde aramaya çalışıyorlar. Her ne olursa olsun denemekten yılmamaları da önemli, karakterler umutsuz olsa da renkli. Rose'un oğlu Oscar ise başlıbaşına buna bir örnek. Yaptıkları iş de tıpkı kendileri gibi sıradışı, kimi zaman bir intihar kimi zaman bir cinayet, ortak

meşale de polisler işini bitirdikten sonra etrafı temizlemek.

Filme genelde hüzünlü bir hava hakim olsa da yine de umutsuz değil. Küçük bütçesi ve topu topu birkaç karakterden oluşan özgün senaryosuyla dikkat çeken *Sunshine Cleaning*, seyircisine büyük şeyler vadeden bir seyirlik değil, küçük hayatlar, varolma çabası, birliktelik yalın bir dille anlatılıyor. *Günışığı Temizleme Şirketi*'nin yönetmeni daha önce ünlü Amerikalı kadın şair Sylvia Plath'ın hayatını anlattığı Sylvia ile dikkat çeken Christine Jeffs, senaristi ise Megan Holley, kadın eli değen film, merkezde de kadınlar olunca ister istemez bir kadınsılık kazanıyor. Amy Adams, Emily Blunt, Alan Arkin gibi oyuncular da rollerinden beklenildiği ölçüde mütevazı bir görüntü çiziyorlar. *Little Miss Sunshine*'i sevmiş olanların da sevebileceği bir yapım, onu görmeyenler de kendi halinde sıcak, samimi bir filmle karşı karşıya.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Direksiyon yerine hayal kırmak

Janet Barış 17.09.2009

Perşembe günleri bu köşede yazan Ahmet Gürata'nın son yazısı Film Bitmiyor başlığını taşıyordu. Ben de onun kaldığı yerden devam edeceksem eğer filmin bitmediği bir yerden başlamak istiyorum. İnsanların film seyretme merakı olduğu sürece film de biteceğe benzemiyor. Ne olursa olsun seyretme edimimizden vazgeçemiyoruz, sinema evlerimize, koltuğumuzun önüne kadar gelse de, çıkıp hayata karışmak, sosyalleşmek, sinema salonunun emniyetli koltuğuna gömülüp filmin bir yerinde durup boş karanlığa gözetmek istiyoruz hepimiz.

Şimdi aktaracağım anekdot, insanoğlunun umut etmeye devam etmesi açısından hep heyecanlandırmıştır beni. Halil Turhanlı'nın *Katliniz Şehirlerde Dolaşıyor* adlı kitabında yer verdiği bu hikâye, Chicago gerçeküstücülerinden Franklin Rosemont'un yerel basından aldığı ve gerçekten yaşanmış bir olay.

"Yıllardan beri, rutin olarak, şehrin en uzun caddelerinden biri olan Halsted Sokağı'nı aynı günde defalarca boydan boya kateden Halsted Sokağı Otobüsü'nün şoförü, yaptığı işten öylesine bezmiş ki, bir gün neredeyse hepsini tanıdığı yolcularına dönmüş ve "Sizleri bu sabah işyerlerinize değil, Florida'ya götürmek istiyorum. Ne dersiniz" demiş. Gerçek olamayacak kadar güzel bu teklif karşısında yolcular sevinç ve şaşkınlıkla sormuşlar. "Bizi gerçekten Florida'ya götürecek misin."

Şoför "Elbette götüreceğim, ama önce siz geliyor musunuz, gelmiyor musunuz onu söyleyin" yanıtını vermiş. Şoförün aklını kaçırdığını ya da sarhoş olduğunu düşünen ve o gün de işlerinin başında olmak isteyen birkaç kişi otobüsten inmiş. Yolcuların çoğunluğu el çırparak, "Haydi götür bizi Florida'ya" demişler.

Yolcular neşeyle şarkı söylüyor, şoför direksiyonu büyük bir keyifle sallıyor ve Halsted Sokağı Otobüsü Florida'ya doğru hızla yol alıyormuş. Birkaç saat sonra Indiana eyaletine ulaşmışlar. Fakat eyalet polisi otobüsün yolunu kesmiş ve şoförün eyaletlerarası yolcu taşıma ruhsatı bulunmadığı için daha ileriye gidemeyeceklerini bildirmiş. Şoför tutuklanmış, yolcular ise Chicago'ya gönderilmişler.

“Lanet olsun” diyor Franklin Rosemont, “Indiana eyalet polisine lanet olsun. Bir avuç insanı o sabah güzel bir düştten uyandırdığı için bin kez lanet olsun.” Fakat umudunu da yitirmiyor Rosemont;

“İnsanlar düşlerini berbat eden yasaların olmadığı bir dünyayı bir gün mutlaka kuracaklar ve Halsted Sokağı Otobüsü bir sabah Florida’ya mutlaka gidecek.” Franklin Rosemont’un aktardığı bu olayı yenilgiler tarihine bir not olarak düşebilirsiniz, diyor, öyküyü aktaran Halil Turhanlı, fakat bunun aynı zamanda gündelik hayatın boğucu sıradanlığı içinde yaşanmış bir peri masalı, heroik bir serüven olduğunu da kabul etmelisiniz.

Evet, Turhanlı’ya katılmamak elde değil, gündelik hayatımız içerisinde sıkışıp kalıp, mekanik bir biçimde birbirini tekrar eden günlere bir isyan bu, ama bir yandan da biliyoruz ki Halsted Sokağı Otobüsü eyalet yasalarına boyun eğmek zorunda. Öyle olunca da insanoğlu kendi serüvenini kendi yaratıyor kimi sanatla, kimi yazıyla, kimi de başka yollarla. Sinemada yönetmen kendi serüvenini yaratıyor, perdeye bakan seyirci kendi serüvenini. Aynı kareye aynı anda bakan yüzlerce insanın aklından kimbilir ne farklı düşünceler geçiyor. İnsanlar düşlerini berbat eden yasaların olmadığı bir dünyayı kurabilecekler mi ya da Halsted Sokağı Otobüsü bir sabah Florida’ya gidecek mi bilmiyorum ama düşlerimiz varoldukça sinema da varolacak ve film hiç bitmeyecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vebanın saklandığı yer

Janet Barış 18.09.2009

Felaket senaryolarıyla örülü filmler, virüslerin bulaşmasıyla insanlığın düştüğü durum, *28 Gün Sonra*, *28 Hafta Sonra* gibi birçok örnekte görüldüğü gibi bir bilim-kurgu havasına sahip olur. Bir yandan gerçekçi bir tarafı varmış gibi seyirciyi etkisi altına alırken aslında yapay bir dünyanın izinde gittiği de hissedilir.

Modern çağ için veba çoktan tarih olmuş bir hastalık ama bu hafta vizyona giren ve Alex Pastor ile David Pastor’un yönettiği *Carriers*, (aslında İngilizce anlamı Taşıyıcı) Türkçe adıyla *Veba* meseleyi başka bir biçimde de olsa modern insanın dünyasına sokuyor. Başta her şey çok tanıdık ikisi kız, ikisi erkek dört genç aynı arabada benzerini yüzlerce filmde gördüğümüz gibi Amerika’nın uzun ve boş yollarında giderler. Daha sonra bir arabaya rastlarlar adamın biri yardım istemektedir ve arabanın içerisinde gizlemeye çalıştığı küçük bir kız vardır. Danny, kardeşi Brian, Danny’nin kız arkadaşı Bobby ve Kate, kendilerinden sadece benzin isteyen bu adamdan kaçmaya çalışırken arabaları bozulur. İşte bu noktada aslında bu dört gencin tehlikeli bir virüsten kaçtığını, adamın kızının da bu bulaşıcı virüse sahip olduğunu anlarız. Arabaları bozulan dört genç, yolculuğa rastladıkları Larry ve hasta kızının arabasında devam etmek zorunda kalırlar. Bulaşıcı bir virüs herkesi sarmaya başlamıştır, kaçmanın tek yolu insanlıktan uzağa gitmektir. Bunu keşfeden dört gencin yolculuk amacı da çocukluklarından bildikleri Meksika sınırındaki yazlık bir otele erişebilmektir. Larry’yle karşılaşmaları durumu değiştirir önce Kate virüsü kapar, daha sonra kendi aralarında bir hesaplaşma başlar ve virüsün insanı ne hale getirebileceğine dair anekdotlar anlatılır.

Veba tipik bir salgın filmi ama salgının kendisinden ziyade merkeze karakterleri alıyor. İnsanların hayatta kalmak için ne kadar bencilleşebileceklerini ya da ne kadar insanlıktan çıkabileceklerini gözler önüne seriyor. Kaçılması gerekenin virüsün kendisi mi yoksa insanın içinde taşıdığı karanlık mı gibi sorular sorduruyor. Kimsenin kimseye acımadığı çaresizliğin acımasızlığı davetiye çıkardığı bir kaos ortamı var. Oyuncular Lou Taylor Picci, Chris Pine, Piper Parabo ve Emily Vancamp sınırları çizilmiş karakterleri ne az ne de çok, gerektiği kadar canlandırıyorlar. Yönetmenler Alex ve David Pastor kardeşler virüsün kendisinin ne olduğunu ve tam olarak nasıl yayılmaya başladığının altını çizmiyor, sadece bunun insan üzerindeki etkisine odaklanmış gibi gözüküyor. Bir açıdan yol filmi gibi de görülebilir, virüsten kaçmak için yola çıkış ve sonrasında yavaş yavaş yaşananlar, filmdeki birçok şey yeni değil, herhangi bir virüsün modern bir çağda yayılıyor olmasının doğurduğu sonuçlar birçok kez başka filmlerde farklı şekillerde karşımıza çıkmıştı. *Veba* ne tam olarak bir korku ya da gerilim ne de bir bilim kurgu filmi, kasvetli bir havada ilerleyen ve pek de yeni bir şey söylemeyen vasat bir yapım.

Kanımdaki barut olsa ne olur

Vizyon Türk filmi açısından bereketli bu yıl ama arada niteliği belli olmayan, anlatım açısından birçok eksikliğe sahip filmler de çıkıyor. Bu hafta vizyona giren *Kanımdaki Barut* filminin senaristi, yönetmeni ve başrol oyuncusu Haluk Piyas. Film, Barut'un şiddet dolu dünyasını anlatıyor. Yıllar önce babası annesini öldürmüş, intikam almaya and içerek büyüyen Barut da babasından göremediği sevgiyi içinde büyüttüğü şiddetle besliyor. Mafya dünyasının karanlığına gömülmek isteyen Barut, buradaki ilişkilerin içerisinde kaybolur bir yandan da kendisiyle ilgilenen teyzesi, onu seven sevgilisinin ilgisini reddeder. Kendisinin de bir zamanlar bahis dövüşçüsü olduğunu söyleyen yönetmen Haluk Piyas, toplumun içerisinde varolan şiddeti anlatmaya çalışmış gibi gözükse de pek başarılı değil. Filmde gerçeğe en yakın karakter baba figürü, sokaklar diğer karakterler de gerçeklikten uzak değil ama perdede sağlam durmuyor, ciddi bir senaryo ve anlatım bozukluğu var, bazı diyaloglar çok çiğ, bazı sahneleri neden kullandığını anlamak güç. Kısacası Haluk Piyas kendi yaşamından da yola çıkarak iyi niyetle toplumsal şiddete dikkat çekmek istemiş ama olmayınca olmuyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gidenlerin ölü bedenleri

Janet Barış 24.09.2009

Hayalet belli bir kuşağın ezbere bildiği bir aşk filmi. Benim gibi yirmili yaşlarının son demlerini yaşayanlar için Patrick Swayze'le ilk tanışma Demi Moore'la başrolü paylaştığı *Hayalet* filmidir. Son yıllarda çok aktif bir oyuncu olmasa da Patrick Swayze'in ölümü Hollywood için büyük bir kayıp. Erkek oyuncu biraz da yakışıklıysa Hollywood suları içerisine çabucak yayılır, ünü arttıkça artar. Swayze de onlardan biriydi, ona doğuştan dansçı diyebiliriz; çünkü 1952'de Houston'da doğan sanatçının annesi Patricia Yvonne Helen bir dans öğretmeni. Çok önemli bir müzikal olan *Grease*'de yer alan Swayze'in kitlelerle buluşması ise 1987 tarihli *Dirty Dancing* yani *İlk Dans*, *İlk Aşk* filmi. Öte yandan kariyerini *Hayalet* öncesi ve sonrası diye de ayırabiliriz; çünkü 1990 yılında *Hayalet*'le kavuştuğu ünün ardından 1996 yılında *Letters From a Killer* çekimlerinde attan düşerek uzun zaman

perdeden uzakta kaldı. Daha sonra farklı yapımlarla beyazperdeye dönen Patrick Swayze'in şanssızlığı sürdü, iki yıl önce pankreas kanseri olduğunu duyurdu, uzun süre mücadele etti ama geçtiğimiz hafta kansere yenildi.

Ölüm yaşamın bir parçası, kalıcılık, izler de bu anlamda önemli, iz bırakmış insanlar üzerinden yıllar geçse de unutulmuyor. Geçtiğimiz haftalarda ünlü tiyatro ve sinema oyuncusu Erkan Yücel için ölümünün 20. yılında bir etkinlik düzenlendi. Hiç unutulmayan, her fırsatta anılan, toplu film gösterimleri düzenlenen Yılmaz Güney'le ilgili Nâzım Hikmet Kültür Merkezi'nde de bir etkinlik vardı, filmleri yeniden ve yeniden gösterildi. Tüm bunlardan farklı olarak ölümünün üzerinden çok da uzun yıllar geçmeden Michael Jackson'ın bu yıl için planladığı Londra konserine ilişkin detayları içeren *This is It* filminin fragmanı yayınlandı. Jackson dünya müzik tarihi için çok önemli bir figür, bu yüzden ölümü kadar ölümünden sonra ortaya çıkan görüntüleri de çok kıymetliydi. Fragmanı dolaşmaya başlayan film, hayranlarına Jackson'ın prova ve kamera arkası görüntülerini izleme fırsatı sunacak. Bu yıl nisan ve haziran ayları arasında çekilen görüntüler kuşkusuz çok değerli, ani bir kaybın ardından en azından hafızada yer etmesi açısından belgelenmesi, bir film olarak tarihe bırakılması önemli ama asıl mirası dünya müzik tarihine bırakmış olacak, yani Michael Jackson belgeselinin müzikal değeri sinemasal değerinin kat kat önünde gibi görünüyor.

Diğer yandan Jackson'ın "ölüsü bile para eder" deyiminin biraz daha tersine çevirerek "ölüsü dirisinden de çok para eder"e kaydığını söyleyebiliriz; öyle ki bilerek öldürüldüğü yolundaki iddialarda da böyle bir kanının olduğu gündeme gelmişti; böyle olunca insan ister istemez kapitalizmin dişli çarklarıyla örülü düzende ölü bedenlerden kâr etmeye çalışan sistemin gerçeğini sorguluyor. Jackson ve onun ölümü üzerinden çok daha fazla paralar kazanılabilir, daha birçok farklı proje üretilebilir.

Bir de bakıyoruz ki kapitalizm ölü bedenleri tüketmeye başlamış, bununla da yetinmeyerek kendi kurduğu iktidar çerçevesinde beslediği bu açmazı seyirci için arzu edilebilir bir alana dönüştürmüştü. Richard Sennett *Yeni Kapitalizm Kültürü* adlı kitabında, sadece sanat için değil gündelik hayatımıza ilişkin olan birçok konuyu bu açıdan gündeme taşıyor. Gözüme çarpan birçok noktadan biri sosyolog Erving Goffman'ın bir çıkarımı, Goffman reklamlarda arabanın değil de çölün gösterilmesini "ilgiyi tamamlama" olarak anlamlandırıyor. Böylelikle çölü gören seyirci oraya sahip olacağı arabayla varmak istiyor belki. İnsanların alışkanlıkları değişiyor, bu yüzden de sevdiği sanatçının ölümü üzerine bir belgesel çekilmesi onu zihninde diri tutuyor ama diğer yandan işin mali boyutu o kadar da masum değil. Sonuçta Michael Jackson bir ikon, birçok kişinin üzerinden para kazandığı, bedeni varolmasa da kazanacak olduğu bir ikon. Tüketim kültürü alışkanlıklarımız eskisi gibi olmadığına göre uzun yıllar boyunca böyle kalıcı bir ikon daha ortaya çıkmayacağı da açık ne de olsa arabasız çöle ulaşabilmenin kendisi de bir muamma.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Koleksiyon sancıları

Janet Barış 25.09.2009

Koleksiyonlar biriktirmek için ama en çok da geçen zamanı durdurmak için belki de... Pelin Esmer'in ilk uzun metrajlı filmi *11'e 10 Kala*, amcası Mithat Bey'in koleksiyon merakı üzerine kurulu. İstanbul Film Festivali'nde

Jüri Özel Ödülü alan, Adana Altın Koza Film Festivali'nde En iyi Film ödülünü Aslı Özge'nin *Köprüdekiler* filmiyle paylaşırken aynı festivalden bir de En İyi Senaryo ödülüyle dönen *11'e 10 Kala*, vizyon tarihiyle birlikte San Sebastian Film Festivali'nde Altın İstiridye ödülü için de yarışacak.

Mithat Bey yaşadığı apartman dairesinde kendine has bir yaşam sürdürür. Hayatını koleksiyonuna adanmış Mithat Bey'in evi gazetelerden oyuncaklara kadar birçok farklı eşya ile doludur. Biriktirdikleri onun hayatının en önemli parçası, karısı bile "ya koleksiyonun ya ben" deyip gitmiş. Deprem korkusu ile yaşayan apartman sakinleri için ise sadece çöp bir ev ve tehlikeli. Ali, apartmanın kapıcısı, kızı rutubetten hastalanınca karısıyla köye dönmüşler, para biriktirip daha "yüksek" bir eve taşınması lazım. Apartmandakiler Mithat Bey'in üzerine gidince iş başa düşer, Mithat Bey kendi yaptığı günlük koleksiyon toplama turuna kapıcı Ali'yi yollar. Şehirle ilişkisi küçük bir kapıcı dairesinden ibaret olan Ali, bu sayede İstanbul'u keşfetmeye başlar. Mithat Bey ve kapıcı Ali'nin birbirinden farklı dünyaları bu yolla kesişir ve biz de çeşitli insanlık halleri arasında dolanmaya başlarız.

Oyun adlı kısa filmiyle dikkat çeken Pelin Esmer, ilk uzun metraj filmi *11'e 10 Kala* ile de vizyona girmeden konuşulmaya başlandı. Esmer, gerçek bir karakter olan Mithat Bey'i, koleksiyonuna olan bağlılığını Mithat Bey'in de nevi şahsına münhasır oyunculuğuyla birlikte çok güzel anlatıyor, o dünyanın içine girmemek elde değil. Yeğenine bile aldığı oyuna bir süre sonra geri alıp koleksiyonuna koyan bir adamı sıradan insanların anlayabilmesi çok zor. Bu noktada apartman sakinleri ile Mithat Bey arasında büyük bir fark var, çünkü onların çöp olarak gördükleri Mithat Bey'in her şeyi ve paha biçilemeyecek kadar değerli. Filmin mizahi bir yanı da var, Mithat Bey'in bu aşırı tutkusu zaman zaman da gülerken izleniyor. Çok fazla karakter yok ama insanlar arasındaki görünmez kurallar burada da işliyor. Güven, Ali'nin başka bir iş bulmak ve ev tutmak uğruna yaptığı küçük hesaplar ve daha birçok ayrıntı insanoğlunun evrensel zaaflarını ele veriyor.

Filmin belki de en zayıf tarafı kapıcı Ali'yi canlandıran Nejat İşler. Oyuncu elinden geldiği kadar iyi oynamaya çalışmış ama nedense cast olarak daha gerçek durabilecek bir oyuncu seçilse daha farklı olabilirdi. *11'e 10 Kala* yönetmenin ilk çalışması olarak dozunda mizah ve hüznüyle gerçekten görülmesi gereken bir yapım.

Sarı Saten; bir gurbetçi filmi

Vizyona giren bir diğer Türk filmi Mehmet Çoban'ın yönettiği *Sarı Saten: Günahkârların Aşkı*. Köln'de yaşayan bir grup gurbetçi Türk'ün yaşamına ayna tutmaya çalışan film namus cinayetlerine değiniyor. On yedi yaşındaki Meryem Alman bir çocuğa âşıktır ama zorla evlendirilmeye çalışılır, çareyi dayısına sığınmakta bulur ama dayısı bu sığınma sürecini istismar ederek Meryem'i taciz eder. Onu bu durumdan taksit şoförü Galip kurtarır. Meryem'in kurtarıcı meleği dediği Galip de aslında namus uğruna kendi kızkardeşini öldürmüştür. Yıllar geçmiştir. Meryem, on yedi yaşındaki kızı aynı kaderi paylaşmasın diye uğraşır, kendi adını Maria olarak değiştirir kızı Esra'nın da Türk arkadaşlar edinmesine karşı çıkar. Fakat işler umduğu gitmez ve geçmişle yüzleşmek zorunda kalır.

Sarı Saten, Meryem karakteri üzerinden namus cinayetlerini sorguluyor. Fakat birçok farklı hikâyenin iç içe geçmesi ciddi bir anlatım bozukluğu yaratmış, teknik anlamda temiz bir film gibi gözükse de öykü ve anlatılış biçimi inandırıcılıktan uzak. Her şey iki ayrı uçta, Meryem'in kızı Alman erkek arkadaşıyla dolaşınca esrarkeş olacak, Müslüman olanla birlikte olursa aşırı dinci olacakmış gibi, bir arası yokmuşçasına anlatılıyor. Sonuna doğru iyice arapsaçına dönen olaylar, fazlasıyla ütöpik bir hal alıyor. Kısacası *Sarı Saten* vasat bir gurbetçi filmi olarak kalıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Güneşi görsek de...

Janet Barış 01.10.2009

Her yıl Oscar aday adayları açıklandığında benzer tartışmalar öne çıkıyor. Bizi ne kadar temsil edebilir ya da Oscar zaten ne kadar önemlidir, gibi bildik meseleler yeniden gündeme geliyor. Bu yılki ise daha çetrefilli oldu, *Beyaz Melek*'le pek de iyi bir çıkış yapamayan Mahsun Kırmızıgül'ün *Güneşi Gördüm* filmi 15 kişilik komitenin yedisinin oyunu alarak Oscar aday adaylığını gördü.

Dönüp baktığımda *Güneşi Gördüm*'ü izlediğim zamandan aklımda kalanlar canlanıyor, cesur söylemleri vardı ama eksikleri de yok değildi, birdenbire her şeyi anlatmaya çalışıyor, bu yolda fazla dramatikleşebiliyordu. Oscar aday adaylığı olması beni şaşırttı desem yalan olmaz. Duyumlara göre Derviş Zaim'in *Nokta* filmiyle başa baş giden bir süreç gerçekleşmiş, yedi oya karşı altı oyla *Nokta* kaybetmiş. Halbuki hat sanatını derinlemesine incelemeye çalışırken yeni bir sinematografik üslup denemesine girişen Derviş Zaim'in *Nokta*'sı daha iyi bir aday olabilirdi, en azından bu benim kişisel kanım. SİYAD Başkanı Murat Özer konuyla ilgili bir açıklama yayımlayarak, *Güneşi Gördüm*'e de haksızlık etmeden bu yıl birçok festivalden ödülle dönen *Sonbahar*, *Pandora'nın Kutusu* ve *Hayat Var* gibi filmlerin neden aday olamadığına dikkat çekti. Oscar aday adaylığı seçim sisteminin acilen değiştirilmesi ve işin objektif kararlar verebilecek bir seçiciler kurulu tarafından yapılması gerekliliğini de vurguladı. Gerçekten de hangi filmin seçildiği meselesi bir yana, seçim sürecinin de tartışmalı olduğu aşikâr.

Güneşi Gördüm'ün Oscar macerasını, son günlerde gündemi epeyce meşgul eden Kürt açılımıyla birlikte değerlendirmek de mümkün. Oscar komitesi Türkiye'nin gündemini ne denli takip ediyor bilinmez ama Amerika'nın gündeminden düşmediğimiz kesin. Hal böyle olunca durum da ister istemez politikleşiyor.

Geçen yıl çok daha farklı, politik bir söylem barındırmayan *Üç Maymun* aday adaylığı olmuştu, hatta ilk dokuza bile kalmış, adaylığı kıl payı kaçırmıştı. Diğer yandan Oscarlar dağıtıldıktan hemen sonra birçok ödül alan *Slumdog Millionaire* çokça konuşulmuş, Batı'nın Doğu'yu kutsama süreci tartışılmıştı. Anlaşılan o ki *Güneşi Gördüm* adaylığa uzanan yolları aşmayı başarabilirse benzer bir süreç işleyecek.

Her ne kadar Oscar ve Avrupa festivalleri birbirinden ayrı gibi gözükse de takip edilir, geçen yıl Nuri Bilge Ceylan'ın ilk dokuz arasına girmesinde Cannes'da aldığı ödülün de payı vardı kuşkusuz. Mahsun Kırmızıgül'ün ise belirgin bir Avrupa macerası olmadı ama sanırım filmin meseleleri dikkat çekti. İlk bakışta filmin aday adaylığının getirdiği kuşklar tam olarak bir adaylık süreci başlayana dek ulusal bağlamda kalacak gibi ama zaman ne gösterir belli olmaz. Ne olursa olsun ilk beşte yer alabilecek bir Türk filminin her türden izleyiciyi de, eleştirmenleri de mutlu edeceği açık, geçtiğimiz yıl *Üç Maymun*'un ilk dokuza kalması filmi seven sevmeyen herkesi heyecanlandırmıştı.

Yılmaz Erdoğan'ın *Vizontele* filminde televizyonu ilk kez gören bir kasaba halkının yaşadığı süreç anlatılıyordu.

Halk belediye başkanına sorar “vizontele nedir” belediye başkanı ise radyonun resimlisi olduğunu, Zeki Müren’i artık görebileceklerini müjdelerken işine gelmediğinden medeniyete köstek olmak isteyen ve Cem Yılmaz’ın canlandığı Fikri karakteri halka dönüp espriyi patlatır.

- Peki Zeki Müren de bizi görecektir mi?

Mesele işte biraz bu noktada başlıyor gibi gözüküyor. Bize göre medeniyete ait olan Oscar komitesinin Güneşi Görüp görmeyeceği ya da görürse nasıl bakacağını tartışıyoruz biraz da. Biz televizyonu görüyoruz ama içindekiler bizi göremiyor, bize göre el değmeyecek kadar uzak. Belki de bu yüzden iç savaşın, yoksulluğun, ezilen kadının merkezde olduğu yapımlar (birçok benzer yanıyla *Slumdog Millionaire* ile de karşılaştırılabilir) Batı’nın Doğu’yu görmek istediği noktada başlıyor.

Rahmetli Zeki Müren *Vizontele* filmi göremedi, *Güneşi Gördüm*’ün Oscar’a asil bir adaylık elde edip edemeyeceğini de zaman gösterecek ama sadece Güneşi Görmek yeterli değil. Gördüğünüz güneşin size hangi taraftan doğduğuna da bakmak gerek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Matrak adam olmak zor iş

Janet Barış 02.10.2009

Komedyenler ünlüyse, iyi de para kazanıyorsa dünyanın en keyifli işi üzerinden hayatını sürdürebildiği için şanslı sayılır. Diğer yandan herkesi güldüren adamların kendilerinin ne kadar mutlu olduğu da tartışılır. Judd Apatow’un yazıp yönettiği *Funny People* yani *Matrak Adamlar*, komik adam olma düsturunun ne denli zor olabileceğini gözler önüne seriyor.

Başarılı ve ünlü bir stand-up komedyeni olan George, bir çeşit lösemi hastalığına yakalandığını öğrenir. Bu hastalığın belli bir tedavisi yoktur, tek çözüm Kanada’dan gelen ve hastaların sadece yüzde sekizinde olumlu sonuç veren bir ilaçtır. Kendisiyle fotoğraf çekirmek isteyenlerin ilgisinden bir an olsun yoksun kalamayan George, bu haberi aldıktan sonra dağılır. Bir gece aynı kulüpte kendisinden önce sahneye çıkan Ira ile tanışır. Ira, daha yolun başında komedyen olmak isteyen bir genç, iki arkadaşıyla aynı evde yaşıyor ve kadınlar konusunda hep başarısız. Kendisini zaten yalnız hisseden George, espri yazması ve asistanlığını yapması için Ira’yı işe alır. Ira ile George bir yandan çalışırken bir yandan da dost olurlar. Ira, George’un içindeki mutsuz adamı keşfetmeye başlar, onu tanır.

Ne var ki insanın ne kadar eğlenceli olursa olsun insanları güldüremeyeceği bir zaman gelir çatar. Ağlayan palyaçonun bir değişik versiyonu olan George’un hali de buna benziyor. Öleceğini bilerek işine devam ediyor, geçmişle hesaplaşmaya çalışıyor. Film ayakta tutan en önemli unsur da zaten Adam Sandler ve canlandığı George karakteri. George komik olduğu kadar kendi halinde, her insan gibi pişmanlıkları var, her şeye sahip, istediği kadınla birlikte olabiliyor ama mutsuz. Tipik ünlü ve zengin adam klişesi ama Adam Sandler’ın muzır tarafı karakteri böyle bir sıkılıktan kurtarmış, üstelik de komik. Bazı espriler özellikle Kuzey Avrupalı doktorla

olan sahneler, göndermeler gayet eğlenceli. Ira karakteri de iyi çizilmiş. Ira karakterini canlandıran ve yönetmen Apatow'un ilk filminden beri birlikte çalıştığı Seth Rogen de filmin artısı. Film ikiye bölünmüş gibi, ilk epizodda George ve Ira'nın dünyasını tanıyor, ikinci epizodda ise George'un ilk aşkıyla yüzleştiği noktaya dönüyoruz. Süresi uzun olsa da arada espriler havada uçuştüğundan seyircisini sıkırmıyor.

Kırk Yıllık Bekâr, Kaza Kurşunu gibi filmlerle tanınan Judd Apatow kendi üslubuna benzer bir komediye imza atmış. Adamlar matrak olunca filmin kendisi de komedi için biçilmiş kaftan gibi görünüyor. Geçmişle ilgili küçük anekdotları perdeye yansıtan sahneler de filmin ne kadar özenli olduğunun bir göstergesi.

Her ne kadar George daha filmin başında öleceğini öğrenmiş olsa da genelde eğlenceli bir yapım çıkıyor karşımıza. Hollywood mutsuz finalleri sevmiyor, bir de üzerine komedyenin hazin sonunu göstermeye kalkışmamış. Bu tip filmler genelde klişeler ve vasat pornografiyle süslenir, *Funny People*'da nispeten bunlar yok, iki adamın dünyası ve birbirlerini anlama biçimleri var. Sıradan bir komedi deyip geçebilirsiniz ama *Funny People*, Adam Sandler'ın kendine has oyunculuğu ve ince esprileriyle bir gömlek daha üste çıkan eğlenceli bir yapım.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sanat hayata karışsın!

Janet Barış 08.10.2009

Sorunlu yaşamın sanatla imtihanı uzun sürer. Beklenmedik bir anda hiç beklenmeyen adımlar sanatı doğurgan kılar. Sonbahar özellikle İstanbul'da yaşayanlar için bir sanat bayramı gibi. İki yılda bir gerçekleşen Bienal tartışmalarla açıldı. Koç Holding'in sponsor olduğu ve Brechtien havasıyla dikkat çeken Bienal, tartışılma da izleniyor. Bir nevi çelişki olduğu açık, kapitalizmin direği bir holding, Brecht gibi tarafı belli bir sanatçının düsturunu temel alıp, Bienal'ini onun üzerine kuruyor. Körler sağırılar birbirini ağırlar gibi olduğu düşünebilir ama bir yandan da böylelikle sanat halka açık bir hale geliyor. Sadece elit bir kesimin değil, öğrencilerin de takip edebileceği bir yapı var. Sanat şehre, ayağa kadar gelmişken kopmanın ya da görmezden gelmenin anlamı da yok, bu yüzden Bienal'i bazı açılardan eleştirebilmeyi ama tümüyle reddetmemek gerektiğini düşünüyorum. Sanatın insan üzerinde önemli bir gücü var çünkü. Bu yüzden soruyorlar "İnsan neyle yaşar" diye, düşününce insanın asli gereksinimleri var yaşamak için, Bienal ise birçokları için lüks olabilir gerçekten, ama imkân varsa da neden olmasın?

Jim Sheridan'ın gerçek hayatta felçli olan Christy Brown'un hayatını yazdığı romanından aynı adla beyaz perdeye uyarladığı *Sol Ayağım* filminde ayağa bile kalkamayan Christy'nin sol ayak parmağıyla çizdiği resimlerle hayata tutunduğuna tanık oluruz, sanat bir insanı hayata bağlar çünkü.

Christy'nin odasına giren kardeşi yaptığı resmi çok beğenir ama Christy beğenmez.

– Harika olmuş

– Hayır olmadı

– Nedenmiş?

– Güzel olmadı gözlerini yapamadım, ben bir ressam değilim.

Evet, Christy profesyonel bir ressam değil belki ama düşüncelerini resmederek yaşar, üstelik sonrasında hayatını da yazar. *Sol Ayağım* adlı kitabı azminin en önemli göstergesi olur.

Filmin sonuna doğru kitabı okuyan kadın sorar;

– Bunların hepsini sol ayağınla mı yazdın?

Christy cevap verir, “burnumla yazamazdım ki.”

Burnumuzla yazamayız ama üretilmiş sanat eserlerini görebiliriz hem de sonbaharda İstanbul’daysak... Santralistanbul’da süregelen bir Yüksel Arslan retrospektifi var mesela, görülmesi gereken koleksiyonlardan biri, marta kadar açık ama sonbaharda artarda sergi gezmek için birebir. Oradan dönüp İstanbul Modern’de Sarkis sergisi görülebilir ki o da ocak ayına kadar açık. Şimdilerde Sarkis’e ilişkin birkaç etkinlik daha var, bu akşamüstü ve yarın Sarkis ziyaretçileriyle buluşacak ve sergiye ilişkin sorularını yanıtlayacak.

Bir de şu sıralar Teşvikiye’de Özel Işık Lisesi’nin hemen girişindeki Galerî Işık’ta kütüphanelerle ilgili küçük bir sergi var. Şehrin sanat trafiği yoğun olunca Bienal haricinde birçok ufak tefek etkinlik, insanların yolda karşılaşsa bile uğrayabileceği bir alana dönüşmüş durumda. Ahmet Ertuğ’un Bakışıyla Bilgelik Mabetleri: Kütüphaneler başlıklı sergi, genelde sıkıcı bulunan kütüphanelere ilişkin olarak farklı ülkelerden örnekler sunuyor. 16-18. yüzyıllar arasında kurulmuş tarihî kütüphanelerin fotoğraflarını çeken Ertuğ, özellikle okuma salonlarının estetiğini aktarmaya çalışmış. On ekime kadar açık kalacak olan sergide Portekiz, Fransa, İngiltere ve İrlanda gibi ülkelerin tarihî kütüphaneleri, insanı girip okumaya, çalışmaya davet edecek kadar estetik. Toplum olarak okumaya pek meraklı değiliz, kütüphane kültürümüz de sınırlı ama en azından kütüphanelerin farklı ülkelerin tarihinde nasıl bir estetik anlayışın içerisine oturtulduğunu görmek açısından keyifli, küçük bir gezi olabilir, 10 ekime iki gün kaldı, dolayısıyla bu sergi için acele etmek lazım.

İstanbul’da yaşadığımız için şanslı hissettiren mevsimlerden biri sonbahar. Bizi biz yapan, içimizi kemiren yani insan türüne ait olmanın verdiği huzursuzluğu aşabiliyoruz sanatla. Sanatın hayata karıştığı yer suyun ırmağa kavuşmasıyla birebir düşünülebilir aslında. Yoksa kendi başına akan su tek başına içinde iki kez yıkanamayacak kadar sıkıcı olabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başka bir ihtimal daha yok!

Aramızda söylenmemiş sözler vardı, hiç söylenmeden kaldı, Cemal Süreya'nın günlüklerinde uzaktan sevdiği bir kızı anlatırken kullandığı bir cümle bu. Söylenmeyen şeyler aralarda dolaştıkça çoğalır, büyür. Mahmut Fazıl Coşkun'un bu hafta vizyona giren filmi *Uzak İhtimal* tam da bu noktada, söylenmeyen sözlerin ortasında duruyor.

Bir kilise sahnesiyle açılıyor film, birkaç rahibe ve doğan bir çocuk. Yıllar sonra İstanbul'dayız. Ankara'dan İstanbul'a tayini çıkan cami müezzini Musa, burada eski bir eve yerleşir. Yan komşusu kendi halinde, artık bitkisel hayatta olan rahibe analığına bakan genç bir Katolik kızdır. İlişkileri ilk başta sadece gerekli ufak tefek konuşmalardan ibaret gibi gözükür ama Musa adını bile bilmediği bu kızın hayatını merak etmeye başlar ve zaman zaman takip eder. Saf, kendi halinde bir delikanlı olan Musa, kızın peşinden kiliseye gittiği bir gün yaşlı bir adama rastlar, aslen sahaf olan Yakup bey, Osmanlıca bilen genç müezzine yanında iş teklif edince aralarında bir dostluk gelişir. Zamanla, adının sonradan Klara olduğunu öğrendiğimiz genç Katolik kız, müezzin Musa ve yaşlı adam Yakup arasında derin bir bağ olduğunu anlarız, aslında hepsinin birbirine söyleyemeyeceği, söylemekten korkacağı şeyler vardır.

Uzak İhtimal rahibe Klara ile müezzin Musa arasında doğması mümkün gözükmeyen aşkı naif bir biçimde anlatıyor. İki farklı din, iki genç insan ikisi de kendi dinlerine sıkı sıkıya bağlı, inanç farklı dinlerde de olsa en önemli ortak noktaları haline geliyor. Üç kişinin yollarının kesişmesi ve birlikte hareket etmeleri ancak filmin sonlarına doğru gerçekleşiyor. Yönetmen daha öncesinde karakterleri anlatmak, birbirleriyle olan ilişkilerini izah etmek istemiş gibi, sonrasında ise mesele vuku buluyor zaten. Seyirci neden kimse bir şey demedi, vs, gibi şeyleri sorgulamıyor, olaylar bir şekilde gelişiyor, geriye de sorgulamak değil, kabullenmek kalıyor.

Duru, sade akan bir film *Uzak İhtimal*. Sanki fazladan eklenmiş tek bir diyalog yok, her şey gerektiği kadar. En önemli artısı müezzin Musa'yı canlandıran Nadir Sarıbacak. Onun doğal oyunculuğu karşısında ne desek az, filmin merkezindeki karakterin bu denli güzel bir oyunculuk sergilemesi yönetmen için de şans olsa gerek. Klara'yı canlandıran Görkem Yeltan da ona çok güzel eşlik ediyor. Klara'nın dışarıya kapalı bir dünyası var. Kendine ait bir hayatı olmadığından başkalarının resimleriyle doldurduğu albümünün yanına gerçek bir fotoğraf için yer açamıyor. Yeltan, insan ilişkilerinde daha korkak gözükse Klara'nın tutuk taraflarını başarılı bir biçimde betimlemiş.

Aşk, uzak bir ihtimal de olsa, mutlu ya da mutsuz, sonuçlu ya da sonuçsuz, bu filmde saf ve yalın. Ufak ayrıntılarla zenginleşen film daha vizyona girmeden birçok festivalden de ödülle döndü. Rotterdam Film Festivali'nden En İyi Film, İstanbul Film Festivali'nden En İyi Senaryo ve En İyi Yönetmen, Adana Altın Koza'da ise yine En İyi Yönetmen, En İyi Erkek ile En İyi Kadın oyuncu ödülleri alan *Uzak İhtimal*, görülmesi gereken farklı bir yapım.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Portakal mevsimi!

Antalya Altın Portakal Film Festivali birçok oyuncu, yönetmen, sinema yazarı için hep önemli oldu. Değişik şekillerde organize edilmiş olsa da, hem oyuncular hem de yönetmenler halkla buluşmayı başarıyor. En azından iki yıldır başından sonuna kadar takip edebildiğim festivalde, Türk filmi galalarına halkın ne kadar büyük bir talep gösterdiğini gözlerimle görmüş de bulundum. Birçok Türk filmi vizyondan önce burada görücüye çıkıyor, böylelikle hem sinema ile ilgili basın hem de halk, filmi aynı noktada tartışma, konuşma şansı buluyor.

Bir süredir festivalin nasıl olacağına ilişkin insanların kafalarında soru işaretleri vardı geçtiğimiz yıldan farklı bir organizasyon olacaktı. Belediyenin değişmesiyle birlikte festivalde kimi unsurlar da şüphesiz değişecekti.

Elbette bazı değişiklikler var ama festival bir şekilde yürüyor, en azından Türk filmi galalarında henüz bir sorun görmedim ama altyazılı filmlerde, duyduğum kadarıyla bazı aksaklıklar oluyormuş, kimi filmlerde İngilizce kısımlar çevrilmemiş mesela ya da ilk gün bir belgesel film gösterimi saatinde yapılamamış. Açılış gecesi ise uzadıkça uzadı, bu yılın teması 60'lar, o dönemden birçok oyuncu sahneye çıkarak seyirciyi selamladı, çok güzel Türk filmi şarkıları da söylendi ama bitmek bilmeyen bir açılış gecesi gibiydi, birçok insan da sona ermeden kalktı. Zamanla bu sorunlar atlatılacak, her organizasyon kendi yöntemini bulacak gibi gözüküyor. Program ise hem ulusal hem de uluslararası anlamda zengin, hatta Antalya'da olanlar, daha İstanbul'da başlamadan önce Film Ekimi programında bulunan birçok filmi önceden görme olanağına sahipler.

Öte yandan festivallerin en önemli tarafı, en azından biz sinema yazarları için, filmleri görmenin yanısıra, film ekipleri ve yazarlarla aynı ortamda bulunarak filmleri tartışmaya açmak, konuşmak ve yönetmenlerle birebir fikir alışverişinde bulunmak... Filmleri görür görmez yönetmenlerle sohbet etmek, röportajlar yapmak oyuncularla rastlaşıp yine sinema konuşmak film festivali içerisinde bulunulduğunu hatırlatan çok önemli bir unsur. Bu yıl konukların farklı otellere dağıtılması çok önemli bir eksiklik olmuş bu anlamda. Tabii ki festival ortamı içerisinde karşılaşılan birçok ortak nokta var ama aynı otelde bulunmak çok daha farklı. Yönetmen ve ekipleri ile basın ayrı ayrı otellere yerleştirilmiş, jürilerin ayrı kalmasına alışmış ama jüride yer almayan bazı sinema yazarları bile aynı otelde değil. Sinema yazarları arasında konuşulan en önemli mesele şimdilik bu gibi duruyor.

Festival esnasında aldığımız bir haber ise herkesi üzdü. Türk sineması için çok önemli bir yönetmen olan Halit Refiğ'i böylesi bir festival sürerken kaybetmek ayrı bir üzüntü sebebi oldu. *Gurbet Kuşları*, yakılan filmi *Yorgun Savaşçı*, *Hanım* gibi birçok filmle hatırlayacağız usta yönetmeni, benim içinse en özel filmlerinden biri Ümit Ünal'ın senaryosunu yazdığı ve Müjde Ar'ın başrolünde oynadığı *Teyzem* filmidir.

Genç yönetmenlerin Halit Refiğ gibi ustaların arkasından geliyor, bir dönemi devam ettiriyor olması ise en azından bir teselli. Bu yıl Antalya'ya rekor bir başvuru oldu, özellikle ilk filmlerini çeken yönetmenler ulusal yarışmada yer almayı başardılar, bu yeni kuşak Türk sineması için çok önemli bir gelişme, kısa film başvuruları için de aynı durum geçerli, sayıları yüzü geçen rakamlar da bunun en önemli göstergesi. Ulusal, uluslararası, SİYAD ve Netpac ödüller içi kıyasıya yarışacak filmler var. İlk filmlerini çeken yönetmenlerin yanında Reha Erdem ve Zeki Demirkubuz gibi usta isimlerin son filmleri de öne çıkıyor. Reha Erdem'in *Kosmos'u* ile Zeki Demirkubuz'un *Kıskanmak'ı* en çok merak edilen yapımlardan. Ayrıca daha bilmediğimiz yönetmenleri de keşfe çıkıyoruz festivalle birlikte. Sonuç itibarıyla Antalya'nın, havası, denizi, gala mekânları ve seyircisinin karşısına ilk kez çıkan bakir filmleriyle birlikte ayrı bir yeri olduğu açık, bu yüzden de ne şekilde olursa olsun festivalin havasını solumak önemli oluyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mümkünse daha da yukarıya...

Janet Barış 16.10.2009

Artık çok iyi biliyoruz ki animasyonlar sadece çocuklar için değil, hatta daha ziyade büyükler için bile denebilir. Konusunda uzman şirketlerden Pixar, *Toy Story*, *Bir Böceğin Yaşamı* gibi animasyonlardan sonra başarılı bir iş daha çıkardı. Bu hafta vizyona giren ve Pete Docter'ın yönettiği *Up*, yani Türkçe adıyla *Yukarı Bak* Cannes'da da açılış filmi olarak gösterilmişti.

Yukarı Bak, masal gibi bir öyküye sahip. Carl adında bir çocuk, günün birinde mucit olmayı hayal ederken ve zihninde yarattığı serüvenler arasında dolaşırken kendisi gibi bir arkadaşına rastlar, bu küçük kız da kendisi gibi macera meraklısıdır. Masal işte buradan sonra başlıyor; Ellie ve Carl çok mutlu olmuşlar, bir ömür geçirmişler ve birlikte yaşlanmışlardır. Gün gelir Ellie ölür. İşte o zaman yalnız kalan yaşlı Carl, iyiden iyiye yalnızlaşır ve huysuzlaşır, diğer yandan evini de kaybetmek üzeredir, mahallesinde direnen, yıkılmayan tek ev onundur. Hiç hesapta yokken kendisine küçüklüğünü hatırlatan minik bir çocuk kapısını çalar, ona da huysuz davranır. Tam her şeyden vazgeçmiş evini de feda etmiş gibi görünürken bir mucize olur, Carl ve küçük çocuk Russel, balonların gücüyle uçan bir evde maceraya başlar. Artık Ellie'nin hayalini gerçekleştirmek, yani uçan evi Güney Amerika'ya götürmek üzere yola çıkmışlardır.

Carl heyecanlı bir maceraperest için yaşlı görünebilir, ne de olsa bu tip filmlerin kahramanları daha farklı olur. Oysa huysuz amca Carl, biçilmiş kaftan gibi, enerjisini de yıllarca içinde büyüttüğü, hiç bırakmadığı serüven ruhlu çocuktan alıyor. Ona eşlik eden minik Russel ise naif, çocuksu tarafı filmin, yolda rastladıkları kuş ile köpek de ekiplerini tamamlayacak derecede ilginç.

Yukarı Bak, balonlarla uçan bir ev masalı. Uçan ev diğerlerinin arasından sıyrılırken seyirci de gerçek dünyadan çıkıp bu fantastik dünyanın içine dalıyor. Keşfetmenin yaşı yok, sekiz de olsa seksen de farketmiyor. Zaten Russel, Carl'ın çocukluğuna çok benziyor bu yüzden de aralarında geç de olsa derin bir bağ oluşuyor. Karısının ölümünün ardından uçan evi ve Russel hayata bağlıyor Carl'ı. Filmin bir yandan hüznü bir tarafı da var ama çok naif, çok tatlı bir animasyon.

Yukarı Bak, önemli olanın büyük maceralara çıkmak değil birlikte maceraya atıldığınız insanların farkına varmak, tanımak ve sevmek olduğunu göstermeye çalışıyor. Bu yüzden Carl her ne kadar aksi gözükse de zamanla birlikte yola çıktığı arkadaşları için kendini tehlikeye atıyor. Her ne kadar animasyon film endüstrisi gelişip, ticari bir araç haline gelmiş olsa da böyle umutlu filmlerin olması güzel, hem büyükler hem de çocuklar için...

Altın Portakal'ın ardından

Janet Barış 22.10.2009

Ekim ayı festival ayı, Film Ekimi sürüyor, Antalya'yı da henüz geride bıraktık. Daha baştan tartışmalı başlayan 46. Antalya Altın Portakal Film Festivali cumartesi gecesi ödüllerin dağıtılmasıyla birlikte sona erdi. Birçok sinema yazarının da ele aldığı üzere çeşitli aksaklıklarla karşı karşıya kalmamıza rağmen filmler bağlamında iyi bir festival geçirdik. Ses konusunda hünerlerini bilmediğimiz bazı oyuncuların arada çıkıp şarkı söylediği kapanış gecesi de açılışa göre daha iyiydi.

Birçok yeni film izleme fırsatı da bulduk. Bunlardan en çok öne çıkan en iyi film ödülünü Reha Erdem'in *Kosmos* filmiyle paylaşan İnan Temelkuran imzalı *Bornova Bornova* oldu. İzmir'de bir mahallede bakkal önü sohbetleri olarak adlandıracağımız gerçekliği başarılı bir gözlem duygusu ve gerçekçi diyaloglarla yansıtan film, bunun yanında, en iyi kurgu, en iyi erkek oyuncu, en iyi yardımcı kadın oyuncu ile SİYAD ulusal en iyi film ödülleri de sahibi oldu. Kısacası festivalin öne çıkan yapımlarından biriydi. Deneyimli yönetmen Reha Erdem'in hünerlerini sergilediği, yeteneğinin sınırlarını zorladığı, görüntü ve ses anlamında profesyonel bir sinema örneği olduğunu neredeyse her sahnede belli eden *Kosmos*'u ise en iyi filmin yanı sıra en iyi yönetmen, görüntü yönetimi ve teknik anlamda değerlendirilen Avni Tolunay jüri özel ödülünün de sahibi oldu. Genellikle Antalya Altın Portakal için şanssız bir yönetmen olarak anılan Reha Erdem bu kez şeytanın bacağını kırdı da diyebiliriz.

İlk kez Antalya'da görücüye çıkan filmlerden biri de Zeki Demirkubuz'un merakla beklenen son filmi *Kıskanmak*'dı. Romanı okuyanlar için film biraz eksik kalsa da Demirkubuz kıskanmak duygusunu bir mesele olarak ele aldığını ve bir duygu olarak bunu vermek istediğini belirtti. Nergis Öztürk'ün romanın başkarakteri olan Seniha'yı makyajla değiştirerek canlandığı performansı genel olarak beğenilmişti, jüri de beğenmiş olacak ki en iyi kadın oyuncu ödülü ona verildi.

Genç yönetmenlerin filmlerinin bazıları da farklı tartışmalarla öne çıktı. *Min Dit* galasında filmdeki şarkıda geçen Kürdistan kelimesi tartışma yarattı, kimisi salonu terk etti, film sonrasındaki söyleşide de yönetmen bölücülük yapmakla suçlandı. Her şeye rağmen olayları gerçek bir hikâyeden yola çıkarak yazdıklarını söyleyen Evrim Alataş bu yıl dört kişi arasında paylaşılan Behlül Dal genç yetenek ödülünü kazananlardan biriydi. *İki Dil Bir Bavul*'un en iyi ilk film ödülünü alması da önemliydi. Hem *Diyarbakır 5 No'lu Cezaevi* belgeselinin yönetmeni Çayan Demirel, hem en iyi yardımcı erkek oyuncu ödülünü alan Volga Sorgu hem de *İki Dil Bir Bavul*'un yönetmenlerinden Özgür Doğan aldıkları ödülleri geçtiğimiz hafta havan mermisi yüzünden ölen Ceylan Önkol'a ithaf etti.

Uluslararası bölümde ise George Ovashvili'nin *The Other Bank*, Türkçe adıyla *Öteki Yaka* filmi öne çıktı. Ayrıca en iyi uluslararası film de yine ikiye bölündü ve Alexey German Jr.'ın yönettiği *Kâğıttan Asker* ile Harutyun Khaçaduryan'ın *Sınır* filmleri arasında paylaşıldı. *Sınır* filminin görüntü yönetmeni İngilizce bilmeyen Virej Bedrosyan sahnede Türkçe olarak çok mersi dedikten sonra Ermenice teşekkürler anlamına gelen "Şınorhagalutyun" diyerek ödül için teşekkürlerini sundu.

Festivalin en azından benim için en önemli olaylarından biri de Theo Angelopoulos'a onur ödülü verilmesiydi. Aynı gün akşamüstü Francesco Maselli ile bir de söyleşi gerçekleştiren Angelopoulos'un yanında olmak,

söyleşisini dinlemek de ayrı bir deneyimdi. Kapanış gecesinde ödülünü almaya çıktığında da ayakta alkışlandı.

Ödülleri, filmleri, galaları ve söyleşileriyle bir Antalya Altın Portakal Film Festivali daha sona ermiş oldu.

Erkenden izleme şansı bulduğumuz gala filmleri ise yakın zamanda teker teker vizyonda seyirciyle buluşacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki dil bir bavula sığmalı

Janet Barış 23.10.2009

Dillerin karıştığı bir coğrafyadayız. Batısında ayrı doğusunda ayrı bir dünya var sanki. Bunu anlamak için doğuda birkaç yer görmek ya da televizyon izlemek bile yeterli oluyor çoğu zaman. Orhan Eskiköy ile Özgür Doğan'ın birlikte çektiği *İki Dil Bir Bavul* iki ayrı dünya gibi gözüken topraklarda batılı bir öğretmen gözüyle arada kalmışlığı yansıtıyor.

Denizlili öğretmenin köye gelmesiyle açılan film öncelikle onun yaşadığı şoku gösteriyor. Köye geleceğini bilen ama bu kadar geri bir ortamla karşılaşacağını düşünmeyen öğretmen suyunu bile kendi taşıdığı bu coğrafyaya alışmak zorunda. Üzerine bir de Türkçe bilmeyen çocuklara okuma-yazma öğretmek durumunda kalmış olması işini iyiden iyiye zorlaştırıyor, bir diğeri için öbür dil yabancı olunca haliyle anlaşmak da zorlaşıyor. Çocuklar ise en masum halleriyle bilmedikleri bir dilde okula gitmenin, eğitim almanın zorluğunu yaşıyorlar.

Filmin en önemli özelliği kurmaca ile belgeselin karışmış olması. Yönetmenler herkesi kendi doğal halleri üzerinden betimliyor. Öğretmeni canlandıran Emre Aydın gerçekten köye gelen bir öğretmen. Çocukların döşeklerin kenarında çoğunlukla yerde defter ve kitaplarını koyarak ders çalışmaya çalışmaları, tamamen kendi doğal halleriyle kamera karşısında olmaları da bu anlatımı pekiştiriyor. Görüntüler o kadar gerçek ki seyirci ilk başta birilerinin hayatını gözetliyormuş gibi rahatsız bile olabilir. Öğretmenin çocuklara olan tutumu, yaşadıklarını anlatacak kendine eş bir dostunun olmaması tüm yaşadıklarını annesiyle yaptığı telefon görüşmeleri üzerinden anlamamızı sağlıyor. Bu görüşmelerin çoğunda öğrencilerinden bahsediyor, şikâyet etse de daralsa da sıkılıp vazgeçmiyor. Özverili ve sabırlı, en önemlisi de çocuklara dayatmacı bir şekilde yaklaşmıyor. Onların bu hassasiyetini anlıyor ve sadece istiyor ki eğitim hayatı Türkçe ve bu hayata bir biçimde dahil olmaları için Türkçeyi de öğrenmeleri gerekiyor. Filmde karşısında durabileceğiniz herhangi bir karakter ya da düşünce yok. Öğretmen de haklı, çocuklar da... Sadece oturup sistemi, işlerliğini iki dil arasında kalan çocukları düşünüyorsunuz.

İki Dil Bir Bavul filminin anlatım kalıpları, dramatik yapısı seyirciye farklı gelebilir ama içine davet ettiği dünya kimilerinin hiç rastlayamadığı türden. Anneler, babalar ve okutmaya çalıştığı çocuklarını her sabah giydirip okula göndererek bir yerinden hayata tutunmalarını beklemeleri, her şey o kadar oraya özgü ki bu da filmin gerçekçiliğini arttırıyor. İzlerken bir yandan biliyorsunuz ki bunların hepsi gerçek sadece yaşanan olaylar da değil karakterler, öğrenciler de öyle.

Bu yıl Adana Altın Koza'da Yılmaz Güney ödülü de *İki Dil Bir Bavul*'a verilmişti. Yurtdışında da çeşitli

festivallerden ödülleri dönen film, Altın Portakal'da da En İyi İlk Film ödülünü aldı. Özgür Doğan ile Orhan Eskiköy'ün kısıtlı bütçe ile oluşturdukları bu çalışma toplumsal bir sorunun perdeye yansımış hali. Kürtçe bilmeyen bir öğretmenin Türkçe bilmeyen çocuklara okuma-yazma öğretme sürecini anlatan *İki Dil Bir Bavul*'un vizyona giriyor olması bile çok önemli. İki dili bir bavula sığdırmaya çalışırken görmezden gelmemek, gidip görmek, yanı başımızda durup bakmadığımız çocuklara bakmak gerek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Geldim, gördüm, güldüm

Janet Barış 29.10.2009

Film Ekimi ardında konuşulacak tartışılacak birçok film bırakarak bitti, sinema-tarih buluşmasına kadar film anlamında ufak tefek gösterimler haricinde festivalsiz ama uzun zamandır beklenen yönetmenler, Film Ekimi sayesinde izleyiciyle buluşmuş oldu. Özellikle gündüz seanslarında uygun fiyatlı biletler –ki İstanbul Film Festivali'nde de benzer bir uygulama var- gençler için hep ideal oluyor. Michael Haneke'den, Theo Angelopoulos'a kadar usta yönetmenler seçkide yerini aldı, ek seanslar kondu ve her yıl sayısı daha da artan binlerce sinemasever böylelikle sinemaya bir hafta olsa da doydu.

Bunu aslında erken buluşma olarak da sayabiliriz çünkü Film Ekimi gösterimleri çoğu zaman vizyona da uğruyor ama program bu denli özenli olunca kimse vizyonu bekleyemiyor. İnsanlar "festival filmleri" diyerek çoğu zaman sınıflara ayırıyor bu tür yapımları ama Film Ekimi kapsamında hem zorlayıcı, hem de insanı zaman zaman içinde bulunduğu gerçeklikten uzaklaştırıp güldüren filmler de oluyor.

Sinemanın kitleleri sadece eğlendirici bir araç olarak düşünülmesi yanlış zaten konuya ilişkin yazılmış çizilmiş birçok akademik araştırma da mevcut ama kimi zaman insan sanat olarak sinemanın işlevini yitirmeye mahal vermeden sadece zihnini boşaltmak için de film görebilmeli. Vizyona girmeden festivale uğrayan, *Whatever Works*, ünlü yönetmen Woody Allen'in son filmi de bunlardan biri. İnsan yine yeni yeniden Woody Allen izlemekten sıkılmıyor çoğu zaman, artık üslubuna fazlasıyla aşına olduğumuz Allen, *Whatever Works*'de sanki kendi yaşlılığını anlatmış. Fazlasıyla entelektüel olduğundan kendinden başka kimseyi çekemeyen Randy James'in hayatına giren genç bir kadınla birlikte yaşadıklarının komik bir dille anlatıldığı film, Woody Allen sevenleri şaşırtmayacak türden ama vizyon vakti gelip çattığında görececek olanlar bir *Manhattan* ya da bir *Annie Hall* ile karşılaşamayacaklar. Yine de Woody Allen'in New York'a dönüşü yerinde bir karar olmuş. Nevi şahsına münhasır bir karakter olan Randy James çok derin düşünceler içerisinde boğulsa da aslında hayatı tabiri cazise 'ti'ye alır. Her duruma *Whatever Works* her şey olacağına varır, ya da size nasıl geliyorsa gibi çevirebileceğimiz bir felsefe uygular. Onun bu tavrı, alaycı hali, hınzır diyalogları ve yerine cuk oturan esprileriyle eğlendiriyor gerçekten. Karakterin kendisi agresif olmasına rağmen yine de her şeyi kendi haline bırakıyor oluşu muazzam, bu tür filmlerde baş karakterle birlikte seyirci de eğlenebiliyor.

Geçtiğimiz yıl Film Ekimi kapsamında gösterilmiş olan, sürekli gülen bir kadının hikâyesinin anlatıldığı Mike Leigh imzalı *Happy Go Lucky*'de de –ki Türkçe'ye *Daima Mutlu* diye çevrilmişti- *Whatever Works*'deki gibi olmasa da benzer bir durum vardı. Genelde soğuk olarak görülen İngilizlere inat Poppy sıcakkanlı ve eğlenceli.

Kendi halindeki Poppy etrafında agresif gözükünlere inat gülümsüyor ve mutlu olmaya çalışıyordu. Sevdiği bir işi ve ev arkadaşı olduğu için sürekli kendisine ne denli şanslı olduğunu hatırlatan Poppy pozitif enerji saçan bir kadın. Sürüş hocası, dans öğretmeni ya da çalıştığı okuldaki küçük bir çocuk kim olduğu önemli değil, ev arkadaşı sürekli dünyada herkesi birden mutlu edemeyeceği konusunda onu uyarsa da o vazgeçmiyor. Bir nevi modern zamanlar Polyanna'sı olarak da adlandırabileceğimiz Poppy, –zaten ismi de çağrıştırıyor- insanı birkaç saatliğine de olsa huzurla gülümseten bir film karakteriydi.

Woody Allen ne zaman vizyona girer belli değil ama *Happy Go Lucky*'nin DVD'si elde edilebilir. Ne olursa olsun festivalleri sadece sıkıcı film gösteren organizasyonlar olarak algılamamak gerek, biraz içine doğru bakınca çok farklı dünyalar için kapı açabilir filmler, başka diyarla sürükleyip bırakabilir, görüntünün gücünü küçümsememeli ne de olsa...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yaşasın 'Yeni Dalga'

Janet Barış 05.11.2009

Geçtiğimiz İstanbul Film Festivali'nde üstüste birkaç tane Fransız filmine denk geldim, eskilerden değil de yeni kuşaktandı çoğu, bu tür Fransız filmlerine baktıkça insan bir dönem Yeni Dalga gibi bir akımı sinema tarihine kazandırmış bir ülkenin sinemasındaki modernizasyonu düşünüyor, hâlâ Avrupa sineması için özel bir yeri var Fransız sinemasının ama Yeni Dalga, o dönem, hem sinema tarihi hem de bir dönemin direniş tarihi açısından çok önemliydi.

Kuşkusuz Yeni Dalga deyince akla ilk gelen sokağa çıkan kamera ve Jean-Luc Godard'ın *Serseri Âşıklar*'ı... İkinci Dünya Savaşı sonrasında genelde karamsar bir hava var, sanat bu karanlığı aşmak için bir araç, Fransa'da 1950'lerde yavaş yavaş çeşitli örneklerle filizlenmeye başlayan Yeni Dalga akımı da bunun bir parçası olur. Bu dönemde film çeken yönetmenlerin sinemada çığır açıp, yeni bir döneme geçilmesini sağlamaları tesadüf değil zira dünya sinema tarihi için de yeni bir başlangıcın işareti olan bu filmlerin yönetmenleri bir yandan da kuramsal açıdan çalışan *Cahiers du cinéma* dergisi etrafında toplanan yönetmenler.

Sinema dergileri bir ülke sinemasının gelişimine önemli katkı sağlar. Yeni Dalga da zaten *Cahiers du cinéma* etrafında şekillenmeye başlamıştı. Günümüzde ise krizden özellikle sinema dergilerinin etkilenmesiyle birlikte bir elin beş parmağını geçmeyecek sayıda dergi kaldı piyasada, sinema seyircisinin elinde çeşitli dergilerle film izleme hevesi bu yüzden kursağında kalıyor diyebiliriz, neyse ki az da olsa iyi dergilerimiz var, bu dergiler sayesinde hem yönetmenlerle yapılmış ayrıntılı röportajlar hem de vizyondaki filmlere ilişkin bilgi sahibi olunabiliyor ayrıca geçmişe dönük, bilgilendirici, kuramsal yazılar bulabilme şansı da var. Sadece basılı olarak da değil artık teknolojinin geliştiği noktada hazırlanan elektronik sinema dergileri bilgisayar başından birkaç 'tık'la bile okunabiliyor.

Tekrar Yeni Dalga akımına dönecek olursak, başrolünde yıldız oyuncuların olmadığı, kameranın makyajsız, kendi halinde sokağın gündelik ritmine uygun bir şekilde dolaştığı, isyanın gölgesinin aşka bile vurduğu bir

akım Yeni Dalga. Eric Rohmer, François Truffaut, Agnès Varda, Alain Resnais ve Jean-Luc Godard bu anlamda en üretken isimler. Godard'ın *Serseri Âşıklar*'ı çok popüler ama daha kıyıda bir örnek verecek olursak 1962 yapımı *Vivre Sa Vie* bir diğer filmi. Kocasını ve çocuğunu bırakıp aktrist olmak isteyen Nana'nın öyküsünün anlatıldığı yapıtta, Godard'ın kullandığı farklı teknik hemen hissedilir, daha ilk sahnede Nana'nın sadece sırtını görürüz, film on iki parçaya ayrılarak anlatılır ve sıçrayan kamera göze çarpar. Godard'ın filmlerinde bir dış ses seyirciye seslenir bu filmde ise yarı belgeselvari bir biçimde duyulan ses Fransa'daki fuhuş yasalarını anlatır. Nana ise kendi hayatını özetlemeye çalıştığı uzun monologunda belki de farkında olmadan yeni dalganın bazı özelliklerinden de bahseder.

"Bence yaptığımız her şeyden biz sorumluyuz, elimi kaldırıyorum ben sorumluyum, başımı çeviriyorum, mutsuzum ben sorumluyum, sigara içiyorum ben sorumluyum, gözlerimi kapatıyorum ben sorumluyum, sorumlu olduğumu unutuyorum ama öyleyim, kaçıışı yok bunun, her şey güzel bence, sadece olayların ilginç yanlarını görmelisin, sonuçta her şey neyse odur, mesaj mesajdır, tabak tabaktır, adam adam, hayatsa yine hayat..."

Bu yıl da Yeni Dalga'nın ellinci yılı, çeşitli şekillerde hatırlanan bu akım için Altın Portakal film festivali esnasında da özel bir seçki ayrılmıştı, İstanbul Modern'de de Pera Fest kapsamında Yeni Dalga'da öne çıkan beş film gösterildi, üzerinden yıllar geçse de festivallerin vazgeçilmezi olabiliyor bu tür yapımlar, ne yazık ki artık dünya sinemasına böyle yön veren akımlarla karşılaşmıyoruz.

Her şeyin gidişatında bir eskiye özenme var, herhangi bir şeyi anarken eskiden daha güzeldi cümlesini kuruyoruz sık sık, bugün sinemaya baktığımızda her festivalde sandıklara dönüyoruz tekrar, yeni şeyleri görme merakından bile ağır basıyor bazen klasikleri perdede izleme arzusu, o yüzden de dönüp dolaşıp eski filmleri arıyoruz, ne diyelim yaşasın Yeni Dalga!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kıskanmak ve trajedileri

Janet Barış 06.11.2009

Bu yılki Altın Portakal Film Festivali'nde görücüye çıkan, bugün de vizyona giren *Kıskanmak*'ı yönetmeni Zeki Demirkubuz'la konuştuk.

Yazgı filminde Albert Camus'nun *Yabancı*'sından etkilenmişliğinizi saymazsak ilk defa uyarlama yapıyorsunuz, bu Zeki Demirkubuz sinemasının herhangi bir yöne evrildiğini gösteriyor mu?

Öyle bir şeyin hesabı çok kolay yapılamaz, bu böyle iç içe geçmiş, karmaşık bir süreçtir, normal bir yönetmen yani kendini bir proje olarak görmeyen, kendisini özel bir yere koyup da benden ne beklenir acaba diye hareket etmeyen bir yönetmen bunu böyle düşünmez, bu kendiliğinden gelen bir süreçtir. Bu bugün böyledir yarın araya başka bir şey girer, ya da üst üste edebiyat uyarlamaları da olabilir. Bir kere en son filmim, bu yüzden en sona koyulabilir, ama şöyle bir anlamı olduğu söylenebilir, daha önceki yedi filmin tecrübelerinin

yani buna olgunlaşma dersek evet olgunlaşma, o filmlerin her türlü tecrübesini doğru olarak yansıttığım bir film. Teknik olarak da farklı, daha önceki filmlerimin gerektirmediği bir prodüksiyon gerektirdi, inandırıcı kılmak için bunlar elbette önemli ama benim anlatmak istediğim meselenin kendisi olduğu için bir yanıyla da önemli değil, mesela sanat yönetmenliği denen kurumla ilk defa ciddi anlamda bu filmle tanıştım, bu daha önceki filmlerden daha farklı bir sorumluluk, daha bir kolektiflik gerektiriyor. Bir de ilk defa prodüksiyon ortaklığı yaptık, gerçi kardeşim gibi biri bu yüzden de klasik bir proje ortaklığı gibi değildi ama bu da yeni bir tecrübe oldu benim için.

Filmde genel bir kıskançlık duygusu yansıtılıyor, oysa romanda Seniha'nın abisine olan kıskançlığı üzerinde durulmuş, romanı okumayan bir seyirci farklı kıskançlık hallerinin anlatıldığını düşünebilir.

Doğru olarak gözüktür, gözüktüyor da... Bir defa isimle ilgili bir şey var, kıskanmak kelimesi insanı belli bir beklentiye sokuyor. Kıskanmak ismi aslında son ana kadar tartıştığım, emin olmadığım, hatta bir ay öncesine kadar değiştirmek istediğim bir isimdi. Nahit Sırrı Örik gibi çok sevdiğim bir yazara duyduğum saygı yüzünden bir de en başından beri Kıskanmak diye gelip, böyle duyulduğu ve filmin ismi de bir tür iletişim aracı olduğu için böyle oldu, bunu değiştirmekte geç kaldık. Fakat ben bunu filmin başında sorun etmiş olsaydım kıskanmak ismini koymazdım. O beklenti ister istemez insanlara böyle bir vaatte bulunuyor. Yine de çok uzak olduğunu düşünmüyorum.

Kıskanmak durumu romanda ve filmde farklı şekillerde beliriyor diyebiliriz o zaman.

Romandan ya da roman dışı olarak kendi yazdığım sahnelerle ortaya koymak istediğim şey şu aslında, kıskanmak bir duygudur ve bir filmde bu duygunun kendisi de anlatılabilir ama her insanın bilebileceği ve her insanda doğası gereği varolan bir duyguyu yeniden anlatmaya gerek görmedim. O yüzden ben kıskanmanın tezahürleri, bu duygunun yaratabileceği trajedilerle ilgili bir film düşündüm, bu duyguyu taşıyıp, buna hâkim olamamanın sonuçları ile ilgili bir film yapmak istedim. Böyle olunca da romanda uzun uzun anlatılan şeylere çok ilgi göstermedim ve bunun doğru olduğunu da düşünüyorum. Film yapma nedenlerimin en başında zaten insan doğası hakkında karanlık bir alanı ortaya koyabilme çabası var. Bir nedeni daha var, romanın olanakları ile sinemanın olanakları farklı, ikisi de sanatın içerisinde yer alan şeyler fakat biri inandırıcılıkla çok doğrudan ilgili olan, fiziksel olarak göze hitap eden, biri de okuyucunun kafasında kurgu oluşturabilmesine izin veren iki ayrı yapı. Romancı bir karakterin ruh halini ele alıp uzun uzun anlatabilir ama sinema başka bir dertle yapılması gereken bir şey.

Seniha'nın çirkin olması basbayağı bir eksiklik, bir özür gibi çizilmiş, sinemanızda kadın konumlandırılması genellikle sorgulanır siz Seniha'yı nasıl gördünüz?

Evet, bu şekilde gördüm ama bu benim kişisel görmem değil, bu beni de romanı da aşan insanlığın, toplumun varoluşundaki faşizan yanlardan bir tanesidir. Benim için bir insanın anlamı onun vicdanı, ahlakı ve varoluşuyla ilgilidir. Fakat ortadaki genel durumu da yok sayamayız, bu bir gerçektir. Bu da ister istemez tıpkı fakirlik, zenginlik diğer mutlak olgular gibi ortaya koymak zorunda olduğum bir şeydir, kişisel bakışımı yansıtmaz, ben film yapıyorum, güzellik ve çirkinlik konusunu icat edip, ortaya atan da ben olmadığımı göre bu durumdan faydalanan aracı olarak kullanıyorum, hepsi bu. Yoksa ben kişisel olarak Seniha'yı güzel de bulabilirim ama toplumların varoluşunda çirkinlik, güzellik gibi belli olgular var ve bu filme de yansdı.

Masumiyet ve Kader'de, Bekir'in Uğur'a, Uğur'un Zagor'a olan tutkusu seyirciye birebir geçiyordu, belki de dönem filmi olmasının verdiği dekor, kostüm vs. gibi özellikler Seniha'nın seyirciyle daha

mesafeli bir ilişki kurmasına neden oluyor.

Bu çok doğal, Bekir aşkın öznesi, aşkın feragat edeni, bedel ödeyen bu anlamda da çok sıcak ve tırnak içinde "olumlu" bir kahraman, Seniha daha soğuk zaten. Filmler de farklı, biri kendini feda etmeyi, vazgeçmeyi, imkânsız olanın peşine düşmeyi anlatıyor, biri de soğuk bir biçimde bizzat gündelik ve sıradan bir kötülüğü anlatıyor, bu yüzden algılayıştaki farklılık normal.

Kitabı okumadan filmi izlemiş olanlardan bazıları sizin filmin sonunda bir sürpriz yaptığınızı düşündü, yani Seniha'nın abisine olan kıskançlığı sona saklanmış gibi...

Bu izleyiciye ve onun dikkatine göre değişebilecek bir şey ben seyirci olsam kumaş sahnesinde anlardım bunu, ya da Mükerrerem'le Seniha'nın yakınlığına bakıp, Seniha ile abisinin arasındaki mesafeye bakıp meseleyi anlardım. Seyirci dediğimiz homojen bir yapı değil. Her ne kadar sinemacılar anlam dışı ve ekonomik sebeplerle bunu homojen bir yapı olarak görmeye çalışsa da benim için karmakarışık bir şey. Ben hayatımın hiçbir yerinde insanı belli bir kategoriye koyup öyle ele almadım. Mesela sınıfsal, ırksal, dinsel bakış açısını reddetmem bunlar birer olgudur ama film yaptığım zaman hiçbirini öne alıp da meseleye bu eksenle bakmam, seyirci de öyle, biri nefret edecektir, biri hayran olacaktır ki benim filmlerim buna namzet oluşturur, bu da biraz hoşuma giden bir şey aynı filmle hem nefret edilen hem de beğenilen adam olmak bence iyi bir şey.

Romanın finalinde bir karşılaşma sahnesi var ama bu sahne filmde yok

Romadaki final aynı aslında, bu dediğinizi sık duyuyorum ama romanın finali ile filmin finali birebir aynı sadece Mükerrerem ile Seniha'nın karşılaşması yok, o karşılaşma zaten bir önceki sahnede uzun uzun vardı ve orası Yeşilçam ya da bazı ticari filmlerde görülebilecek cinsten bir karşılaşmaydı. Ben romanda o karşılaşmadan çok hoşlanmadım, romanı okuyanlar seviyorlar ama bana gerçekdışı, kurgusal ve bir fikre hizmet ediyormuş gibi geldi yoksa finalin omurgası, iskeleti romanla aynı.

Dostoyevski ile olan bir bağınız var, burada da Seniha Suç ve Ceza'yı okuyor, Antalya'daki gösterimden sonra görüntüleri tasarlarken *Karamazov Kardeşler*'i düşündüğünüzü söylemişsiniz.

Özellikle gerçekten sinema yapan insanların böyle bir dünyası olduğuna inanıyorum ki ben de edebiyattan çok beslenen biri olarak ve onun bir uzantısı olarak sinema yapıyorum. Benim uyarlama yapıp yapmamam önemli değil, beni sinemaya getiren kapı edebiyattır. Okuduğunuz zaman bir dünya, ışıklarıyla atmosferiyle gözünüzün önüne gelir. Roman kahramanlarının yaşadıkları ev ama özellikle cinayet sahnesinin gerçekleştiği atmosferde *Karamazov Kardeşler*'i okurken gözümün önüne gelen bir takım görüntülerin peşine düştüm, onları bulmaya çalıştım. Karanlık oluşu, dışarıyla ilişkilerin az oluşu, öyle bir esinlenme oldu, ayrıca mesele itibarıyla bana Dostoyevski'den de izler hissettirdi.

Festivallerde ilk filmlerini çekmeye başlayan yönetmenlerin filmleri öne çıkmaya başladı, sizin film çekmeye başladığınız ortamla şimdiki ortamı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tabii şöyle net bir durum var benim gözlediğim, bir defa benim ilk filmlerimi çektiğim zamanda ki bu daha yeni yeni biten bir şey, ciddi bir kast vardı sinemada, gerçi festivaller ne kadar hak, adalet aranacak yerlerdir ki benim öyle bir beklentim hiçbir zaman olmadı zaten ama ciddi bir kast vardı. Bu kast ilk filmlere takınılan zalimlik ben ve bizim kuşağın sonunda kırılmaya başladı ve bir genç sinema duygusu yaratıldı, bu işe yaradı,

yeni gelen kuşağa da daha dikkatli bakılmasını ve daha eşit muamele yapılmasını sağladı. Hatta zaman zaman biraz filmin kendisinin de önüne geçiyordu bu, genç insanlar, ilk filmler genel bir olgudur ben hiç ilgilenmem. Yeni ya da eski kuşak beni ilgilendirmez benim için önemli olan filmin kendisidir. Amerikan sineması dışında özellikle Türkiye, Avrupa sinemasında da böyledir, mesele daha büyük, daha görkemli anlatılıyormuş gibi bir tribe girildiği için kavramlar öne çıkarılır, öznenin kendisi de unutulur. İlk filmler, genç sinemacılar meselesinin de böyle bir hale geldiğini düşünüyorum, önemli olan filmidir. Mesela *Sonbahar* bir ilk film ama benim için son yıllardaki en iyi film, Reha Erdem'in filmleri, ki Reha Erdem de benim kuşağımdan bir sinemacı, onun filmlerine baktığımız zaman da birçok ilk filmin değeri kalmayabilir. Tek tek filmler dururken bu tür kavramları öne çıkarmamak lazım.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kıskanmanın halleri

Janet Barış 12.11.2009

Türk sinemasında edebiyat uyarlamalarının yeri büyük, inşa edildiği günden bu yana ister esinlenme, ister birebir uyarlamalar her daim var, hatta Türk sinemasını besleyen en önemli öğedir edebiyat. 1960'lı yıllarda Yeşilçam'da aşk romanları, özellikle Kerime Nadir uyarlamaları kadınları gözyaşlarına boğar. Son yıllarda ise daha çok ticari ya da yönetmenlerin kendi yazdığı hikâyelerin öne çıkıyor olması bu gibi uyarlamaları daha önemli kıldı. Geçtiğimiz yıl vizyona giren, festivallerde de yarışan Mehmet Güreli'nin Peyami Safa'nın *Selma ve Gölgesi* adlı romanından uyarladığı *Gölge* hem ilginç bir polisiye sinema, hem de edebiyat uyarlama örneği.

Zeki Demirkubuz'un Nahid Sırrı Örik'in romanından aynı adla uyarladığı *Kıskanmak* filmi de Türk sineması için yeni bir tarz. Romanı yazıldığı dönem için gerçekten çok kıymetli bir eser, gerek derin psikolojik analizleri, gerek omurgası, kurgusu, romanı tekrar tekrar okunabilir kılmakta... Abisi Halit'le genç ve güzel karısı Münevver'in yanında sığıntı gibi yaşamak zorunda olan, güzellikten nasibini almamış Seniha'nın kötücül karakterini ön plana çıkaran roman, çocukluğundan beri ötelenmiş bu yüzden de abisine kinle karışık bir kıskançlık besleyen Seniha'ya odaklanıyor.

Selim İleri geçtiğimiz ocak ayında *Radikal Kitap* ekinde yayımlanan yazısında *Kıskanmak* romanındaki Seniha'dan bahsederken onun yoksunluğuna, eksikliğine değinir. İleri, romanın Mükerrerrem'in Seniha Seniha, diyerek seslenmesiyle açıldığını ama romanı okuduktan sonra aslında Seniha'yı hayatı boyunca kimsenin çağırmadığını fark edebildiğimizden bahseder. "*Bir çağrılışla başlar Kıskanmak: "Seniha! Seniha Hanım!" Bu çağrılışın bir istihza olduğu, roman bittikten sonra anlaşılır: Ömür boyu Seniha'yı kimse 'gerçekten' çağırılmamıştır*". Romanı okuyunca gerçekten de Seniha'yı aslında hayatı boyunca kimsenin çağırılmamış olduğunu anlarız, Demirkubuz da zaten genelde çağırılmamış olanların hikâyesini anlatmayı seçer.

Zeki Demirkubuz'un böyle bir romanı uyarlamak istemesi doğal zira karakterler ve aralarındaki ilişkiler onun sineması için neredeyse biçilmiş kaftan. Yönetmen daha öncesinde dönem filmi çekmemişti bu yüzden de fazlasıyla bir beklenti oluştu seyircide. En baştan bakarsak Demirkubuz sinemasının çoktan profesyonelleşmiş olduğunu biliyoruz; fakat bu son filmdeki birçok sahne, görüntülerin rengi ve ışıkla evrensel boyutlara varıyor.

Halit'in madene girdiği, işçilerin kara yüzleriyle çukurda olduklarını hissettiren bakışları, kapanmayan kapılar yerine bu kez yanmayan kibritler, duvarda asılı duran Beşiktaş tabağı, ufak ayrıntılar seyircide dikkat gerektiren hassas noktalar, bunların hepsi Demirkubuz sinemasının olmazsa olmazlarından... Diğer yandan Demirkubuz sinemasını sevenler için en önemli hususlardan biridir karakterle birlikte sürüklenmek ve kaybolmak. Burada ise Seniha seyircisine mesafeli ve kendisiyle bir yere gelinmesini istemediğinden belki de bu duyguyu geçirmiyor. Sanırım filmle ilgili tartışmaların en temel noktası bu, bir de isminin yarattığı beklenti, ister istemez insan afişte iki kadın görünce ve biri güzel biri çirkin olunca onlar arasında bir kıskançlık olabileceğini düşünüyor, böyle olmadığını görünce de şaşıyor. Demirkubuz kendi de bahsettiği üzere kıskanmak duygusunu değil de tezahürlerini yansıtmak, bu duygunun insanı getireceği noktalara eğilmek istemiş, çünkü insanın karanlık yanlarını ele almayı seven yönetmen için kıskanmanın trajedisi de karanlık.

Kıskanmak, gördüğümüz alışık olduğumuz Demirkubuz sinemasından farklı bir film. Bu yüzden gözünüz hemen alışamayabilir, ama tek tek sahneler, görüntülerin etkileyiciliği yüksek. Zeki Demirkubuz'un önceki filmleri fazlasıyla beğenildiği ve onlarla karşılaştırıldığı için olsa gerek, *Kıskanmak* biraz eleştirildi. Aslında filme durup tek bakınca zamanla kıymeti daha da anlaşılacak, insan ruhunun derinliklerinde dolaşan ama dışarıya yüz vermeyen bir yapım olduğunu görebiliriz. Bu da yönetmenin tercihi, kim bilir belki bundan sonra başka bir eserle çıkar karşımıza, zira edebiyattan beslendiğini, kendisini sinemaya getiren kapının da edebiyat olduğunu bizzat söylemişliği de var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bornova'dan bizlere kalanlar

Janet Barış 13.11.2009

Genç yönetmenlerin filmleri özellikle festivallerde öne çıkar hale geldi. Deneyimli yönetmenlerin yanında yeni yönetmenler de es geçilmiyor ve önemseniyor. İnan Temelkuran da bu anlamda şanslı bir yönetmen ama diyalog ve gözlem yoluyla oluşturduğu kendine özgü sineması bu övgüyü zaten çoktan hak ettiğinin de göstergesi. İlk kez Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde seyirciyle buluşan ve daha ilk gösterildiği zamanlarda vizyona girip girmeyeceği bile belli değilken, en iyi film ve SİYAD ödülü dahil beş ödül alan *Bornova Bornova* artık vizyon için hazır.

Yer İzmir, mekân İzmir'in göbeği diye adlandırabileceğimiz semti Bornova. Bir bakkal önü, ve yetişmekte olan bakkal önü gençliği. Aslında futbolcu olmak isterken Rıdvan'inkine benzer bir sakatlıkla sahalardan uzak kalmak zorunda olan Hakan, ailesinin göz bebeği bir çocukken mahallede kimsede olmayan ayakkabıları giyerken, orta yaşlarında kendisini esrar satarken bulmuş ve daha yoz bir hayatı seçmiş olan Salih, diğer yandan –aslında farklı biçimlerde de olsa her mahallede karşımıza çıkabilecek- felsefe doktorası yapmasına rağmen evden yazdığı erotik hikayelerle geçinen, 'yerinden' solculuk yapan ve karısının da artık pek umursamadığını anladığımız Murat, bunların dışında daha on yedi yaşında hayattan vazgeçmiş bir kız Özlem. Sınıfsal kurtuluşunu Anadolu lisesinde okuyan bir çocukta arayamayacağını bilse de yine de şansını denemiş ama onunla da mutlu değil. Salih de deyim yerindeyse Özlem'e hasta. Çok belirgin bir konusu yok filmin zaten olması da gerekmiyor, gündelik ilişkiler üzerinden karakterleri tanıyoruz önce sonra da beklenmedik bir

biçimde gelişen olaylara sirayet ediyoruz.

Çizgisel bir hikâye *Bornova Bornova*’nıninkisi, diyalog ağırlıklı ve neredeyse bir belgeselci titizliğiyle oluşturulmuş gözlemler var. Kurguda da bildiğimiz ezber bozulmuş gibi biraz. Temelkuran adeta belli bir mahalleye set çekmiş, polisin suç mahallini tebeşirle çizdiği gibi çizmiş Bornova’yı, belirli bir bölgeye suç mahalli gözüyle bakmış ve oraya odaklanmış. Bu mahal sadece suçun değil suça götüren nedenlerin de mahalli. Bazen insanın içinde görünmeyenler olur ve bu görünmeyenler dışarı çıkınca yapılmaması gereken şeyler yaptırır insana, ya da eylemin kendisi o an için anlamlıdır sadece, gerisi ya da ilerisi düşünülmez. Hakan’ın sakatlandıktan sonra kaybettiği futbol hayatından ona kalan Özlem; hayata tutunmak için başka çaresi yok, kendisinin de söylediği gibi gerekirse ölür de öldürür de...

Filmi sadece Bornova Bornova diye adlandırmak yetiyor gibi gözüküyor ama daha ziyade geniş bir alanı kapsayan bir sorun bu, yani bakkal önü diye adlandırabileceğimiz gerçeklik, gençlerin ne yapacağını bilememesi, ezber kalıplarla yetiştirilmesi, işsizlik, Temelkuran biraz da bunu sorguluyor. Oyuncular ise neredeyse doğaçlama yapıyor gibi görünüyorlar, bunda daha önce aylarca çalışmış olmalarının payı da yüksek tabii, Özlem’i canlandıran Damla Sözen bu yıl Antalya’da en iyi yardımcı kadın oyuncu ödülünü aldı, Hakan rolündeki Öner Erkan ise en iyi erkek oyuncu ödülünü... *Bornova Bornova*, farklı konusuna rağmen İnan Temelkuran’ın ilk filmi *Made in Europe*’daki diyalog çokluğu ile gözlem duygusuna yaklaşıyor, yönetmenin ikinci filmiyle birlikte belli bir tarzının oturmaya başladığını görmek bile güzel. *Bornova Bornova* bir kesit, bir gündelik yaşam tespiti oyunculukların doğallığıyla güçlenen farklı bir yapım.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bornova’dan bizlere kalanlar

Janet Barış 13.11.2009

Genç yönetmenlerin filmleri özellikle festivallerde öne çıkar hale geldi. Deneyimli yönetmenlerin yanında yeni yönetmenler de es geçilmiyor ve önemseniyor. İnan Temelkuran da bu anlamda şanslı bir yönetmen ama diyalog ve gözlem yoluyla oluşturduğu kendine özgü sineması bu övgüyü zaten çoktan hak ettiğinin de göstergesi. İlk kez Antalya Altın Portakal Film Festivali’nde seyirciyle buluşan ve daha ilk gösterildiği zamanlarda vizyona girip girmeyeceği bile belli değilken, en iyi film ve SIYAD ödülü dahil beş ödül alan *Bornova Bornova* artık vizyon için hazır.

Bakkal önü gençleri

Yer İzmir, mekân İzmir’in göbeği diye adlandırabileceğimiz semti Bornova. Bir bakkal önü, ve yetişmekte olan bakkal önü gençliği. Aslında futbolcu olmak isterken Rıdvan’inkine benzer bir sakatlıkla sahalardan uzak kalmak zorunda olan Hakan, ailesinin göz bebeği bir çocukken mahallede kimsede olmayan ayakkabıları giyerken, orta yaşlarında kendisini esrar satarken bulmuş ve daha yoz bir hayatı seçmiş olan Salih, diğer yandan –aslında farklı biçimlerde de olsa her mahallede karşımıza çıkabilecek- felsefe doktorası yapmasına

rağmen evden yazdığı erotik hikayelerle geçinen, 'yerinden' solculuk yapan ve karısının da artık pek umursamadığını anladığımız Murat, bunların dışında daha on yedi yaşında hayattan vazgeçmiş bir kız Özlem. Sınıfsal kurtuluşunu Anadolu lisesinde okuyan bir çocukta arayamayacağını bilse de yine de şansını denemiş ama onunla da mutlu değil. Salih de deyim yerindeyse Özlem'e hasta. Çok belirgin bir konusu yok filmin zaten olması da gerekmiyor, gündelik ilişkiler üzerinden karakterleri tanıyoruz önce sonra da beklenmedik bir biçimde gelişen olaylara bulaşıyoruz.

Çizgisel bir hikâye *Bornova Bornova*'nın kisi, diyalog ağırlıklı ve neredeyse bir belgeselci titizliğiyle oluşturulmuş gözlemler var. Kurguda da bildiğimiz ezber bozulmuş gibi biraz. Temelkuran adeta belli bir mahalleye set çekmiş, polisin suç mahallini tebeşirle çizdiği gibi çizmiş Bornova'yı, belirli bir bölgeye suç mahalli gözüyle bakmış ve oraya odaklanmış. Bu mahal sadece suçun değil suça götüren nedenlerin de mahalli. Bazen insanın içinde görünmeyenler olur ve bu görünmeyenler dışarı çıkınca yapılmaması gereken şeyler yaptırır insana, ya da eylemin kendisi o an için anlamlıdır sadece, gerisi ya da ilerisi düşünülmez. Hakan'ın sakatlandıktan sonra kaybettiği futbol hayatından ona kalan Özlem; hayata tutunmak için başka çaresi yok, kendisinin de söylediği gibi gerekirse ölür de öldürür de...

Filmi sadece Bornova Bornova diye adlandırmak yetiyor gibi gözüküyor ama daha ziyade geniş bir alanı kapsayan bir sorun bu, yani bakkal önü diye adlandırabileceğimiz gerçeklik, gençlerin ne yapacağını bilememesi, ezber kalıplarla yetiştirilmesi, işsizlik, Temelkuran biraz da bunu sorguluyor. Oyuncular ise neredeyse doğaçlama yapıyor gibi görünüyorlar, bunda daha önce aylarca çalışmış olmalarının payı da yüksek tabii, Özlem'i canlandıran Damla Sözen bu yıl Antalya'da en iyi yardımcı kadın oyuncu ödülünü aldı, Hakan rolündeki Öner Erkan ise en iyi erkek oyuncu ödülünü... *Bornova Bornova*, farklı konusuna rağmen İnan Temelkuran'ın ilk filmi *Made in Europe*'daki diyalog çokluğu ile gözlem duygusuna yaklaşıyor, yönetmenin ikinci filmiyle birlikte belli bir tarzının oturmaya başladığını görmek bile güzel. *Bornova Bornova* bir kesit, bir gündelik yaşam tespiti oyunculukların doğallığıyla güçlenen farklı bir yapım.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Zengine kıyamet yok!

Janet Barış 19.11.2009

Sinemanın ruhu estetiğinde gizli olur, estetiğin gizemi çeker seyirciyi, varolan görüntüden düşe doğru bir yolculuğa çıkarır. Biraz da bu sebepten hâlâ son teknolojiler kullanılırken bile siyah-beyaz çeker bazı yönetmenler filmlerini. Bilgisayar efektleri, teknoloji gelişip sinemaya dahil oldukça estetik azaldı. Animasyonlar ile bilim-kurguları ayrı tutarsak bazı macera ya da kıyamet filmlerinde sadece bilgisayar görüntüleriyle neredeyse oyunu andıran hareketlilikle ortaya çıkan görüntüler, ne yazık ki yalnızca beyaz perdede suni bir keyif verebilecek yapay görüntüler olmakla kalıyor.

Yönetmen Roland Emmerich'i daha önce çekmiş olduğu *Godzilla*, *Independence Day* ve *The Day After Tomorrow* gibi benzer filmlerden tanıyoruz, son filmi *2012* ile de yönetmenlik marifetine yeni bir şey eklemiyor aksine artık inandırıcılıktan uzaklaşmış yapay görüntüler ve havada dağılan diyaloglarla bir adım öteye

gidemediğini de hissettiriyor. Genel konu belli Maya takvimine göre 2012’de dünyanın sonu gelecek, bir grup bilim adamı da bunu 2009’da keşfetmeye başlıyor ama halka duyurmuyor. Tesadüfen öğrenen Jackson da ailesi ile birlikte bu felaketten kurtulmanın yollarını arıyor.

Tipik Amerikan filmi olmanın da ötesinde –ki belki de daha vahimi- tipik bir kıyamet filmi. Amerikan hükümeti başarılı bir şekilde organize oluyor ve bir milyon avroyu alabildiklerine dünyanın yerle bir olacağı gün, yeni bir düzene geçene kadar binecekleri gemiye bilet ayarlıyor. Parası olan kıyametten bile kurtuluyor, zengin bir Rus ya da Arap iseniz yeriniz hazır da, sıradan vatandaşsanız ikiye ayrılan ‘yer’in arasına düşmekten başka şansınız yok. Yani kaçan değil, parayı veren kurtuluyor, kalansa ya bir başına dua ederek, ya da sevdikleriyle bir kenarda ölecek.

Karl Marx başucu eseri *Kapital*’de paranın değerini açıklamaya çalışırken, insanı kıyametten bile kurtaracağı günü kestirememişti belki ama en azından “paranın öteki her meta gibi değerinin büyüklüğünü öteki bütün metalarla kıyaslanmadığı sürece ifade edemeyeceğini” söylemişti. Para olarak dolaşıma adım attığında ise artık değeri belliydi. Bu filmdeki değeri ise dünya üzerinde dolaşan insan türünün devamıyla eşdeğer gibi gözüküyor.

Nuh’un gemisi değil Amerikan gemisi

Kurtarılacak olanların bir gemiye bindirilmesi ister istemez Nuh’un gemisi efsanesini canlandırıyor zihinde hatta biraz daha irdelersek Jackson’ın oğlunun adının da Noah yani Nuh olmasını da bir gönderme sayabiliriz. Zaten efsaneye konu da örtüşüyor, Tevrat’ta geçen Nuh’un gemisi efsanesine göre Tanrı insanın yaptığı kötülükleri görünce pişman olur ve tüm canlıları yok etmeye karar verir. Nuh Peygamber, Tanrı’nın ona bir şans vermesine sebep olur. Tanrı, Nuh’tan bir gemi yapmasını, yaşayan bütün hayvanlardan birer hatta bazılarında yedişer çift almasını emreder. 2012’de ise Nuh’un değil Amerikan gemisiyle karşı karşıyayız. Bu yüzden klişeler üstü anlatımdan nasibimizi alıyoruz. Geç kalmış vedalaşmalar, bir yanda iyiler, bir yanda kötüler, ayrıca boşanmış ailenin önünde tek engelmış gibi duran üvey baba da aile gemiye kaçak binmeye çalışırken ölüveriyor. Böylelikle ‘normal’ aile düzeni bozulmayarak, Amerika’nın istediği muhafazakâr aile yapısına uygun bir biçimde tamamlanmış oluyor. Dünyanın sonu yaklaşırken güncel göndermeler de yerini buluyor. Asıl onurlu ve yardımsever olanların siyahi adamlar olması Obama’nın yarattığı rüzgârdan olsa gerek. Sadece Amerika’nın siyahi başkanı da değil, diğer ülkelerin yöneticileri de mevcut. Mesela İtalyan başbakanı gemiye binmeyi reddediyor ve dua ederek ölmeyi tercih ediyor. Bir de nazire sayabiliriz belki ama dünya yıkılırken ‘seçkin’ insanları kurtarabilecek gemileri yapan da Çinlilerden başkası değil. Ne diyelim şimdilik oturup 2012’yi beklemekten başka çare yok zira kıyamet günü gelir ve her şey bu filmdeki gibi işlerse bir milyar avroyu ödeyemeyen çoğunlukta olacağımız kesin.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mutasyona uğramış vampirler

Korku filmleri klişeleri birbirine benzer. Genellikle bir grup insan bir yerde kapalı kalmak zorunda kalır, buranın bir ev, bir orman, ıssız bir ada ya da bir oda olması fark etmez. Nedense korku senaryoları hep birkaç kişinin belli bir yere kısırlılıp burada yaşadığı korkunç olaylardan beslenir. Özellikle son yıllarda Uzakdoğu sineması bu anlamda epey bir yol aldı, daha farklı orijinal fikirler üretti, öyle ki Hollywood bile aynı filmleri bir de kendileri için çekmeye başladı. Hal böyle olunca insan ister istemez Amerikan sinemasının diğer tüm türlerde olduğu gibi korkuda da başka ülkelerden beslenerek geliştiğini söylemek mümkün; zira Amerika'nın kendisi de bir göçmenler ülkesi.

Geçtiğimiz hafta İstanbul Modern'de Paul Verhoeven filmleri gösterildi, bu gösterim doğrultusunda cumartesi günü Hollywood'a Göçmenler adlı bir panel düzenlendi. Sinema yazarları Engin Ertan, Melis Behlil ve Burçin Yalçın'ın konuşmacı olarak katıldığı panelde genel olarak Hollywood'a göçen yönetmenler ve yaşadıklarından bahsedildi. Gerçekten de bugün Hollywood'u dünya çapında sinema, bir sektör haline getiren en önemli unsurlardan biri İngiltere, Fransa ve Almanya vs. gibi ülkelerden göçen yönetmenler. Kimi mutsuz olmuş kimi mutlu, kimi başarılı kimi başarısız ama hepsi bir taş koymuş üstüne. Bir yönetmen ülkesinde başarılı olup ses getirince Hollywood'a çağırılıyor hemen ve böylelikle Hollywood camiasının içine geçip Amerikan kültürü ve sinemasına adapte olmaya çalışıyor. Bir grup yönetmen ise Hollywood'a gitmiş olmasına rağmen kendi sinema dilinin peşinden giderek ve özünden bir şey kaybetmemeye çalışarak yoluna devam ediyor.

Romantik vampirler

Tekrar korkuya dönecek olursak bugün romantik-korku denilen türle yüz yüze geliyoruz. Stephenie Mayer'in aynı adlı romanında uyarlanan *Alacakaranlık Efsanesi* serisi filmlerinde gördüğümüz üzere vampirler mutasyona uğramaya başladı. Yeni tür vampirler eskilerinden çok daha farklı, bin bir makyajla değiştirilen, çirkinleştirilen bir arzu nesnesi olmaktan ziyade korku nesnesine dönüşen vampirler, tabiri caizse geçmişte kaldı. Çünkü artık genç kızlar için yeni fenomen yakışıklı vampirler. Hatta ilk filmin başrol oyuncusu Edward Cullen bu anlamda son dönemin en gözde ismi. İşin içerisine bir de aşk ve romantizm girince bu filmler farklı bir türün öncüsü oluyorlar. Romantik ve yakışıklı vampirler, gündelik hayatın içerisinde daha içkin bir biçimde yer alıp, kan emmekten de vazgeçince cazibe unsuru olmaları da kolaylaşıyor. Bunda şüphesiz televizyon dizilerinin de katkısı büyük. Diğer yandan aslen korku ve vampir sevenler içinse fazla romantik duruyor. İkinci film *Alacakaranlık Efsanesi: Yeni Ay*'da aşk oldukça ağır basıyor. Gerçi ilk film de romantikti ama ikinci filmde aşk acısı daha öne çıkıyor. Filmin vizyona girmesi de olaylı oldu. Tüm zamanların en iyi açılışını yapan üç filmde biri olan yapımın, dünya genelindeki hâsılatı sadece üç gün için 259 milyon dolar... Sinema, akacak yeni yatağını bulmuş gibi görünüyor; yakışıklı oyuncular, romantik vampirler formülü bir süre daha işler.

Geçtiğimiz yıl İstanbul Film Festivali'nde vampir meselesi üzerine *Låt den rätte komma in*, Türkçe çevirisiyle *Gir Kanıma* adlı İsveç yapımı değişik bir örnek izlemiştik. Tomas Alfredson'un yönettiği ve John Ajvide Lindqvist'in *Låt den rätte komma in* adlı romanından uyarlanan film, Stockholm'ün banliyölerinden birinde on iki yaşında ve çok da sosyal olmayan bir çocuğun, kim olduğunu bilmeden bir vampirle geliştirdiği arkadaşlığı anlatıyordu. Çok ses getirip vizyonu yerle bir etmemiş olmasına rağmen bol ödüllü bir film *Gir Kanıma*. 2008 Tribeca Film Festivali "En İyi Kurmaca Film", Avrupa Fantastik Film Festivali Federasyonu "En İyi Avrupa Yapımı Fantastik Film" ödülleri ile Altın Méliès de dahil pek çok ödül kazanmışlığı var. Anlaşılan Avrupa'da bu işler en azından son dönem için yakışıklı erkek oyuncu üzerine kurulu değil. Kim bilir Hollywood bir de vampir filmi çekmek için Avrupa'dan yönetmen ithal eder.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hayat Noel Baba'ya güzel

Janet Barış 27.11.2009

Ne kadar ümitsiz olursa olsun yeni gelecek olan yıl hep her şeyi düzenleyecek yılmiş gibi görülür. Noel Baba meselesi de işin tuzu biberi. Bir de işin sinema boyutu var. Noel tatili özellikle Avrupa ve Amerika için önemli, bu döneme denk getirilen Noel temalı filmler sektörü birebir etkiliyor. Yılmaz Erdoğan'ın yazıp yönettiği *Neşeli Hayat* bu anlamda bir aylığına Noel Baba'lık yapan başkarakterini merkeze alan bir film olarak öne çıkıyor. Zaten hem Kurban Bayramı hem de yılbaşı dönemine denk geliyor, kuşkusuz filmin meselesiyle de bağlantılı olarak vizyon tarihi seçiminin önceden düşünülmüş olduğu da açık.

Rıza, şehrin varoşu diye tabir ettiğimiz bir mahallede kendi halinde yaşayan bir adam, evli ve daha filmin başında ağabeyi tarafından evden kovulan kayınçosuna sahip çıkmak durumunda kalıyor. Film ilerledikçe daha yakından tanıyoruz Rıza'yı aslında aşçı bir dükkân açıp batırmış, üzerine bir de Neşeli Hayat firmasına güvenmiş, kahvede oturan arkadaşlarını da bu firmanın pazarlama işine dahil etmiş ama pazarladıkları ürün yasaklanınca hep birlikte ortada kalakalmışlar. Hiç şansı yaver gitmemiş Rıza'nın çaresiz günü kurtarmak için bir ajans üzerinden farklı işlere yollanıyor. Kimi zaman maçlarda terlik, kimi zaman da oyuncakçı dükkânında Noel Baba. Hatta Noel Baba'lık işinin bir ay gibi 'uzun' bir süre olması da şans sayılıyor. Rıza için ise "ho ho ho" diyebilmek büyük dert, zira köyde büyük baş hayvanları dere kenarından geçirmek için kullandıkları bu söz bir alışveriş merkezinin oyuncakçı dükkânı önünde biraz 'ironik' duruyor

Ana karakter Rıza üzerine kurulu bir film *Neşeli Hayat*, çoğunlukla televizyon programı *Çok Güzel Hareketler Bunlar* oyuncularının oluşturduğu diğer karakterler ise yanından geçip gidiyor sanki. Zaman zaman diyaloglar televizyon diline yaklaşmış skeç haline bürünse de oturmuş bir dramatik yapı var. Her şey ana karakter üzerinden anlam kazanınca en yakından tanıyabildiğimiz Rıza oluyor. Rıza fazlasıyla naif bir adam ama bu karakteri karikatürize edip gerçeklikten uzaklaştırmıyor hatta güçlü bir inandırıcılığı var. Bunda Yılmaz Erdoğan'ın katkısı da çok büyük. Filmde açık bir şekilde görülen zengin-fakir ayrımı var ama sınıfsal bir gönderme için kolları sıvamamış Yılmaz Erdoğan. Çoğu zaman kimse hatırlamasa da hâlâ soba üzerinde güğüm kaynayan evler var oralarda çünkü orası şehrin "taşra"sı. Böyle birkaç ayrıntı, insanların saatlerce ayakta durarak kazandıkları paranın onlar için ne kadara hayati olabileceği, alışveriş merkezlerinde aslında herkesten büyük bir şekilde duran ama hiç bir zaman 'görünmeyen' terlik, telefon, hamburger ya da Noel Baba'ların sıradan hayatını gösteriyor.

Noel Baba sadece bir araç farklı bir kılık da olabilirdi ama yılbaşının kutlanıp kutlanmaması meselesinin bile hep tartışıldığı bir ortamda bu bir ilk örnek, böylelikle bizim de yılbaşına yakın vizyona giren Noel Babalı bir filmimiz oldu. *Neşeli Hayat*'ın tarzı yine Yılmaz Erdoğan'ın yazıp yönettiği *Vizontele* serisi ile *Organize İşler*'e yakın sadece biraz daha dramatik yani daha ziyade hüznü, sınıfsal derdi olanlar içinse zaman zaman sinir bozucu, zira yılbaşlarında küçük evlerde sadece ışık yanıyor, "büyük" evlerde ise havai fişekler var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Karpuz kabuğu, düştü

Janet Barış 03.12.2009

İnsan taşradaysa bir sıfır yenik başlar hayata; ümitleri, hayalleri, hiç gidemeyeceği bir yoldan gitmeyi tercih etmesi, olmayacak bir duaya inanmak gibidir. Zaman daha yavaş akar, saatler durur, kentin hızı, kalabalığının aksine taşrada her şey ritimsizdir sanki. Hele ki insan yaşadığı küçük yerdeki sıradan insanlardan farklıysa, işte o zaman içindekini başka bir şekilde anlatması gerekir, yazıya dönüştürmesi mesela ya da görüntüye... Birkaç gün önce kaybettiğimiz yönetmen Ahmet Uluçay, kimsenin inanmayacağı bir düşe inandı. Yaşadığı küçük kasabada herkesten daha şanssızdı sinema yapmak için. Ne Beyoğlu sokaklarını arşınlaması gerekiyordu ne de afili yapımcılar peşinde dolaşması, çünkü cebinde düşlerinden başka hiçbir şeyi yoktu.

Kütahya'nın Tepecik köyü çoğumuz için uzak, küçük bir köy. Daha altı yaşındayken 1960 yılında köyüne gelen seyyar bir sinema Uluçay'ın hayatını değiştirir. Kendini bilir bilmez on iki yaşlarında arkadaşıyla bir sinema makinesi yapmaya koyulur, hiç olmayacak işlere girerler, düşünün ki sinema çöplüklerinden bulunup birbirine eklemiş film karelerinden oluşturdukları görüntülerle ahırda köylülere film gösterimi yaparlar. Dışarıdan bakınca senaryo gibi ama değil. Zamanla bu işin böyle olmayacağını anlar, o sıralarda tavukçuluk yapan arkadaşıyla birlikte bir gurbetçiden alınan külüstür kamerayla işi ilerletir. 1992 yılında *Optik Düşler* ve *Koltuk Değneklerinden Kanat Yapmak* adlı filmler ilk önemli adımı olur. Altıncı Ankara Film Festivali'nde bu filmleriyle ödül aldıktan sonra artık Tepecik'teki hayatı eskisi gibi olmayacaktır. İlk uzun metraj filmi *Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak* Uluçay'ın kendi hayatından da izler taşıyan, naif olduğu kadar güzel de bir film. Saf, çocuksu ya da kırılğan, tam olarak nasıl tarif edebileceğimi bilemediğim bir sineması var Uluçay'ın; kendi halinde, büyük sözleri olmayan ve içten. Her şeye rağmen insanlar anladı onu ve birçok festivalden ödüllerle döndü Uluçay.

Konuşmacı olarak gittiği bir üniversitede, hep çocuk kalmak istediğini söyler ve ekler "insan yedi yaşına kadar ne biriktirirse onu yaşarmış, ben de yedi yaşına kadar ne biriktirdimse onları yaşıyorum". İyiler erken gider ya da her ölüm erken ölümdür gibi klişe cümleler de yeterli olmuyor çoğu zaman ama gerçekten henüz erkendi. Hastalık onu yatağa düşürmeden önce *Bozkıra Düşen Deniz Kabuğu* filmiyle uğraşıyordu, onun için zaten film hiç bitmemişti, hep sürecekti. "Sinemayı Lumiere kardeşler bulmasa kesin bizim köyde icat olunurdu diyordu", kim bilir haklıydı da...

Herkes hayata tutunmak için bir bahane arar aslında; Ahmet Uluçay'ın bahanesi de sinemaydı belki de. Görüntülere olan tutkusu, onun hayata tutunmasını sağlamış ama sağlığının yetmediği yerde bırakıp gitmişti. Bu güzel insan karpuz kabuğundan gemilere binip ayrıldı aramızdan, "gımıldak" görüntüler de öksüz kaldı. Geride bıraktığı kısa filmleri, ve akıldan çıkmayacak, Türk sinema tarihi içerisinde hep yeri olacak bir film bıraktı. Keşke hepimiz olmayacak düşlere inanarak çıksak yola, "karpuz kabuğundan gemi değil, istesek Titanik bile yapabiliriz, para değil yürek meselesi" diyecek kadar cesaretli olan Ahmet Uluçay gibi inansak. Benim için, en azından bir sinemasever olarak, kendisiyle hiç tanışmamış olmanın eksikliği de var; zira sinemayı bu denli seven bir insanla bir iki satır da olsa sohbet edebilmek hoş olurdu.

Sözün bittiği yerde Uluçay'ın düştten yaptığı sineması var. Kendisi olmasa da ardında bıraktıkları var. Bugün ondan feyiz alan, onun azmini görüp olmayacak bir şeyi olduran bir adamın hayaline ortak olan genç sinemacılar, Uluçay'ın açtığı yolda ilerlemeye hazır. Çünkü her şey parayla olmuyor, insanın yüreğini koyması gerek önce. Uluçay, yüreğiyle başaranlardan; bu yüzden hep hatırlanacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sen arkadaşımın aşkısın...

Janet Barış 04.12.2009

Türk sinemasında romantik komedi denilen tür özellikle son dönemde ticari ve sanat filmleri ayırımı içerisinde kaynayıp gidiyor, hiç örneği yok değil, misal Murat Şeker'in son filmi *Aşk Geliyorum Demez* Yeşilçam tadında bir romantik komediydi, üstelik de özgün bir yapımdı. Oysa çoğu zaman romantik film çekmeye çalışılırken Hollywood kodları baz alındığından çuvallanabiliyor. İlk önce müzisyen olarak tanıdığımız, sonrasında yazar olarak ünlenen Tuna Kiremitçi, asıl okuduğu okul olan sinemada şansını böyle bir ortamda romantik bir filmle deniyor. Melis Birkan, Ali İl ve Cemal Toktaş'ın başrollerinde oynadığı *Adını Sen Koy*, yönetmenin popülaritesinin yanında, oyuncularından Melis Birkan'ın *Issız Adam*'dan katkılanan gişesiyle de kitlelerin ilgisini çekeceğe benziyor.

Eskişehir'deyiz. Can ve Aybige altı ay gibi kısa bir sürede tanışmış, âşık olmuş ve evlenmek için gün saymaktadır. Ilgaz ise Can'ın çocukluk arkadaşı, Berlin'de yaşıyor düğünde nikâh şahitliği yapacağı için Eskişehir'e geri dönüyor. Aybige için Ilgaz'la tanışmak önemli çünkü âşık olduğu adamın en yakın arkadaşı onu sevsin istiyor. Ilgaz'ın görür görmez Aybige'ye ters davranması herkesi şaşırtır. Zamanla anlarız ki, Can'ın en yakın arkadaşına gönderdiği resimlerden Ilgaz aslında kendi kendine âşık olmuş Aybige'ye. Üstelik de intihar saplantılı ağabeyi bu gizli aşkın farkında akıl hastanesinden iyi gelir diye evci çıktığı birkaç gün içerisinde de duruma el atınca işleri daha da karıştırıyor. Aybige ile Ilgaz'ın yalnız başına bir gün geçirmek zorunda olmasıyla birlikte sadece işler değil, düğüne beş kala Aybige'nin kafası da karışıyor.

Adını Sen Koy iyi bir senaryoya sahip ve derli toplu bir anlatımı var. Genellikle bu tip filmlerde karakterlerin ana meseleleri konuştuğuna şahit oluruz, Kiremitçi'nin saçımı kestirsem mi vs. gibi gayet doğal diyaloglar serpiştirmesi filmin sahiciliğini güçlendiriyor. Meseleye erkek tarafından bakıyor ama kadını da erkeğin hayatının merkezine koyarak zaman zaman fazla mükemmel çiziyor. Herhangi bir sorunu olmayan, her şeyiyle mükemmel, erkeğinin hayatını tek bir dokunuşla değiştirebilecek kadınlar aslında daha ziyade Amerikan filmlerinde olur ama yine de uzak gelmiyor seyirciye gerçekçi duruyor. Bu gerçekçilik her iki tarafın ailesi, akrabalar gibi yan karakterlerle de güçleniyor, bu anlamda filmin bir inandırıcılık sorunu yok. Diğer yandan Ilgaz'ın dünyanın bir yerinde kendisine atılmış bir mail üzerinden doğan aşkının boşluğu seyircinin kafasında dolmuyor. Metin Erksan'ın 1965 tarihli *Sevmek Zamanı*'nda bir adamın, bir kadının resmine tutkulu bir şekilde âşık olduğuna tanık olmuşuk. Tuna Kiremitçi de belki de bu vesileyle *Sevmek Zamanı*'na gönderme yapmaya niyet etmiştir ama Ilgaz'ın Aybige'ye olan aşkının bir derinliği olamıyor seyircinin gözünde. Ilgaz'ın ne ara üstelik de en yakın arkadaşının sevdiği kadını görsün diye gönderdiği fotoğrafına âşık olup bu derde

düştüğünü çözemiyoruz.

Cemal Toktaş, hem *Güneşi Gördüm* hem de *Kara Köpekler Havlarken*'de başarılıydı, burada da çok iyi, zaten oynadığı her karakteri kendine has ayrıntılarla çizebilen bir oyuncu. Melis Birkan ise *Issız Adam*'dan bu yana yol kat etmiş, daha sahici, Ali İl ile filmde baya bir yük yüklenen sorunlu ağabey rolünde Ahmet Mümtaz Taylan da filmi sırtlananlardan.

Yönetmenlik olarak eli yüzü düzgün, görüntüleriyle de öne çıkan bir yapım. Bir kısım genç kuşağı sinemaya çekeceğe benzer, estetik bir kaygısı olduğu da açık. *Adını Sen Koy*, son zamanlarda izlediğimiz "popüler" filmler içerisinde öne çıkıyor, görüntüsü, anlatım dilindeki derli topluluğuyla da Tuna Kiremitçi'nin film çekmeye devam ederse daha da başarılı işler çıkarabileceğinin habercisi.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gezici Festival yola düşerken

Janet Barış 10.12.2009

Gezici Festival bu yıl da yolculuğuna başladı. Gezici Festival'le birlikte on beş yıldır bir film festivalinin şehir şehir dolaştığına tanık oluyoruz. Son birkaç yıldır Kars'a da uğrayan ama bu yıl değişen belediyenin sıcak bakmamasıyla birlikte rotasını Artvin'e çeviren festival, daha eskilerde köylere gelen eşekli kütüphaneleri anımsatıyor. Eşekli kütüphaneler, sırtında kitapla köy köy dolaşan bir eşek ile onu gezdiren kütüphaneciden oluşuyordu. Başlatan ve hatta uygulayan daha sonra insanlığa hizmet ödülü de almış olan Mustafa Güzelgöz. Kendisi kitapları köy köy gezdirerek kadınlara, çocuklara dağıtıyordu. Böylelikle kitap köylünün ayağına geliyor, belki de o köyde yaşarken okuduğu bir kitap birisinin hayatını değiştiriyordu. Bu yüzden "gezici" olmak özel bir şey. Memleketin hali malum, birisinin bin bir zorlukla bu şekilde bir hizmet vermesi bile önemli. Bu durum sinema için de geçerli, hâlâ birçok şehirde sinema salonu bile yok. Gezici Festival unutulmuş şehirlere hiçbir yerde göremeyeceğiniz, son dönem dünya sineması içerisinde öne çıkan yeni filmlerin yanında, klasikleşmiş eski filmler de götürüyor.

Şehirde yaşayanlar olarak şanslıyız, yaz, kış bahar demeden her daim sanatsal bir etkinlikle bir köşe başında bile karşılaşmamız mümkün. Taşrada ise bu çok daha zor. Geçtiğimiz hafta kaybettiğimiz Ahmet Uluçay'dan ve sinemasından bahsederken altı yaşında, seyyar sinemada gördüğü bir filminden etkilenerek bu işlere kalkıştığını ve neyi başarabildiğine tanık olduğumuzdan bahsetmiştim. Tam da buradan bakmak gerekiyor işte, çünkü seyyar bir kütüphane ya da sinema oradaki küçücük hayatları ışıklı bir dünyaya çevirebilir.

Bu yıl 4 aralıkta doğduğu yerden, evinden, Ankara'dan başlayan Gezici Festival'in program açısından zenginliği de tartışılmaz. Özellikle bizim Beşiktaş'ın Çarşı grubundan aşına olduğumuz "karşı" temasıyla öne çıkıyor. Burjuvaziye, kapitalizme, eğitim sistemine, savaşa, cinsiyetçiliğe, milliyetçiliğe, işkenceye, sömürüye ve otoriteye karşı filmler gösterilecek. Bir de *Reha Erdem Sineması: Aşk ve İsyan* kitabı var ki zaten başlı başına festival kapsamında oluşturulan önemli bir unsur. İçerisinde birçok sinema yazarının Reha Erdem sinemasını tahlil ettikleri nitelikli yazılar var.

Gezici Festival Ankara, Artvin ve Üsküp yolculuğuna devam ederken, Antakya'da Medeniyetler Buluşması Film Festivali başladı. Festivaller şehir şehir gezerken İstanbul'un sanat trafiği de yoğun. Birçok festivalin tam tamına arka arkaya, ya da aynı anda süregeldiğine tanık oluyoruz bugünlerde. Hem 1001 Belgesel, hem Sinema-Tarih hem de İtalyan Film Haftaları birbirinin peşinden ya da birbirini içeren tarihlere denk geliyor. Özellikle düşünülmüş olsa bu kadar festival benzer tarihlerde düzenlenemezdi herhalde.

TÜRSAK Vakfı'nın düzenlediği Sinema-Tarih Buluşması yarın başlayacak. Yurtdışındaki festivallerden ödülle dönmüş filmlerin yanı sıra çeşitli etkinlikler de var, festival kapsamında Zeki Demirkubuz'a bir onur ödülü verildi, yönetmenin *Masumiyet*, *Kader* ve *Kıskanmak* filmleri de Sinema-Tarih Buluşması'nın programında yer alıyor. Ayrıca yine Belgesel Sinemacılar Birliği tarafından gerçekleştirilen ve geçtiğimiz hafta başlayan 1001 Belgesel Film Festivali de seyirciyi gerçek bir dünyayla tanıştıran "gerçekleri görmeye hazır olup olmadığımızı" soruyor. Ayrıca hatırlatmakta fayda var, sürececek olan 1001 Belgesel Film Festivali'nde tüm gösterimler ve etkinlikler ücretsiz. Diğer yandan Documentarist de başka bir meseleye, insan haklarına dikkat çekiyor. 10 Aralık İnsan Hakları Günü ve İnsan Hakları Haftası dolayısıyla 14-17 aralık tarihlerinde, bir belgesel haftası düzenleyerek seyirciyi "Hangi İnsan Hakları" sorusuyla baş başa bırakıyor.

Kısacası festival telaşı Ankara, Antakya, Artvin demeden her yerde sürüyor. İstanbul ise festivallerin başkenti hâlâ. Sinemanın popülaritesi gitgide artıp halkın arasına karışıkça evriliyor, dönüşüyor. Belgesel, klasik, yeni ya da eski fark etmiyor. Sinema seyircisi her türden festivale açık, neresi olursa gidip bulup görüyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gezici ile yollara düştük

Janet Barış 17.12.2009

Gezici Festival'in yollara düştüğünden geçen hafta bahsetmiştik. Ankara'dan sonra uğradığı Artvin'de birkaç gün de olsa tanıklık ettik festivale. İnsan kendi gözleriyle gördüğü zaman daha iyi anlıyor küçük yerler için bu tip festivallerin ne denli önemli olduğunu. Artvin değişik bir şehir, dağların arasına sıkışmış bir merkezi var. Genelde yemyeşil diye bilinir ama merkezi bildiğimiz taşra şehirlerinden, ne tam köy ne tam şehir, kasaba da denebilir mi bilemiyorum. Ama yavaş yavaş etrafında dolaşmaya başladığınızda doğanın kucağında olduğunuzu fark ediyorsunuz hemen. Hele bir de kar yağmışsa ve merkezden hafifçe yükseklere çıkıyorsanız bir kartpostalın içinden geçiyormuşçasına masalsı bir havaya bürünüyor.

Şehirde birkaç tane sinema salonu varmış eskiden ama yavaş yavaş kapanmış. Festival gösterimlerinin de yapıldığı Ahmet Hamdi Tanpınar Kültür Merkezi'nin içerisindeki sinema salonu film izlenebilecek tek yer. Oraya da büyük şehirlerdeki gibi olmasa da filmler geliyormuş. Gezici Festival'in gelmesi ise apayrı bir hava oluşturdu şehirde. Özellikle Yedi Kocalı Hürmüz'ün de gösterildiği açılış gecesinde neredeyse izdiham oldu. Festival boyunca genellikle Türk filmleri dolup taşı, gösterimler ücretsiz olduğu ve herkese ayrı bir yer satılmadığı için insanlar erkenden kapıya gelip içeri girmeye çalıştı. Seyirci için olduğu kadar esnaf için de farklı bir deneyim oldu festival zira oteller yılın bu zamanlarında çok da kalabalık olmadığından şehre bir hareketlilik geldi.

Hava erkenden kararıyor ama günler o kadar uzun geliyor ki, bizim geçirdiğimiz birkaç gün bile olduğundan çok daha uzun geldi. Birçok farklı film de izledik. Dünyanın bir ucundan gelen yönetmenler Artvin’de seyirciyle buluştu. Ounie Lecomte’un yönettiği *Yepyeni Bir Hayat* adlı filminden sonra, Güney Kore asıllı Fransız kadın yönetmen seyircilerin sorularını yanıtladı. Bir yetimhaneye bırakılan sekiz yaşındaki Jinhhee’nin öyküsü Artvinlileri çok etkiledi. Yönetmen filminden sonra kendi hayatından yola çıkarak çektiği filmiyle ilgili soruları yanıtladı. Yine bir Güney Koreli yönetmen olan Lee Hey- Jun yönetmiş olduğu *Bay Kim’in Avare Günleri*’nin gösteriminin ardından seyircinin karşısına çıktı. Genellikle yabancı film gösterimlerinden sonraki söyleşilerde sorulan sorular buradaki kitlenin sinemadan çok da uzak olmadığına bir göstergesi gibiydi. Ayrıca genelde gittiğimiz, uğradığımız yerlerde hoş insanlarla karşılaştık, ekibi bir misafir havasıyla karşıladılar. İttiğimiz çaylar ikram oldu, mahallenin kadın muhtarı nazikçe yanımıza yaklaşıp bizi torununun sünnet düğününe bile davet etti.

Hava soğuktu ama festivalin ortamı çok sıcaktı, halk oyunları ekipleri, uzunca bir arayıştan sonra bulunan on yaşındaki tulum çalan çocuk, Erciyes’ten gelip bize gösteri yapan kayak ekibi derken kısacık günler geçip gitti. Festival Artvin’den sonra üç gün Üsküp’e uğrayacak ve buradaki hayata karışacak. Gezici öyle bir festival ki girdiği şehrin havasına bürünüyor hemen, neredeyse orası oluyor. Mevsimin, şehrin çok da bir önemi yok aslında, Gezici Festival gittiği her yeri değiştiriyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başka bir dil mümkün

Janet Barış 18.12.2009

Son haftalarda vizyona giren filmler Türk sinemasında aşk meselesinin ne kadar ilgi çekici bir konu olduğunu yeniden hatırlamamızı sağlıyor. *Adını Sen Koy*, *Acı Aşk* gibi yapımlar bunlara örnek. *Başka Dilde Aşk* ise hem aşk hem de “engeller” üzerine bir film. Genç yönetmen İlksen Başarır ilk filmi *Başka Dilde Aşk*’ta dilsiz bir çocukla toplum içerisinde “normal” sayılan genç bir kızın aşk öyküsünü anlatıyor.

Bir firmanın call center diye tabir ettiğimiz çağrı merkezinde çalışan Zeynep bir gece arkadaşlarıyla gittiği barda bir çocukla tanışır, bir yandan da onu aldatmış olan sevgilisinden yeni ayrılmıştır, dilsiz ve sağır olduğunu farketmediği Onur’dan hoşlanır. Daha sonrasında ise onun duyamadığını farkederek. Zeynep için kendisini affetmesi için sürekli tacizde bulunan eski sevgilisinin aksine, sessiz bir adamdır Onur. İlk başta tedirgin edici bir durummuş gibi gözükse de birbirlerinden hoşlanırlar ve yavaş yavaş bir aşk gelişir.

Başka Dilde Aşk, toplumsal normların, normalliğin ya da herhangi bir özürle normaldışılığın sınırlarında gezen iki insana odaklanıyor. Zeynep ve Onur’un farklı hayatları ortak bir noktada birleşip, evriliyor. Onur ve Zeynep güçlü karakterler. Onur, sessizliğinin meşru kılınabileceği bir işte, kütüphanede çalışıyor, hayattan kopuk değil kürek çekiyor, spor yapıyor. İsyankâr ve cesur bir kadın olan Zeynep ise ailesine, arkadaşlarına herkese karşın aşkını yaşamayı tercih ediyor, bunun getireceği sorunların farkında olsa da vazgeçmiyor. Bazı durumlarda duymayan bir adamla birlikte olmanın ironik yanları bile olabilir. Örneğin çağrı merkezinde akşama kadar

telefonda konuşmak zorunda olan Zeynep'e, sevgilisinin sessizliği iyi bile geliyor. Ne var ki hayatta her şey istenildiği gibi gelişmez her zaman. Her ilişkide çıkabilecek marazlar bir tarafın kendini eksik hissetmesiyle daha derin etkiler yaratabiliyor. Onur'un babasıyla olan geçmişiyse hesaplaşması, oğlunu korumak isteyen anne, diğer yanda kızlarının sağır bir çocukla birlikte olmasını kabullenemeyen anne-baba; bütün bunlar birleşince aşk iki kişilik olmaktan çıkıyor.

Oyunculuklar görsel atmosferiyle iyi bir film *Başka Dilde Aşk*. Yan karakterlerle zenginleştirilmeye çalışılmış. Anne-baba gibi keskin figürlerin dışında Onur'un komşuları da buna bir örnek. Aslında samimi, sadece bazen birden fazla konunun etrafında şekilleniyor, çağrı merkezi çalışanlarının örgütlenmesi meselesi bile başlı başına bir film konusu olabilir mesela.

Mert Fırat uzunca bir süre hazırlandığı Onur rolünde çok başarılı, karakterin inişlerini çıkışlarını zaman zaman yaşadığı eksikliği gerçekçi bir biçimde aktarıyor. Saadet Işıl Aksoy da öyle. Bir ilk film olduğunu düşünürsek aslında eli yüzü düzgün bir yapım olduğunu görüyoruz, zaman zaman sarkmalar olsa da dinamik ve sürükleyici, müzik de ona eşlik ediyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hey gidi Düttürü Dünya

Janet Barış 24.12.2009

Ölüm bir kitap gibi başucumuzda durmaya başladı bugünlerde. Gölge gibi takip ediyor birbirini. Daha Ahmet Uluçay'ı kaybedişimizin üzerinden çok geçmeden değerli bir yönetmeni, Zeki Ökten'i kaybettik. Bu yüzden sinema dünyası buruk, ölüm haberleri artarda geldikçe soğuk kış günlerinde buğulu bir camın ardından izlemeye başladık filmleri. Zeki Ökten gibi yönetmenlerle kolay kolay karşılaşmıyor. Ökten, Türk sinema tarihi açısından çok değerli bir yönetmendi, sinema tarihini var eden, oluşturan yönetmenlerden biri. En hatırdaki kalan yapımları kuşkusuz Cannes, Berlin gibi film festivallerinden ödülleriyle dönmüş olan *Sürü* ile *Düşman*. Onun dışında *Faize Hücum*, *Askerin Dönüşü*, *Ses* ve *Pehlivan* gibi filmlerle de hep anılacak bir yönetmen.

Geçtiğimiz hafta Semih Kaplanoğlu'nun üçlemesinin son filmi *Bal*'ın Berlin'de yarışacağını öğrendik ve çok sevindik. Birçok yönetmen Cannes'da Berlin'de yarışıyor artık, Zeki Ökten Türk sinemasının dışa açılmasını sağlayan öncü yönetmenlerden biri. Ökten, Yılmaz Güney gibi isimler önden gidip kapılar araladılar. Zeki Ökten'in Yılmaz Güney çizgisinde ilerleyerek yarattığı kendine özgü sineması toplumsal gerçekliğin izinden giderek gelişir. Bütün bu dramatik tarafının yanında derin bir mizah barındırır. Türk sinemasına en önemli katkılarında biri Kemal Sunal gibi sadece komedi ile anılan bir oyuncudan, dramatik bir oyuncu kumaşı çıkarabilmesi. Ökten bunu o kadar iyi yaptı ki, *Kapıcılar Kralı*, *Çöpçüler Kralı* gibi içerisinde ince bir mizah barındıran toplumsal gerçekçi filmler çıktı ortaya. Ezen ile ezilen arasındaki ilişkileri gösterirken toplumun sevdiği, tanıdığı bir oyuncu ile Kemal Sunal'la çalışarak seyirci tarafından algılanan gerçekliğin tezahürünü değiştirdi. Yoksulluk kimi zaman kapıcı, kimi zaman çöpçü, kimi zaman ise bir müzisyen üzerinden hayat buldu Ökten'in kamerasında; ama gerçeği hepsi, sahteliği yoktu.

Zeki Ökten'in Kemal Sunal'la çalıştığı filmleri içerisinde en akıllara kazınan ise *Düttürü Dünya* sanırım. Yoksulluğun estetiği ancak bu kadar güzel yansıtılabilir kameraya. *Düttürü Dünya*'da Ankara'da bir gecekondu mahallesinde geceleri gazinoda klarnet çalarak ailesini geçindirmeye çalışan bir adamın dokunaklı öyküsü anlatılır. Karısı, otistik oğlu, üniversiteye giden kızı ile bir de küçük kızına bakmak zorunda olan Mehmet,

gündüz çalıştığı işlerde dikiş tutturamaz bir türlü. Gazinodan kazandığı da geçinmesine yetmez. Yoksulluk dizboyunu geçerken hayata tutunmaya çalışırlar bir yerinden ama nereye tutunsalar olmaz. İşini bilen kayınbiraderinin evin en küçük kızına verdiği tek bir mandalinayı ailecek bölüştükleri sahne Türk sinema tarihinin en hüznü sahnelerinden biridir.

Son dönemlerde ise 2002 yapımı *Gülüm*, 2006 tarihli *Çinliler Geliyor* ile hatırlıyoruz ustayı. Son filmleri diğerleri kadar ilgi görmedi, ya da bir Zeki Ökten ustalığını gösterecek öneme sahip değildi, ama bunlar önemli değil. Zeki Ökten'in *Sürü'sü*, *Düşman'ı*, *Düştürü Dünya'sı* bir ömre yeter. Uğur Vardan, Özcan Alper'in *Sonbahar* filmi için "Bir ömre bir *Sonbahar* yeter" diye bir başlık atmıştı. Özcan Alper bir daha böyle bir film çekmese ne olurdu. Zeki Ökten bir ömre yetecek birçok film bırakan yönetmenlerden biri. Kendisiyle tanışamayanlardanım ama hep mütevazı olduğu söyleniyor ustanın. Galiba bu da işin önemli bir parçası, hayat duruşu olan sağlam insanlardan biri olduğu anlaşılabilir sadece filmlerine bile bakıldığında.

Az bulunur, nadir yönetmenlerimizi arka arkaya yitirdik. Yeni Türk sineması Zeki Ökten gibi yönetmenlerin kamerasıyla evrildi. Gidenin yeri kolay kolay dolmaz ama özellikle son yıllarda, yurtdışındaki festivallerden ödüllerle dönen özenli yapımlar Zeki Ökten gibi yönetmenlerin yetiştiğinin bir göstergesi. En azından umut ölümün 'her yerde'liğini öldürüyor. Hayat herkes için bir yerde duracak nasılsa, önemli olan gidenlerin ardında bıraktıklarının ne kadar kalıcı olduğu ve her daim hatırlanacağı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2009'u da sinemayla devirdik...

Janet Barış 25.12.2009

Türk filmlerinin son yıllarda eskisinden daha revaçta olduğu kesin bu sinemayı yakından takip eden herkesin kolaylıkla yapabileceği türden bir gözlem. Ama kendi içinde değişiyor bazen, kolaya kaçıp ticari ve sanat filmleri diye ayırdığımız yapımlar belli bir kalıp içersinde değerlendirilemiyor. Bu yıl özellikle buna tanık olduk. Geçtiğimiz yıllarda nasılsa iş yapar türden ticari filmlerin birçoğu vizyondan eli boş dönmedi, bu yıl ise bu rüzgâra kapılıp çekilen filmlerin gişede çok da yüzünün gülmediğine şahit olduk. Bu yüzden birçok filmin mesanesi okunmadı bile, yapılmaya çalışılan reklamlar da başarılı olamadı.

Sanat sineması diye adlandırdığımız yapımlar ise yine geçtiğimiz yıllara benzer bir biçimde sınırlı sayıda izleyiciyle buluştu. Estetiği ve görüntüleriyle seyirciyi cezbeden ve birçok festivalden ödülle dönen özenli yapımlardı çoğu. Zaman zaman sinema yazarları olarak kendi aramızda da konuştuğumuz genel bir değerlendirmeyi *Taraf* için yazıya döktük.

Alin Taşçıyan (Star gazetesi)

Yerli yapımların sayısı geçen yıla oranla yüzde 50 artış kaydederken izleyici sayısında yüzde 20'ye varan bir azalma görülüyor. Gişe rakamlarını ve oranlarını analiz etmek için 2010'u bekleyip kesin sonuçları almakta yarar var ama kesin bir gerçek var ki 2009 yapımı 70 filmin toplam izleyici sayısı 2008 yapımı 48 filmin izleyici sayısının altında kalacak. Her nedense gişe performansında bir türlü istikrar sağlayamıyoruz, maddi tablo pek iç açıcı değil. Öte yandan Türk filmi deyince bütün dünyada festivalcilerin ve sinemaseverlerin gözleri parlar oldu. Uluslararası ve ulusal yarışmalarda çok itibar gören, önemli ödüller kazanan, bazıları ödül sayısında

rekora koşan filmler, yönetmenlerinin başarı öyküleri oldu. Bazı yönetmenler ise onlardan beklenen sağlam adımları atarak ilerledi. 2009’da edebiyat uyarlamaları da dikkat çekiciydi.

Senem Erdine İşmen (*Sinema dergisi Genel Yayın Yönetmeni*)

2009’da gösterime giren yerli film sayısı geçen yıla göre neredeyse yüzde 50 arttı. Buna karşılık bu yıl ne yazık ki belli bir standardın üzerine çıkabilen kaliteli film sayısı aynı oranda artmadı. Birkaç istisna dışında seyirciyle buluşmakta zaten zorluk çeken yerli filmlerin bu yıl bu kalabalık içinde salon bulmakta iyice zorlanacağını sezon başında tahmin ediyorduk. Öyle de oldu. Birçoğu umdukları seyirciye ulaşmadan gösterimden kalkmak zorunda kaldı. Henüz olgunlaşmamış bir sinema sektöründe bu tür süreçlerin yaşanması normal kabul edilebilir belki. İyi tarafından bakarsanız, bunu, çok ama birçoğu kalitesiz filmin çekildiği bir arayış dönemi olarak görebilirsiniz. Aralarından mutlaka iyi filmler çıkacaktır. Ancak bu dönemde film üretenlerin seyirciyi, sektörü ve sinema gündemini daha gerçekçi tahlil etmek zorunda olduklarını unutmamaları gerekiyor. Sinemanın son yıllarda kârlı bir sektör gibi görünmeye başlaması nedeniyle anlatacak ne doğru dürüst bir hikâyesi, ne de o hikâyeyi anlatacak sinemasal vizyonu ve donanımı olanların, alelacele hayata geçirdikleri projelerin ne kendilerine ne Türk sinemasına ne de seyirciye faydası var. Üzerine çok düşünülmüş, çok çalışılmış iyi işlerin seyirciyle buluşmasını daha da zorlaştırmaktan başka bir işe yaramıyorlar.

Olkan Özyurt (*Sabah gazetesi*)

Vizyona giren film sayısına (70 yapım) bakıp süper bir yıl geçirdik denebilir. Ama bu çok aşırı bir iyimserlik olur. Yıl içerisinde eli yüzü düzgün film sayısı maalesef 15’i geçmedi. İlk elden *Hayat Var*, *Vavien*, *Süt*, *Nokta*, *Pandora’nın Kutusu*, *Neşeli Hayat*, *Kıskanmak*, *Karanlıktakiler* akla geliyor ki bu filmler de zaten sinemacılar tarafından çekildi. Sinemacı olmayıp da sinema dünyasına girenler ise genellikle hayal kırıklığı yarattılar. Bundan olsa gerek bu yıl ‘kötü filmler’ başlığı altında toplanacak seçkideki film bolluğu dikkat çekiciydi! Bu başlık altında ince eleyip sık dokusak bile 25 film sayılabilir. Zaten bu da seyirci algısına yansdı ve seyirciler sinemaya daha temkinli gitmeye başladı. Yılın olumlu özelliği ise genç yönetmenlerin sinemamıza ağırlığını koyması oldu. Genç yönetmenlerden *11’e 10 Kala*, *İki Dil Bir Bavul*, *Köprüdekiler*, *Mommo*, *Hayatın Tuzu*, *Başka Dilde Aşk*, *Uzak İhtimal*, *Bornova Bornova* gibi nitelikli filmler izledik, açıkçası epey umutlandık.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Taşra ruhunu aralayan kapı

Janet Barış 31.12.2009

Taşranın Türk sineması açısından merkezî bir önem kazanması özellikle 90’ların ortasından sonra gelişen bir durum. Anlatım şekli ne olursa olsun popüler ya da minimalist farketmez eğer ardı ardına koyarsak böyle bir akımın geliştiğinden bile bahsedebiliriz. Yağmur ve Durul Taylan kardeşlerin yönettiği *Vavien*, Tokat’ın Erbaa ilçesinde geçen, fiziksel olarak taşrayı betimler gibi gözükme de karakterlerin iç dünyasında dolaşırken taşralılığın kapattığı ruhların kapılarını aralayan bir yapım.

Coen Kardeşler sinema tarihinde kardeş yönetmenlerin başarılı bir örneği. İki kardeş çektikleri filmlerle birçok kült filme imza attıkları gibi *İhtiyarlara Yer Yok* filmiyle Oscar’a kadar uzandılar. Bizde ise Yağmur ile Durul

Taylan biraderler var. İki kardeşin birlikte film çekmesi ister istemez Coen Kardeşleri getiriyor akla. Yağmur ve Durul Taylan kardeşler, *Okul* ve *Küçük Kıyamet* filmlerinin ardından üçüncü filmleri *Vavien*'le ne kadar olgunlaşmış bir sinema diline sahip olduklarını gösteriyorlar. Üstelik de birçok açıdan Coenlerin sineması ile benzeşmeler de kendilerine özgü farklı bir halleri olduğu açık. *Vavien*'i vizyona girmeden önce görme şansım olmamıştı. Artvin'de Gezici Festival esnasında birçok sinema yazarı arkadaşın film hakkındaki olumlu düşünceleri ve üzerine konuştukları merakımı iyiden iyiye arttırınca, festival yorgunluğunu henüz üstümden atmamışken ayağımın tozuyla *Vavien*'i gördüm.

Vavien ismi ilk bakışta farklı gelebilir, filmde kelimenin anlamı açığa çıkıyor. Elektrikçilik yapan Celal, milletvekili hanımın evindeki ışık problemini anlatırken, bir yerden açılabilen ışığın başka bir anahtarla kapatılmasını sağlayan bir düzenek olduğundan bahsediyor. Yani filme adını veren bu düzenek. Celal, karısı Sevilay ve ergen oğlu Mesut, tam bir mutsuz aile tablosu çiziyor. Sevilay çok seviyor kocasını ama Celal mutsuz, çoktan bıkmış karısından kimseye tahammülü yok. Herkesin birbirinden gizledikleri var. Sevilay babasının Almanya'dan yolladığı paraları gizlice biriktiriyor ama Celal onun yerini çoktan keşfetmiş, o da Sevilay'dan porno cd'lerini saklıyor.

Taşra küçük bir yer ve herkes birbirini tanır bu yerlerde, bu "az"lık herkesin birbirinin hayatını daha yakından değmesine neden olur. Zaten Celal'in yaşadığı birçok olayda yolda yürürken bile taziye ya da iyi dilek mesajlarına boğulduğuna şahit oluyoruz. Diğer yandan küçük yerlerin küçük hesapları da oluyor. Özellikle Celal'in düşündükleri, sıradan bir taşralının karısıyla ilgili düşünebileceği ama kolay kolay uygulayamayacağı bir şey, Celal bunu uyguluyor, yorgun hayatında yeni bir sayfa açmak için kendince en akılcıca yolu buluyor. Pavyonda umutsuzca sevdiği kadını görmek için Samsun'da bir okul binasının elektriğini döşeme ihalesi aldıkları yalanını bile uyduruyor. Karısının birdenbire ortadan kaybolması ise her şeyi çözecek gibi duruyor. Genel tablo bu ama Taylan biraderler insanın içinde keşfedilmemiş bir kötücülüğü çıkarıyor Celal karakteriyle. Çünkü Celal ne kadar kötüyse Sevilay o kadar iyi, Celal ne kadar hesaplı kitaplıysa Sevilay o kadar naif, Celal ne kadar karısını sevmiyorsa, Sevilay o kadar seviyor kocasını...

Vavien'in senaryosunu da yazan başrol oyuncusu Engin Günaydın televizyonda bilinen Burhan kalıbından çıkıp bambaşka bir hale gelmiş, aslında alıştığımız Burhan karakteri de Tokatlıydı ve apartman dünyası içerisinde kendine özgü bir acımasızlığı vardı, fazlasıyla bencildi, birçok anlamda Celal'le benzeştikleri yanlar var ama burada başka bir oyunculukla karşı karşıyayız. Sevilay'ı canlandıran Binnur Kaya ile çok güzel bir senkron yakalamışlar. *Vavien*, popüler kalıplarla estetik bir hikâyenin anlatılabileceğini gösteren bir kara komedi, özellikle günümüz Türk sinemasında birbirine zıt uçlarda gezen yapımlardan ayrılıyor.

Işık iki uçlu, bir yandan açılıyor bir yandan kapanıyor. Filmde bu iki uç, biri iyi biri kötü gibi, kötünün açtığı ışık, iyi olan tarafından kapatılıyor, böylelikle sonu da "iyi" oluyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni yılın ilk sürprizleri

Janet Barış 01.01.2010

Cem Yılmaz'ın kendine has bir sineması oluştu artık. Kendi yönetse de yönetmese de o bir Cem Yılmaz filmi oluyor. Geçtiğimiz yıl benzer bir dönemde vizyona giren AROG'un ardından bu hafta yeni yılla birlikte *Yahşi Batı* giriyor vizyona. GORA ve AROG'da devam eden bir yapı vardı, halıcı Arif ve Kaptan Logar'a alışmıştık.

Şimdi ise Azmi ve Lemi'nin "vahşi batı" maceralarıyla karşı karşıyayız. Film aslında "şimdi size bir hikâye anlatacağım" şeklinde açılıyor yani Ocak 2010'dan başlıyor, Yılmaz'ın böyle klişe bir anlatımla giriş yapması hikâyeyi seyirciye anlatma yolunu kolaylaştırmış olsa gerek. Ardından iki kafadarın 1800'lü yılların sonunda Yahşi Batı'da yaşadıklarını izliyoruz. Dönemin Osmanlı padişahı, Azmi ile Lemi'ye bir elması Amerikan Başkanı'na götürmeleri emrini verince iki kafadar yola çıkıyorlar. Amerika topraklarına ayak bastıklarında ise haydutlar at arabasını basıp Azmi ile Lemi'yi soyuyorlar. Hal böyle olunca ikisi Osmanlı'ya geri dönemiyorlar çünkü kelleleri tehlikede, onun yerine Yahşi Batı'da hayata bir yerinden adapte olup kayıp elmasın peşine düşmeye karar veriyorlar.

Film boyunca başlarına bir sürü absürd olaylar geliyor. Önce bir kasabada "kola"yı icat ediyor ve Osmanlı macunu satıyorlar daha sonra ise aranan suçluların kılığına girip şerifleri dolandırıyorlar. Sonrasında ise elmasın Kızılderililerde olduğu anlaşılıyor ve bu kez de yolda karşılaştıkları ve Aziz'in âşık olduğu Suzan'ı da alıp Kızılderili kılığına giriyorlar ve olaylar gelişiyor.

Cem Yılmaz filmlerinde seyirci gülmeye alışkın o yüzden bu filme de öyle bir önyargıyla yaklaşılabilecek fakat Yahşi Batı daha sakin akan bir film, arada espriler varsa da Yılmaz hikâyeye öncelik vererek anlatmak istediğinin üzerine gitmiş ama AROĞ'dan sonra bir düşüş gözlemleniyor. Doğu ile batı göndermeleri zaman zaman çok da olmasa da yine de hissedilen milliyetçi bir hava sezdiriyor. Bir ritmsizlik var sanki filmde. Hikâye filmin kendini kurtarmasına yetmiyor.

Cem Yılmaz'ın yazdığı, Ömer Faruk Sorak'ın yönettiği *Yahşi Batı*'nın görüntüleri, atmosferi, kıyafetleri fazlasıyla özenli ve o atmosferi yaratıp seyirciyi Yahşi Batı'ya götürüyor. Cem Yılmaz komedi anlamında çok önemli işler yapıyor sinemada, önemli paralar yatırıyor ve seyircisine saygı duyuyor. Öyle olmasa bunca emek bunca zaman tek bir filme harcanmazdı. Sadece bu yüzden bile popüler sinemada az parayla çok gişe hedefleyenlerden ayrı bir yeri var.

Ruhun mutfağında birkaç saat

Yeni yılla birlikte seyirciyle buluşacak olan bir diğer yapım ise Fatih Akın imzalı *Soul Kitchen*, yani Türkçe adıyla *Aşka Ruhunu Kat*.

Yer Almanya, Yunanlı Zinos'un eski bir hangardan yarattığı restoranı "Soul Kitchen" ikinci sınıf, hamburger, pizza satan bir yer. Bir yandan dükkânı işletmekten kurtulmaya çalışıyor çünkü müdavimleri dışında pek bir müşterisi yok, zaten sevgilisi Nadine de Şangay'a taşındığından onun yanına gitmek istiyor. Bu arada işsiz kalan bir gurme aşçıyla, Shayn'la tanışıyor. Gelişen olaylarla birlikte Soul Kitchen dolup taşan bir restorana dönüşüyor. Zinos'un geçirdiği bel rahatsızlığı ve Şangay'a gidebilmek için dükkânın işletmesini kumarbaz ve şartlı tahliye edilmiş olan ağabeyine bırakması işlerini daha da karıştırıyor.

Zamana sığmayan mizansenleri kamerasına sığdıran Fatih Akın adeta seyircinin içinde kaybolmasını istediği bir dünya yaratmış. Zinos'un etrafında dönüp dururken, aşktan ziyade yemek ve müziğin öne çıktığını görüyoruz. Özellikle müzik neredeyse hikâyeyi boğacak gibi öne çıkıyor, zaten afişinden de anlaşılacağı üzere müzik ağırlıklı bir film olacağı belli ama bu kadar öne çıkarmak hikâyenin kendisini riske ediyor. *Soul Kitchen* seyirciyi yormayan eğlenceli bir film. Fatih Akın seyircinin beklentilerini karşılayacak bir filme imza atmış.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yahşi Batı'dan geçerken

Janet Barış 07.01.2010

Sinema açısından 2009 yılsonu değerlendirmelerine baktığımızda genel kanının bazı ticari filmlerin ümitli olmalarına ve pahalı reklamlar yapmalarına rağmen gişede çuvalladığı yönünde olduğunu görüyoruz. *Recep İvedik* serilerinin Türk sinemasına böyle bir etkisi oldu. Seyircinin gidip doksan dakika gülme düşüncesi, bu tip filmlerin peş peşe gelmesine etki etti ama seyirci bu furyadan pek de etkilenmedi. Böylelikle bu rüzgârdan feyiz alıp çekilen filmlerin yüzü gülmedi; 2010 yılında da pek farklı olmayacak gibi görünüyor, yine birçok film birkaç hafta bile sürmeden vizyondan kalkabilir.

2008 yılının şubat ayında *Recep İvedik* ve Cem Yılmaz karşılaştırması yapılıyordu ve filmleri peş peşe girmişti vizyona. Bir yıl sonra baktığımızda aradaki eften püften yapımlar gitmiş ve yine aynı tartışmaya maruz kalmışız. Cem Yılmaz'ın zekâsı, sinema anlayışı ve en önemlisi de kolaya kaçmadan filmler yapabilmesi Türk sineması açısından çok önemli. Bu yüzden en azından Cem Yılmaz'ın sinemasını, sinema anlayışını, bu sanatı sevişini, bir mevsim koskoca bir plato kurup emek vermesini, seyircisine olan saygısını, özenini takdir ediyorum ve *Recep İvedik*'le karşılaştırılmasını doğru bulmuyorum. Kamuoyu ister istemez konunun muhataplarını böylesi bir karşılaştırmaya dahil ediyor, diğer yandan her iki tarafın da birbiriyle bir derdi varmış gibi de gözüküyor.

2008 yılının en çok izlenen filmi *Recep İvedik*'ti, 2009'un rakamları da aynı filmin ikincisine işaret ediyor. Popüler filmleri reddetmiyoruz ama *İvedik* serisinin "ivedilikle" seyredilmiş olmasının toplumsal sebepleri olduğu da çok açık. Bir kere en başta televizyon izlemeyi seven bir toplumuz. Pek çok insan maddi koşullarından ötürü eve kapanmış durumda, yapılabilecek aktiviteler sınırlı, *Recep İvedik* işte tam bu noktada televizyon seyircisine hitap ediyor. Çünkü aslında dramatik yapısı, kurgusu gözönüne alındığında her ne kadar bir iki cümlelik bir hikâyesi varmış gibi görünse de yok. Bu kaba skeçler insanların hoşuna gidiyor, genellikle gülünen şey de küfürden başka bir şey değil. Öte yandan özensiz ve özellikle ilk filmin tutulmasıyla diğerleri de nasılsa tutar mantığıyla hareket ediliyor. Biraz daha entelektüelite süsü verilmiş herhangi bir *Recep İvedik*'in bu seriyi başlatan ilk filmde daha fazla bir şey söyleyebileceğini ise hiç zannetmiyorum.

Estetik, sinemanın cazibesidir, kaynağıdır. En popüler komedide bile estetik biraz da olsa kendini hissettirmeli. Ticari filmler estetik olmaz diye bir kaide yok. *Yahşi Batı*'nın görüntüleri, atmosferi bir yana jeneriği bile gayet estetikti, özenliydi. Daha öncesinde *Hokkabaz* gibi bir işe imza atmış olan Yılmaz, *A.R.O.G.* ve *G.O.R.A.*'da ise Türkler uzayda, Türkler eski çağda gibi bir parodiyi beyaz perdeye taşımıştı. Cem Yılmaz'ın bu kez hikâyesi daha zayıf. *Yahşi Batı*'ya gitse de çok sürüklenmiyor, Amerikan topraklarına kadar ayak basmışken politik göndermelerden çekiniyor, Doğulu ile Batılı arasındaki çizgiye işaret ederken bazen dozu kaçırırcasına Batı'yı alaya alıyor. Herkesin inişleri ve çıkışları olabilir. Yılmaz'ın karikatürize ettiği dünyayı estetize ederek parodi yapmaya çalışması –arada küfür olsa da– Türk sinemasında komedinin gelişimi açısından önemli, hatta kalıcı. Bundan yıllar sonra Türk sinema tarihi dersleri anlatılırken başka bir yere konacak, işlenecek. Diğer yandan bugün gişe rekorları kırmış filmler her ne kadar yaratıcılarının cebini doldursa da tarihin tozlu sayfalarında kaybolacak ve kimse hatırlamayacak. Çünkü toplumun anlık reflekslerine güvenerek ticari amaçlarla oluşturulan filmlerin getirileri "an"lıktır, dönemseldir. Bundan yıllar sonra toplum sayesinde gişe hâsılatları elde eden yapımlar yine aynı toplumun belleksizliğine yenilecek, kurban olacaktır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kanıma giren vampir olsa

Janet Barış 08.01.2010

Twilight, Alacakaranlık serisiyle birlikte sinemada farklı bir vampir modeli gelişmeye başladı. Bu vampirler yakışıklı ve kızların âşık olacağı türden, dolayısıyla sinema tarihinde rastladığımız diğer vampirlere benzemiyor. Geçtiğimiz yıl İstanbul Film Festivali'nde gösterilen ve bu hafta vizyona giren *Låt den rätte komma in* Türkçe adıyla *Gir Kanıma* bu tür filmlere alışkın seyirciler için farklı bir örnek.

İsveç sinemasının önemli yönetmenlerinden biri olan Tomas Alfredson'un yönettiği ve John Ajvide Lindqvist'in *Låt den rätte komma in* adlı romanından uyarlanan film, Stockholm'ün banliyölerinden birinde on iki yaşında ve çok da sosyal olmayan Oskar'ın, kim olduğunu bilmeden bir vampirle geliştirdiği arkadaşlığı anlatıyor. Her ikisinin de kendine has hayatları var. Aslında vampir olan Eli yüzyıllardır on iki yaşında ve kan toplayarak yaşamak zorunda, Oskar ise arkadaşları tarafından pek de kabullenilmemiş bir çocuk. Eli'nin Oskar'a komşu olması ile birlikte aralarında bir dostluk başlar, hayatla pek de barışık olmayan bu iki çocuk birbirlerine tutunurlar. Bu arada Eli'nin taşınmasıyla birlikte etrafta cinayetler gelişmeye başlamıştır. Oskar başta Eli'nin vampir olduğunu anlamaz ama sonrasında alışkın oldukları sıradan hayat her ikisi için de başka bir şekle bürünür.

Vampirlerin derdi hep büyüklerle değil, bu filmde çocukların vampirle imtihanı üzerine gidiliyor. Ama tipik korku filmlerinden değil, dram ağırlıklı bile sayabiliriz belki, kan ve şiddet de var ama işin bir de duygusal tarafı mevcut. İsveç sinemasının alışkın olduğumuz rengi bu filme de yansımış, karakterlerin ruh halleri, soğuk bir ülkeden çıkmış olduklarını açık ediyor. Görüntülerin griliği, havanın soğukluğu Kuzey Avrupa sinemasından alışkın olduğumuz bir tedirginlik bırakıyor. Bu çoktan kanları çekilmiş gibi görünen insanlar seyirciye estetik bir korku atmosferi sunuyor. Aksiyon dozu düşük, içine kapanık, sakın akan, finaliyle de şaşırtan ilginç bir vampir filmi *Gir Kanıma*. Bu tip filmleri romandan uyarlamanın zorluğu da açık, romanı okumadım fakat edebi bir atmosferin yakalanmış olduğunu düşünüyorum.

Film aynı zamanda bol ödüllü. 2008 Tribeca Film Festivali "En İyi Kurmaca Film", Avrupa Fantastik Film Festivalleri Federasyonu "En İyi Avrupa Yapımı Fantastik Film" ödülleri ile Altın Méliès de dahil pek çok ödül kazanmışlığı var. *Gir Kanıma*'nın Hollywood versiyonunun çekileceği söyleniyor, ne şekilde olursa olsun aynı tadın alınabileceğini düşünmüyorum. Çünkü bu İsveç doğasına uygun, onunla örtüşen ve onunla yoğrulan bir film olmuş. Yaratacağı his ancak bu şekilde, böyle bir atmosferle anlamlandırılabilir, Hollywood sularında ise gömülür, gider. Duygusal ve farklı bir vampir filmi arayanlar için *Gir Kanıma* iyi bir seçim ama Twilight tarzı bir gençlik melodramı beklenirse hayal kırıklığı yaratabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kadın deyince Almodovar

Janet Barış 14.01.2010

Pedro Almodovar çok renkli bir yönetmen. Şanı, şöhreti ülkesinin sınırlarını aştıktan sonra oturduğu sinema dili, uzaktan bakınca bile onun filmi olduğunu anlayabileceğiniz renkler ve karakterleriyle bir bütün Almodovar. Dünyada konuşulan bir yönetmen olduğundan beri en çok filmlerindeki kadınlar ve kadınlara bakış açısı üzerinde duruluyor. Yönetmene haksızlık etmeyelim filmlerinin genel yapısında, hikâyeden kurguya özellikle kadına dönük bir anlatım olduğu açık. Almodovar, sinema tarihi boyunca arzu nesnesi olarak algılanmış kadınları özgürlüğüne kavuşturuyor, güçlü, güzel etrafında olup bitene hâkim olan bu kadınları ayaklandırıyor,

konuşturuyor ve ete kemiğe büründürüyor.

Birçok filmi var ama tanınmasını sağlayan en önemli aşama *Sinir Krizinin Eşiğindeki Kadınlar* ile *Annem Hakkında Her Şey*. 2003 yılına gelindiğinde ise *Konuş Onunla* filmiyle Oscar'a En İyi Yönetmen dalında aday olmuş, yönetmenlik dalında olmasa da senaryo dalında Oscar'a uzanmıştı. Almodovar'ın birçok yönetmen gibi kendine has bir dünyası var, böyle bir dünya yaratmak zor iş, "auteur" diye adlandırabileceğimiz yönetmenin duyarlılıkları hemcinslerinden çok farklı. Kadınların yanında eşcinseller, transseksüeller de yerini alır hemen. Toplum içerisinde yaşadıkları dışlanmaya da değinir inceden, Almodovar tüm bunların sözcüsü gibidir. Eşcinselliği, bir anda edebiyatta, sanatta yer almaya başladığı, popüler olduğu için değil, o öyle ele almak istediği için gösterir.

Bir defasında bir grup arkadaşla Almodovar'ın *Kötü Eğitim* filmine ilişkin konuşurken erkek arkadaşlardan biri kızıp "böyle bir süreç olarsa ve hepimiz gey olacaksak olalım da kurtulalım bari" demişti. Arkadaş eşcinselliğin bu şekilde yayılıyor ve meşrulaştırılıyor olmasına kızmış gibiydi. Almodovar ise bunu özellikle meşrulaştırmak amacıyla kullanmıyor ruhundaki dehlizlerden parçalar sunuyor kamerasında, zaten bunun hesaplı kitaplı ya da politik olarak özellikle tercih ettiği bir yöntem olduğunu da düşünmüyorum. Diğer yandan *Arzu Yasası* filminde üç gey karakter vardır ve cinsellik çarpıcı bir biçimde işlenir. Bu filmin ardından birkaç kişi yönetmene "Filmi gördükten sonra gey olmaya karar verdik" der, Almodovar ne yapsın "şekerim benim suçum değil" diye cevap verir. Evet, kamera ardında kalan, görmezden gelinen Hollywood'un muhafazakâr atmosferinde yeni yeni tanışılan eşcinsellik Almodovar ile daha da görünür oldu.

Sinemanın erkek egemen dünyasında iyi ki Almodovar gibi yönetmenler var. "Kadınları hep erkeklerden daha ilginç bulmuştumdur" diyen Almodovar'a göre kadınlar erkeklerden daha anlamlı ve duygulu, daha karmaşık ve daha şaşırtıcı. Hal böyle olunca kadını merkeze alan hikâyeler üzerinden gitmesi de doğal.

Ne diyelim bunca erkek egemen film varken Almodovar kadınlara iyi geliyor. Son filmi *Kırk Kucaklaşmalar* geçtiğimiz cuma vizyonda yerini aldı. Yine film içinde film, hikâyelerin içiçe geçtiği farklı, bir o kadar da tutkulu karakterlerle dolu bir Almodovar yapımla karşı karşıyayız. Başrolde Almodovar'ın sevdiği bir oyuncusu Penelope Cruz var. Daha körpe oldukları zamanlardan beri birarada olan ve uyum sağlayan ikili, olgunlaşmış bir yönetmen-oyuncu ilişkisi yaşıyorlar. Penelope Cruz geçtiğimiz filmi *Volver*'in ardından *Kırk Kucaklaşmalar*'da da yine yönetmeninin ellerinde nasıl bir oyuncuya dönüşebileceğini hissettiriyor. Artık gözleri görmeyen kör bir senaristin geçmişte kalan aşk hikâyesinin anlatıldığı *Kırk Kucaklaşmalar*, dışarıdan bakıldığında melodramdan hallice gibi gözükse de gayet renkli, zaman akıp gidiyor seyrederken. Ayrıca sinema tarihine ilişkin göndermeler de anlayabilenin keyfini daha da artırıyor. Belki de bir yönetmenin hikâyesini anlattığı için *Kırk Kucaklaşmalar*'ı en kişisel filmlerinden biri olarak da sayabiliriz. Film Altın Küre En İyi Yabancı Film ödülüne aday oldu bile, Oscar adaylığının nasıl gelişeceği ise merak konusu.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aktivitenin kendisi a-normal

Janet Barış 15.01.2010

Sinema artık biraz da pazarlamayla ilgili hale geldi, öyle ki *Paranormal Activity* gibi düşük bir bütçeyle çekilmiş bir filmi bile milyonlar izledi. Sıradan bir korku-gerilim gibi gözükken *Paranormal Activity* çok da normal olmayan olayların yaşanmasıyla birlikte gelişen süreci ele alıyor. Oren Peli'nin yazıp yönettiği, aslında 2007

yapımı olan filmin farkı, kameranın durduğu yer. Daha önce *Blair Witch* gibi örneklerini gördüğümüz bu yöntem seyirci üzerinde etkili oluyor. Evin içerisinde bir kamera ve kamera üzerinden yani gözetliyormuşçasına anlatılan hikâye seyircinin gözündeki gerçekliği kat be kat arttırıyor.

Birlikte yaşayan bir çift evlerindeki seslerden rahatsız olunca bir kamera alırlar. Çok geçmeden Katie'yi küçüklüğünden beri takip eden bir ruhun yeniden harekete geçtiği anlaşılır. Bu sırada evde gizemli olaylar yaşanmakta, yaşanan bu olaylar çift uyurken bile kameraya alındığından görülebilmektedir. Yani seyirci tek mekânda geçen filmde oyuncuların biri kamerayı evin neresine koyarsa filmi oradan izliyor. Olayları dışarıdan izleyen, zaman zaman dalgalanan kamera adeta seyirciyle hareket ediyor. Sadece iki karakter var arada gelen medyum ile uğrayan arkadaş geçip gidiyor sadece. Kız arkadaşına yardımcı olmak isteyen Micah ise çabasının aksine itici duruyor. Korku filminden etkilenenler daha sonra üzerine düşünenler bu filme gitmeden önce biraz düşünmeli, zira "kelebek etkisi" yaratabilir.

Kaptan Feza biraz absürt biraz polisiye

Ümit Ünal'ı senaristliğiyle tanıdık ilk önce, sonra ilk uzun metrajlı *Dokuz*, bir ilk film için gayet başarılıydı. Sonrasında ise farklı arayışlara girdi Ünal. *Ara*, ilginç bir çalışmaydı mesela *Gölgesizler* uyarlaması ise zor bir romanın perdeye Ümit Ünal tarzıyla yansımasydı, yönetmen *Dokuz* ve *Ara*'nın ardından daha kapsamlı bir film yükü altına girmişti.

Kaptan Feza ise nereye oturtulabileceği pek de belli olmayan, absürt bir polisiye örneği. Mafya işlerine fakirlikten bulaşmış olan Ömer patronu ölünce köye dönmeye karar verir ama işleri devralan oğlu, Ömer'in biletini çoktan kesmiştir. Ömer'in babası eski bir sinema artisti, *Turist Ömer Uzay Yolunda*'dan hallice olan *Kaptan Feza*'nın uzayda geçen filmleri hâlâ televizyonlarda dönüyor. Ömer biletinin kesildiğini anlayınca kaçmaya çalışır bu sırada çıkan çatışmanın ardından kendini gecekondu mahallesinde bir evde bulur. Burada babasına hayran akşam sabah Kaptan Feza filmleri izleyen küçük Asu'yla tanışır. Babasına çok benzeyen Ömer'i Kaptan Feza sanan Asu, onun babaannesi Solmaz ve Asu'yla kendi kızı gibi ilgilenen Elif'le birlikte tek bir günü geçirmek zorunda kalır.

Film Ömer eve girene kadar tam da zihinde oturmuyor, diyaloglar havada kalıyor biraz da, eve geçtikten sonra da boşluklar dolmuyor, bir eksiklik var tüm bu yaşananlar gerçekçi görünmüyor perdede, seyirciye geçmiyor, herhangi bir etki yaratmıyor. Bu arada ortaya çıkan şiddet, kan gövdeyi götürürken yaşananlar da bütün bu boşlukları dolduramıyor. *Kaptan Feza* Ünal filmografisi içerisinde biraz 'garip' duruyor açıkçası, üstünkörü kotarılmaya çalışılmış sahneler, zoraki, yapay diyaloglarla birleşince Ünal'dan beklemediğimiz bir film izlememizi sağlıyor.

Pıtırıcık ve dostları

Çocuk filmlerini genelde animasyon olarak izledik son zamanlarda. Animasyonların da farklı bir havası var ama ete kemiğe bürünmüş şirin çocuklarla dolu renkli bir dönem filmi izlemenin keyfi de bir başka oluyor. Rene Goscinny'nin yazdığı *Le Petit Nicholas* diye bildiğimiz Türkçeye de *Pıtırıcık* adıyla çevrilen, çocukların da çok sevdiği Pıtırıcık'ı beyazperdeye aktaran ise Laurent Tirard.

Pıtırıcık bir gün annesi ve babasının hareketlerinden bir kardeşi olacağı sonucuna varır. Daha önce kardeşi olan

bir arkadaşının anlattıklarını gözünde büyüten Pıtırıcık ailesinin bebek doğmadan önce onu ormana bırakacaklarını düşünür. Bunun üzerine arkadaşları Gümüş, Lüplüp, Dalgacı ve Toraman'la birlikte bir plan yapmaya başlarlar. Bu plana zaman zaman fazla ders çalışan ve öğretmen sevdalısı olduğu için arkadaşlarını her an arkadan vurabilecek bir tip olan Çarpım da dahil olur.

Çocuk romanlarını aktarmak daha kolay gibi gözükebilir ama gayet özenli bir çalışma *Pıtırıcık*. Dönemin atmosferi, kısa pantolonlu çocuklar ve görüntüleriyle bambaşka bir masal dünyasına götürüyor seyircisini. Karakterler çok şirin, hele ki elinden reçelli ekmeğini bırakmayan tombik Lüplüp ile derslerde uyuyan Dalgacı kendi dünyasındalar, başroldeki Pıtırıcık'tan bile daha sevimli olabiliyorlar çoğu zaman. Bir dönem çocukların ellerinden bırakamadığı *Pıtırıcık* serisi böylelikle perdede de seyirciyle buluşuyor. Öte yandan en sevimsiz, ispiyoncu gibi gözüken Çarpım'a bile kıyamıyor insan. Çocukların çok seveceği bir film Pıtırıcık ama büyükler de en az çocuklar kadar keyif alabilir ziya yarattığı görsel atmosfer çok orijinal.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cemal Süreya gideli...

Janet Barış 21.01.2010

Cemal Süreya gideli yirmi yıl oldu. Bundan yirmi yıl önce ocak ayının dokuzunda Kadıköy'de yumdu hayata gözlerini. Şairlerin çoğu, yaşarken yeteri kadar anlaşılmadıklarını, ünlü olmadıklarını düşünür, genellikle de öyledir. Günümüzde klasik olarak adlandırdığımız şairler, yaşarken acı çekmiş, kıymeti sadece belli bir çevre tarafından anlaşılmış insanlar. John Keats mesela, romantik şiirin en önemli isimlerinden biri olarak kabul ediliyor ama yirmi beş yıllık kısa ömründe hiç başarılı olduğunu düşünememiş. Oysa şimdi İngiliz edebiyatı deyince okunması gereken bir şair, derslerde işleniyor, bir dönemi, aşkı anlamlandırmak için onun şiirlerinin bir kenarından tutmak gerekiyor

Cemal Süreya yaşarken de kıymeti bilinen bir şair. Her ne kadar gündelik hayatında baba ya da koca olarak sıkıntı çekse de şair olarak anlaşılmış ve sevilmişti. O satırlar ki nasıl sevilmesin;

Yitirdim ya da hiç olmadı sanıyordum
Oysa karışık bir anı gibi
Seni uyurken öpmesi gibi babanın
Bir ilkkar tomurcuğu gibi...

Şiirleriyle çok az tanışmıştım hayatını okuduğumda, lise yıllarımın sonu, kara kaplı bir kitap geliyor eve, Feyza Perinçek ile Nursel Duruel'in hazırladığı o zaman Kaynak Yayınları tarafından yayımlanan geçtiğimiz yıl Can Yayınları'nın yeniden bastığı *Şairin Hayatı Şiire Dahil*. Okudukça Cemal Süreya'yı daha çok sevdim, şairden önce insan olarak sevdim, aşklarını, acılarını dostluklarını her satırını anlamaya çalıştığım bir adam olarak sevdim.

Cemal Süreya'nın yaşadıkları şiirlerinde gizlidir hep, usul usul yol alır. Kimsesiz bağlaçlarla birbirine bağlanır, kimi zaman bir *Üvercinka* olur kimi zaman Afrika'ya uzanır, babaları ölmüş bütün çocukların sözcüsü olur, hesap sorar gibi yazar. "Sizin hiç babanız öldü mü benim bir kere öldü, kör oldum" diyerek anlatır bunu, bütün körleşmiş çocukların şiir babasıdır Cemal Süreya. Kendi oğlu Memo'ya yeteri kadar babalık edemediği için de içten içe hep bir suçluluk duygusu hissetmiştir. Kızı Ayçe'nin nikâhını da kendisine haber verilmediği için

görememiştir.

Şiir deyince, Cemal Süreya deyince Çiçek Pasajı'ndaki, Kadıköy'deki rakılı akşamlar gelir akla ve elbette kadınlar. Aşkları ve sürgünlükleri şair yapmıştır Cemal Süreya'yı. Daha küçükken sevdiği kadınlara mektuplar yazar kendince, âşık olduğu kızıl saçlı Seniha'ya –ki daha ilerde ilk karısı olacaktır- daha ortaokuldayken tutulur, ilk satırları bu kızıl saçlı kıza... “Seni sevdiğim anda her şeyim kızıl oldu, masmavi defterime kızıl satırlar doldu” diyerek ifşa eder duygularını. Satırlar çok kızıl olunca yaşça büyük bir arkadaş uyarır, “yahu ne yapıyorsun sana komünist derler” diye.

Kadınları hep çok sever, aşk yüzünden acılar da çeker, çektirir de... Ülkü Tamer'in Cemal Süreya için yazdıkları en az şiirleri kadar meşhur. “Tanrı bin birinci gece şairi yarattı, bin ikinci gece Cemal'i... Bin üçüncü gece şiir okudu Tanrı, başa döndü sonra, kadını yeniden yarattı.” Aşk gibi sürgünle de erken tanışır, 1938 Dersim isyanında ailesiyle birlikte Bilecik'e sürülür. Cemal Süreya sürgün edilirken tarih öncesinden havlayan köpeklerin seslerini duyar, daha bir yalnızlaşır. Dostoyevski okur bile isteye huzurunu kaçırr, hislerini şiirlere mektuplara gömer.

Şairlerin derdidir yaşarken şair olarak anılmak, kadir kıymet görmek, altmış yaşına kadar yaşadı Süreya, çok hürmet de gördü rakı sofralarında çok çile de çekti. Para kazanabilmek için maliyecilik de yaptı, çevirmenlik de. Daha bilmediğimiz nice duygular vardı içinde, giderken kendine sakladıklarını da götürdü ama koskocaman yazılı bir miras var ondan kalan. Mektuplar, anılar, hatıralar. Hepsini bir yerinden tutup tamamlıyor şairi, bir anı bir şiire denk düşüyor mesela ya da yazdığı birkaç satır yaşadığı aşkla örtüyor. Neresinden tutulsa bırakılamayacak şiirleri var yanımızda, dönüp dönüp hatırlaması da artık okuyucuya.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ejderhanın kanlı resmi

Janet Barış 22.01.2010

Uğur Yücel'le yönetmen olarak tanışmamız *Yazı Tura*'ya denk düşer. Daha önce özellikle Şener Şen'le birlikte çekmiş olduğu filmlerde oyunculuğuyla göz dolduran Yücel'in kendisinin yazıp yönetmiş olduğu bu ilk film, suya sabuna dokunduğu kadar etkililiğiyle de göze çarpmıştı. Bugünlerde gerçekten artık meşhur bir oyuncu olan Kenan İmirzalıoğlu'nun belli bir noktaya gelmesinde de önemli bir rolü var *Yazı Tura*'nın. İkinci filmi *Hayatımın Kadınısın* ise Türkan Şoray'a bir saygı duruşu niteliğindeydi.

Ejder Kapanı Uğur Yücel imzalı bir başka film. Senaryosu Yücel'in değil Kubilay Tat'ın, bir karşılaşma sonucu eline geçen bu senaryoyu Erol Avcı'nın yapımcılığında Uğur Yücel'e emanet etmişler. Çok klişe gibi gözüküyor ama emekli olmasına bir ay kala seri katil cinayetleriyle karşılaşan dedektif Abbas, onun yanında genç komiser Akrep Cemal, bir de güzel stajer Ezo... Doğuda askerliğini yaparken şiddeti gözleriyle gören Ensar'ın kızkardeşine tecavüz etmişler ve kız bunun sonucunda intihar etmiştir. Ensar intikamını almak için ant içer. Bu arada seri bir katil pedofili olan ve tecavüz suçundan sabıkalı insanları bulup öldürmektedir. Tam emekli olacağı sırada amiri Abbas'a bu görevi verir zira katil daha ilk cinayetinde maktulü bayrak direğinde

sallandırmış ve göndere çekmiştir. Bu durum devlet meselesi haline gelince Abbas da bir pavyonda emekli olup, şarkıcılık yapan sevgilisi Cavidan'ı da alıp uzaklara gitme planının aksine katilin peşine düşmek zorunda kalır.

Kalıp ya da formül aslında tam Hollywood filmlerinde aşına olduğumuz türden. Yani işin matematiği bunun üzerine kurulu gibi. Karanlık, gerilim yaratılan atmosfer derken tipik bir Türk işi "Seven"la karşı karşıya kalıyoruz. Seri katilin adımlarını önceden hesap edip olay mahalline gitmek de yeterli olmuyor. Seri katil durumu, cinayet masası derken ipuçları havada dolanıyor. Yani önce meseleyi yayıyor, sonra olan biteni bir yapboz gibi birbirine bağlıyor bu arada seyirciyi de şaşırtıyor. Ayrıca pedofiliye de dikkat çekiliyor, küçük çocuklara tecavüz eden zihniyete halkın nasıl baktığını da görüyoruz. Filmin içinde geçen tv röportajlarında seri katilin iyi, hayırlı bir şey yaptığını düşünenler de var.

Yücel'in yönetmenlik konusunda bir adım daha ileri gittiği açık, aksiyon sahneleri zor, bir de kendisi başrol oyuncusu olunca işi daha da zorlaştırıyor. Yücel'in kamerasından aşına olduğumuz gibi karakterlerin yüzlerine çok yakından bakıyoruz kamera adeta gözünde dolanıyor oyuncuların. Uğur Yücel oyuncu olarak çok iyi, Kenan İmirzalıoğlu da hep benzer rollerde yer aldığından sırtmıyor. Ezo ise zorla eklemlenmiş gibi çünkü o da olmazsa filmde kadın yok. En azından aksiyon sahneleri ve çekim teknikleri açısından iyi bir filmle karşı karşıyayız ama bir Hollywood taklidi gibi, tekniğin görselliğin gücü bu hissi kaldıramıyor. Türk sinemasının Amerika'yı yeniden keşfetmesine ne kadar gerek var, o da meçhul.

Ejder Kapanı ünlü oyuncularını ve hareketliliğiyle seyircinin ilgisini çekecek türden bir film. Uğur Yücel çok daha az imkânla *Yazı Tura*'da çok daha iyi bir iş çıkarmıştı. Onun sezgileri, yönetmenlik duygusu ele aldığı konuyu işleme biçimi ve oyuncu yönetimi kuşkusuz ondan çok daha fazlasını beklememize neden oluyor. Uğur Yücel'i bundan sonrasında daha özgün daha samimi filmlerde görmek isteriz. İster oyuncu isterse de yönetmen olarak...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eleştirmenin derdi

Janet Barış 28.01.2010

Sinema yazarı olmak zor iş her ne kadar dışarıdan bakıldığında dünyanın en güzel işi gibi gözüküyor olsa da türlü zorlukları var. Çoğu zaman iş bulmak zordur, yazacak mecra bulunmaz, bulunulsa telif hep bir sorundur. Malum basılı sinema dergileri de azalıp, iş internet üzerinden ilerlemeye başlayınca mesleğin bu kolu da zayıfladı. Diğer yandan hakkını teslim etmek gerek, sabah kalkıp sıkıcı bir işe gitmek yerine bir basın gösterimine gidiyor olmanın keyfi de başkadır. Her film aynı keyfi vermese de görmek isteriz, merak ederiz. İnsanların keyfi olarak yaptığı film izleme edimi iş güç haline dönüşünce bir yabancılaşma da söz konusu olabiliyor, eğer bu yabancılaşmayı aşmışsanız şanslı eleştirmenlerden birisiniz demektir.

Yaz kış demeden çoğunlukla haftanın birkaç sabahı ciddiyetle vizyona girecek filmleri takip eden, bunun yanında festival mesaisi yaparak dünyada neler olup bittiğinden haberdar olan, sadece yaşadığı şehirdeki

değil, memleketin farklı şehirlerinde süregelen festivallerine konuk olup, hem yeni Türk filmlerini hem de birçok yabancı filmi görme şansını bulan yazarlar yılda üç yüze yakın film izliyor. Bunun yanında az sayıda da olsa yurtdışındaki festivalleri takip eden yazarlarımız da var. Böylesi çok film içerisinde kalmak estetik zevki geliştirdiği gibi beğenme sürecini de giderek zorlaştırıyor.

Her yıl SİYAD kendi çapında bir ödül töreni düzenleyerek o yıl vizyona giren filmler içerisinde bir ödül dağılımı yapar. Çoğu zaman bu gelenekselleşmiş tören öncesi ya da sonrasında verdiği ödüllerle eleştirilir. Çünkü genellikle eleştirmenler halkın sevmediği filmleri beğenmekle suçlanır. Bu anlayış Türk sinemasının özellikle Yeşilçam dönemi sona erdikten sonra bağımsız ve ticari sinema diye ikiye ayrılmasından kaynaklanıyor. Sonuç olarak ne şekilde olursa olsun vizyonda yerini alan her film SİYAD için bir aday adayı. İlk toplantılar yani aday belirleme süreci –ki ben bunu sadece iki yıldır yapıyorum- tüm filmlerin gözden geçirilme süreciyle oluşuyor. Bu süreçte her film üzerine düşünülüyor, kafa yoruluyor, içerisinde yer alan herhangi bir unsura haksızlık edilmemesi adına uzun uzun düşünülüyor.

Eleştirmenler popüler filmleri sevmez diye bir kaide yok. Kaldı ki geçtiğimiz yıl AROG ve bu yıl da *Neşeli Hayat* ile ilgili çıkan yazılara bakıldığında gayet olumlu eleştiriler yazıldığını görmek mümkün. Diğer yandan adı anılmayan filmler var, yüzlerce film izleyen bir sinema yazarı değil herhangi bir sinemaseverin bile benimsemeyeceği birçok kötü filmle karşı karşıya kaldığımız da oluyor.

Henüz yıllarını bu uğurda vermiş bir eleştirmen değilim ama özellikle son birkaç yıldır gözlemlemeye çalışıyorum. Bu yüzden de gözlemlerim üzerinden hareket ederek yol alıyorum. Hem eleştirmenlerin hem halkın çok sevdiği filmler olabildiğini de gördük, Çağan Irmak'ın yönettiği *Babam ve Oğlum* buna bir örnek. Bu yıl her dalda aday olan ve Yağmur-Durul Taylan kardeşlerin yönettiği *Vavien* mesela popüler anlatımı yakalarken estetikten de vazgeçmiyor. Onun dışında geçtiğimiz yıl ödül alan *Sonbahar'*ı vizyonda en az yüz bin kişi izledi. Öte yandan gerçekten eleştirmenlerin üzerine kafa yorup düşündüğü, sıradan bir insanın ise “ay bu ne sıkıcı film” diyerek reddettiği filmler de var. Durum böyle olduğu için eleştirmen o filmi görmezden mi gelsin ya da yok mu saysın? Bunu yapmak kimseye olmasa bile en başta insanın kendi kişisel sinema tarihine haksızlık olur.

SİYAD her yıl olduğu gibi bu yıl da ödülleri verecek, önümüzdeki pazar günü ödül töreni var. Sonucun ne olacağı şimdiden kestirilemez ama ne olursa olsun bir kendini tatmin etme durumu olacağını zannetmiyorum zira bunca film seyreden akli başında insanın herhangi bir konuda kişisel hırs yapacak durumu yok, profesyonel bir bakışla beğenilen ve oy çokluğunu alan film kazanır ve sonuç eleştirmenlerin tercihi olarak anılır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Düğüne geldik, yediler

Janet Barış 29.01.2010

Sinema yazarları genelde film çekme işine pek girişmezler, girişseler bile bu durum kısa film ya da senaryo bazında kalır. Murat Emir Eren ile Talip Ertürk farklı bir işe kalkıştılar ve bir zombi filmi çekme işine giriştiler. Bu hafta vizyona giren *Ada: Zombilerin Düğünü* hem bir hayalin gerçekleşmesi hem de Türk sinemasında pek de eşine rastlamadığımız bir zombi filmi.

Bir grup arkadaş adada gerçekleşecek olan düğün için yola çıkarlar, içlerinden biri tüm olan biteni kameraya çekmektedir –ki o da bir sahnede kendisini bizzat gördüğümüz ve yönetmenlerden biri olan Murat Emir Eren-. Başta her şey sakinmiş gibi görünür, arkadaşların kendi iç muhabbetleri, kimin diğeriyle nasıl bir ilişkisi olduğunu anlamlandırma süreciyle gider, düğün devam ederken birdenbire ortalığı zombiler basar, bu zombiler insanları yemeye çalışarak bir kaos ortamı yaratır. Böylelikle adada hem bir mahsur kalma, hem de bir kaçış süreci başlar.

Bir kere farklı bir film *Ada: Zombilerin Düğünü*, birkaç hafta öncesinde gördüğümüz *Paranormal Activity* gibi karakterlerden birinin kamerasından izliyoruz olayları. Sürekli sallanan ve diğer karakterle konuşan kamera başındaki adam gerçekçiliği arttırıyor ama korku-komedi bu denli içiçe olunca çok da korkutmuyor seyircisini, hatta eğlenceli olduğunu da söyleyebiliriz. Oyunculuklar da doğaçlama gibi, arada replikler, yaşananların zaman zaman absürd bir hal alması komedi dozunu arttırıyor. Sinema yazarlarının elinden çıkma, eğlenceli bir zombi filmi izlemek isteyen her sinemasever *Ada: Zombilerin Düğünü*'nü görmeli.

Geçmişe mazi derler

Romantik komedi kalıpları yavaş yavaş dağılıyor artık yaşları geçkin oyuncuların başrollerde yer alıp orta yaş ya da üstü ilişkilerin anlatılması moda oldu neredeyse. Birkaç ay önce vizyona uğrayan Dustin Hoffman ile Emma Thompson'ın başrollerinde oynadığı *Last Chance Harvey*, ardından geçtiğimiz hafta vizyona giren *Morganlar Nerede* gibi filmler bunlara örnek. *The Holiday* ve *Something's Gotta Give* gibi romantik komedilerin kadın yönetmeni Nancy Meyers'in yönettiği *Its Complicated*, yani *İlişki Durumu Karmaşık*'ta boşanmış on yıl olmuş bir çiftin tekrar yakınlaşmasıyla yaşananlar anlatılıyor.

Jane ile Jake ayrılalı on yıl olmuş, Jake genç bir kadınla evlenmiş, hayatını sürdürmekte. Jane için ise durumu atlatmak daha zor, hayatını tekrar yoluna koyması epey bir vaktini almış, geçen yılların ardından zamanla hem çocuklarını büyütmüş hem de kendisine ait güzel bir pastane açmış. Oğullarının mezuniyeti için biraraya gelmekte zorunda kalan Jane ile Jake, aynı otelde kaldıkları sırada önce yemekte karşılaşp daha sonra da içki içip dansa başlayınca, işleri karıştırırlar. Daha önce kocası tarafından aldatılan, arkadaşlarıyla kahve sohbetlerinde ikinci kadınları öteleyen Jane'in kendisi şimdi öteki kadın olmuştur. Diğer yandan Jane'in evini dekore eden mimar Adam ona karşı bir şeyler hissetmeye başlar. Uzun yıllar aşk adına sessizliğini korumuş olan Jane, böylelikle hem iki aşk arasında hem de geçmiş ile gelecek arasında kalır.

Kadının yükü hep daha ağır, boşanırken, çocuk büyütürken, yıllar sonra eski kocasıyla tekrar bir ilişkiye başlarken. Hayat Jake'e daha adil davranmış gözükse bile onun da her istediği olamıyor maalesef. Filmin merkezinde Jane var. Seyirci olan biteni Jane'in gözünden izleyip, ona göre anlamlandırıyor. Nancy Meyers'in 2003 tarihli *Something's Gotta Give* filminde de orta yaşını aşmış bir adam, genç sevgilisi ve onun annesi arasındaki karmaşık ilişkiler vardı. Anlaşılan Meyers yoluna bu çizgide devam ediyor gibi görünüyor. Oyuncular Alec Baldwin ve Meryl Streep olunca bu konuda bir aksama olmuyor, ne de olsa yılların tecrübesi var. Eğlenceli vakit geçirmek, isteyenler için soyu tükenmeyecek türden bir Hollywood filmi ama o kadar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

SİYAD ve ödülleri

Janet Barış 04.02.2010

Sinema yazarları her yıl olduğu gibi bu yıl da ödülleri verdi. Geçen hafta eleştirmenlerin verdikleri ödüllerin eleştirildiğinden bahsetmiştim. Körler sağırılar birbirini ağırlar durumu olarak nitelendirilmesi ile kendi kendilerini tatmin ediyorlar değerlendirmelerini bir kenara bırakırsak SİYAD gecesi çok özel bir gece oldu.

Olgunluk genellikle yaşa bağlanır, sanki insan yaşlandıkça olgunlaşmış gibi düşünülür ama Cem Yılmaz, – özellikle son filmi *Yahşi Batı*'nin genellikle eleştirmenler tarafından olumsuz yönde eleştirilmesine rağmen- yazarların gecesini sunarak gerçekten bir yüce gönüllülük yaptı, olgunluk gösterdi. Her zamanki gibi eğlendirdi ve iğneledi, sinema yazarları ve diğer konukların hoş bir gece geçirmesindeki en önemli etkenlerden biriydi Cem Yılmaz.

Gecenin ana ödülleri dışında onur ödülleri de vardı. Bu yıl onur ödülü alan, geceye katılamasa da görüntüsüyle selam gönderen Vedat Türkali'nin ise *Bir gün Tek Başına* romanının senaryosu üzerinde çalıştığını öğrenmiş olduk. Aslında bu uzun zamandır kulağa çalınan bir meseleydi ama artık proje ciddi anlamda yol alıyor demek. Ben kendi adıma benim için çok önemli bir roman olan *Bir Gün Tek Başına*'nın film versiyonunu görmek ister miyim bilmiyorum, bazı romanları perdede görmek istemiyor insan, zihnindeki gibi kalsın istiyor.

Vedat Türkali dışında Sezer Sezin, Süleyman Turan gibi Yeşilçam emekçileri de onur ödülü aldılar, festivaller dışında sinema yazarlarının her yıl bu şekilde sinema emekçilerine ödül vermesi, hatırlaması ve hatırlatması çok önemli. Kendisi de bir sinema yazarı olan ve SİYAD'ın onursal başkanı Atilla Dorsay da onur ödülü alanlardan biriydi.

Bu senenin kazananları *Vavien* ve *Hayat Var* oldu. Reha Erdem sinema yazarlarının sevdiği bir yönetmen, *Hayat Var* da daha ilk Antalya'da gösterildiğinde çok sevilmişti zaten. *Vavien* ise çok taze, yılın sonuna doğru vizyona girdi ama virajı hızlı döndü. Özellikle senaryosuyla dikkat çekmişti. Bu yıl çok iyi filmler vardı şüphesiz ve birbirinden ayırmak zor oldu.

Cem Yılmaz'ın da gecede dediği gibi, aslında film, seyirci için yapılıp ama bunu değerlendiren insanların da olması lazım; sanat yapıtı eleştirmen için değil seyirci için yapılıyor muhakkak ama sinema yazarları eleştirilse de, olmalı. Öte yandan eskiden az sayıda olan sinema yazarları bugün gitgide artıyor, sinema kültürüne hâkim, genç bir kitle yetişiyor. Yine Cem Yılmaz'ın yaptığı bir espri üzerinden gidersek, SİYAD'lı olmayan bir yazar *Yahşi Batı* için on dakika olsaydı, yeterdi demiş, *Avatar*'ı da bir yüz dakika fazla bulmuş. İşin komik yanı bir tarafa, eleştirmenlik ciddi bir iş haline geldi hatta öyle ki bu yıl SİYAD'dan iki kişi FIPRESCI yani dünya eleştirmenler birliğinin içeriden bir parçası oldular. Alin Taşçıyan FIPRESCI Genel Başkan Yardımcısı, Esin Küçüktepepınar ise FIPRESCI Web Editörü oldu. Yani iki yazarımız aynı dönemde önemli bir başarı kazandılar. Bu SİYAD için de önemli bir durum çünkü sinema yazarlığının kurumlaşması ve yaygınlaşması, daha

profesyonelce çalışması için böyle bir derneğin çatısı altında buluşuyor olmak da gerekli.

Sonuç itibariyle bu yıl da verildi SİYAD ödülleri ve bundan sonra da verilmeye devam edecek. Sonuçlar ya da ödüller eleştirilebilir her zaman, çünkü çoğunlukla eleştirmenler de eleştiriye açık insanlar...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ahududu, Kestane ya da Bamy

Janet Barış 11.02.2010

Türk sinemasında türler çeşitlenmesi ile çekilen filmlerin sayısındaki artış, iyi filmler kadar kötü filmleri de beraberinde getirdi. Aslında iyi film ne, ya da bazı filmler neden kötü gibi bir konuya girilecek olursa, bunun her ne kadar kişiden kişiye değişiyor olduğunu kabul etmiş olsak da sinema yazarlarının çoğu zaman ortak bir noktada buluştuğuna tanık oluyoruz. Sürekli ve benzer filmleri izlemekten olsa gerek birçok filme ilişkin farklı düşünen sinema yazarları iş kötü filme gelince benzer bir noktadan bakabiliyor.

Son yıllarda bir hareketlilik başladı, en iyiler bir şekilde ödüllendiriliyor da en kötüler neden ortada yok düşüncesi de başını almış olacak ki, kötüyü de seçme furyası başladı. Bunun öncüsü geçen yıl ilk kez verilen Altın Bamy ödülleri oldu. Altın Bamy aslında bildiğimiz Ahududu ödülllerinden farklı, cinsiyetçi filmleri kendi çapında değerlendiriyor, jüri sayısı ise geçtiğimiz yıldan bu yıla arttı. Altın Bamy amacını Türk sinemasında kadınlara yönelik yanlış yaklaşımların, cinsiyetçi bakışın yeniden üretilip temsil edilmesine eleştiri, karşı duruş, bir söz söyleme isteği olarak açıklıyor. Vizyona giren filmler bir ön elemenden geçirildikten sonra jüri tarafından en cinsiyetçi bulunan film, Altın Bamy ile taçlandırılıyor, böylelikle sinemada cinsiyetçiliğe vurgu yapılıyor. Diğer yandan Altın Bamy biraz acımasız, avını sadece popüler filmlerden yakalamıyor; geçen yıl kadın karakter ödülüne Cannes'dan ödüllü *Üç Maymun*'daki Hacer karakteri layık görülmüştü.

Altın Kestaneler

Geçtiğimiz yıl başlayan bu akım bu yıl da tüm hızıyla sürüyor. Önceki aylarda *Sabah* gazetesinden Olkan Özyurt, sinema yazarlarına yılın en kötü filmlerini sordu ve bunun üzerinden bir haber yaptı, sonuç itibariyle görüş veren yazarların Ahududuları verilmiş oldu.

Yayın hayatına yeni başlayan ama haftalık olduğu için okur kitlesini çabuk yakalayan www.arkapencere.com sanal bir dergi. Murat Özer, Burçin Yalçın, Burak Göral, Cem Altınsaray ve Bilgehan Aras'ın yayına hazırladığı sanal dergi *arkapencere.com* bu yıl "Altın Kestane" ödülleri verdi. Yılın en fena filmi yani Altın Kestane'nin sahibi Serdar Akar'ın yönettiği *Gecenin Kanatları* oldu. En fena yönetmen ise *Yengeç Oyunu* ile Ali Özgentürk oldu. *Yengeç Oyunu*'nu seyrettiğimde ben de çok şaşırmıştım, *Hazal*, *At* gibi filmleri çekebilen bir yönetmenin üstünkörü mizansenlerle oluşturduğu filmi tam bir hayal kırıklığı olmuştu. En fena kadın karakter *Gecenin Kanatları* filmindeki Beren Saat, en fena erkek karakter ise *Kanalizasyon* filmindeki Okan Bayülgen oldu. Çoğunlukla sinema yazarlarından oluşan, içlerinde kültür-sanat gazetecilerinin de bulunduğu yirmi beş kişinin

oylarıyla seçilen Altın Kestaneler gelenekselleşeceğe benziyor.

Bu tip ödöller vermek bence gayet iyi, hep iyiler ödöllandirilecek değil ya bir yanda da başarısız görölen filmlere de bir rol biçilmeli. *Arkapencere.com*'un bir önemli buluşu da Alarm Zili ödölü, bu ödöl *Gemide* gibi bir yapıt çıkarmış bir yönetmen olan Serdar Akar'a verildi bu yıl. Her yönetmenin kariyerinde diğerlerinden daha farklı bir film ya da inişler, çıkışlar olabilir, Kestane ödöllerinin bu tip uyarıcı bir işlev üstlenmesi ayrıca şık olmuş. Kamuoyunun da böyle bir ödöllandirme sistemine ihtiyacı olduğu Kestane ödöllerinin verilir verilmez popölerleşmesiyle ortaya çıkmış oldu. Demek ki herkes bir yerde "kötüler" çıksa diye bekliyormuş.

Sinemamızın kendine has bir Ahududu ödöllerini yapısı oldu. Bu ödöller önümüzdeki yıllarda da devam edecek ve kemikleşecek gibi. Kurunun yanında yaş da yanmıyor böylelikle, iyisi olduğu kadar kötüsü de var her şeyin, kimisi böylece az biraz daha deşifre oluyor, o kadar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yazması bir dert...

Janet Barış 18.02.2010

Sinema yazarı olunca kategorileştirilmek kolay oluyor, hemen bir kalıba sokuluyor insanlar. Oysaki sinema ile uğraşan insanın işi zor, mesaisi bitmez evde sürer, festivallerde de devam eder. Okumak gerekir, yeni yönetmenleri takip ederken, klasikleri de kaçırmamak lazımdır. Bir yönetmeni hatmedersiniz, bir diğeri başlar ve bu böyle sürüp gider.

Ne zaman popöler bir film kamuoyu nezdinde yankı yapacak olsa sinema yazarlarının görüşleri alınır, bu genel bir haber örneğidir. Cem Yılmaz'ın yeni bir filmi mi çıkıyor, ya da Recep İvedik mi geliyor hemen birkaç sinema yazarından görüşleri istenir. İçtenlikle söylenildiği zaman da eleştiri oklarının hedefi olur yazarlar, söylese bir dert, söylemese bir dert. Nihayetinde *Recep İvedik 3*'le birlikte mesele yine ateşlendi. Sinema yazarları *Recep İvedik* serisini genel anlamda pek sevmeydi, bu her üç filmin vizyona giriş sürecinde dile gelmiş bir mesele, bugün ise sinema yazarları birtakım "köşe"lerden *Recep İvedik*'i sevmeydikleri için topa tutuluyor.

Yazarlar elbette ki hangi filmin ne amaçla yapıldığı konusuna hâkim, kimse *Recep İvedik*'in sanatsal bir amaç taşıdığını düşünmüyor ya da filmi seyrederken bir Ingmar Bergman performansı beklemiyor, bu gayet açık. Bu demek değildir ki dünya sinemasında Pasolini var, Kurosawa var, Godard var ama *Recep İvedik* çok avam; akli başında hiçbir sinema yazarı böyle bir kıyaslama yapma işine zaten girişmez bile. Her popöler sinemada olduğu gibi, sadece eğlence amacıyla çekilmiş filmler olabilir, kimsenin bir itirazı yok. Kaldı ki bu türden bir eleştiriye soyunanlar geçen yıl sinema yazarlarının AROG filmiyle ilgili yazdığı eleştirilere baksalar, biraz arşiv tarasalar yazarların bu filmi ne kadar beğendiklerini anlatan yazılarıyla karşılaşacaklar keza *Yahşi Batı* da öyle, AROG kadar övölmüş olmasa da tekniği, profesyonelliği, kalitesi, harcanan emek ve seyirciye saygısı gibi birçok konuda olumlu anlamda yazıldı *Yahşi Batı*. Yine Yılmaz Erdoğan imzalı *Neşeli Hayat*, hakkında kötü, gülmedik, beğenmedik gibi yazılar çıkmadı, hatta SİYAD ödöllerinde en iyi senaryo ile en iyi yardımcı kadın ödöllerine aday gösterildi ve en iyi yardımcı kadın ödölünü de aldı.

Eleştirmenlerin sıradan bir insana göre fazla sayıda film izlemeleriyle oluşun süreçte beğeni çıtasını yüksekte tutuyor olmaları doğal ama bu demek değildir ki, halkın sevdiği, güldüğü şeylere burun kıvıran, görmezden gelen yok sayan insanlar. Eleştirmenlerin dünyası bu kadar küçük, sınırlı değil aksine fazlasıyla geniş, görmek

isteyenler için www.siyad.org'da SİYAD'a kayıtlı her üyenin fotoğraflı özgeçmişleri var. Kimler, nerede yazıyor, ne yapıyor, nelerle ilgileniyorlar tüm bunlar açıkça bakılabilir durumda.

Sinema yazarı bir komedide sanatsal amaç, entelektüel birikim, seyircisini eğitme amacı aramaz ama kalite arar, bir filmi perdede seyrediyorsa dramatik bir çatı arar, kaba skeçler bütünüyle karşılaştığı zaman da hakkıyla eleştirir.

!F bitmeden!

Bağımsız filmler festivali bitmeden birkaç film görmekte fayda var. Bugün itibariyle İstanbul için son dört gün. Bugünün programında dikkat çeken film, Philippe Falardeau'nun yönettiği *C'est Pas Moi, Je Le Jure*, Türkçe adıyla *Vallahi Ben Yapmadım*. Cuma günü ise kaçırılmayacak iki film var ki biri *Ben Küba*, *Altyazı* dergisinin iki yıldır !f'le yürüttüğü kült filmler bölümünde gösterilecek. *Ben Küba*'nın ardından *The Hall*'da *Altyazı* yazarları filmle ilgili konuşacaklar. Cuma gününün bir diğer önemli filmi Sundance Film Festivali'nde Jüri Büyük Ödülü'nü de alan *La Nana*. Şili ile Meksika ortak yapımı olan ve Sebastián Silva'nın yönettiği *La Nana*, Şilili bir ailenin yanında hizmetçi olarak çalışan fakat artık yaşlandığı için ona da yardımcı olacak birinin bulunmaya çalışılması ile yaşanan sınıf çelişkileri üzerine. !f başlayalı birkaç gün geçti bile ama bitmeden yakalamalı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hayat değil aşk dersi

Janet Barış 19.02.2010

!f İstanbul tüm hızıyla devam ediyor, kimi filmler vizyonda da yerini alacak kimine ise sadece !f'te rastlayacaksınız ama bu hafta vizyona giren *An Education* yani *Aşk Dersi* çift taraflı, yani hem bu hafta !f'te gösterildi hem de festival bitmeden vizyona giriyor.

Ergenlik dönemindeki genç kız ya da başka bir tabirle lolita hikâyeleri ilgi çekici olur genellikle, bu kez ergenlikten de çıkmak üzere olan liseli bir genç kız olan Jenny var merkezde. Katı bir ailesi var, Oxford'da eğitim alması için programlanmış gibi ve yıl 1960'lar... Uslu uslu okula devam ederken bir gün cazibeli bir adama, Danny'ye rastlar Jenny. İlk başta ne olduğunu anlamasa da zamanla bu esrarengiz adamın hayatına dalar, büyüüne kapılır, onunla birlikte yaşıtlarının yaşayamadığı şeyleri yaşamaktan memnundur; beklenmedik Paris seyahatleri, yemekler derken de eğitimini ihmal eder. Üstelik de bu konuda gayet katı gözüken ailesi, David'in Oxford'da tanıdıkları olmasını bir araç olarak görür ve birçok şeye göz yumar.

Aşk Dersi, bir genç kızın kısa yoldan aradıklarına ulaşmaya çalışırken en önemli şeyden kendi hayatından fark etmeden vazgeçiyor olabileceğini anlatıyor ama bunu yaparken didaktik davranmıyor ya da herhangi bir şey öğütlemiyor. Jenny hayatı okuyarak, eğitilerek öğrenmektense yaşayarak, görerek deneyimlemek istiyor bu yüzden de diğer türlü sıkıcı geliyor bir noktadan sonra. Farklı deneyimler yaşamaya başlayınca gayet sığ gibi gözüken bir hayata sahip olan öğretmeni ya da diğer kızlar gibi sadece okullu olmaktan korkuyor ama

zamanla kendi kendini eğitmenin ne denli önemli olabileceğinin ayırtına varıyor.

Filmin en önemli artılarından biri Nick Hornby'nin senaryosunu yazmış olması, romanlarıyla bildiğimiz Hornby, 1960'larda genç bir kıızı irdelerken nasıl bakmış merak ediyor insan. Yönetmen Lone Scherfig'i ise daha öncesinde *Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca* ve *Wilbur Ölmek İstiyor* gibi filmleriyle tanımiştık. *Aşk Dersi* daha farklı öncelikle bir dönem filmi, atmosfer, İngiltere'nin griliği başarılı bir biçimde geçiyor seyirciye. Birbirlerinden farklı olsa da önceki filmleri üzerinden de bakarsak Lone Scherfig'in karakterlerini ne kadar güzel işleyebildiğini görüyoruz, her zaman kendi yazmamış olsa da inşa edip, yontuyor. *Aşk Dersi* ayrıca üç dalda Oscar'a aday.

Minimoylar geri döndü

Ünlü Fransız yönetmen Luc Besson bu kez bir animasyonla çıkıyor seyircinin karşısına. *Arthur ve Minimoylar*'ın devamı olan *Arthur: Malazların İntikamı*, aslında animasyonla gerçek film görüntülerinin içiçe geçtiği bir film. Arthur dedesi gibi bir doğa savaşçısı. Henüz on iki yaşında olmasına rağmen doğaya ilişkin sınavları vermiş ve Minimoyların ülkesinde onuncu ay dönümünde onun için bir kutlama yapılacak. Arthur'un planları istediği gibi gitmeyince eve dönüş yoluna çıkmak zorunda kalır, bir de üzerine yardım çağrısı alınca Minimoyların tehlikede olduğunu düşünüp maceraya atılır.

Arthur: Malazların İntikamı, yönetmeni Luc Besson'un ağırlığını taşıyor. Diyaloglar bazen çok anlamsız, karakterler de havada duruyor. Bir çocuk filmi olduğunun farkındayız ama yine de zamane animasyon filmlerinin bir hayli gerisinde kalıyor. Yine de doğayı sevmek açısından verdiği mesaj anlamlı olabilir. Öte yandan filmin kendi içinde bir bütünlüğü yok, anlamsız bir yerde bitiveriyor. Muhtemelen seri devam edecek ama yine de başka bir şekilde bağlansa daha farklı olabilirdi. Cem Yılmaz, Özkan Uğur ve Ozan Güven'in seslendiriyor olması da popüleritesini arttırabilir ama *Arthur: Malazların İntikamı*, Besson'dan beklenmeyecek kadar vasat bir çocuk filmi olarak kalıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Ben Küba'yım'

Janet Barış 25.02.2010

Kristof Kolomb bugünkü Küba topraklarına ilk ayak bastığında "gözün görebileceği en güzel toprak parçası" diye not etmiş günlüğüne. Küba'nın eşsiz doğasını gidip gören şanslı insanlardan değilim ama Mikhail Kalatozov'un yönettiği *Soy Cuba* yani *Ben Küba'yım* sadece Küba sokaklarında dolaşmakla kalmıyor devrime giden yolda nasıl bir süreç yaşandığını dört ana epizot üzerinden anlatıyor.

İf İstanbul'da Altyazı işbirliğiyle kült filmler kapsamında gösterilen *Soy Cuba* insanda derin izler bırakan ve unutulmayacak filmlerden biriydi. İf İstanbul kapsamında çokça film görememiş olmama rağmen gördüklerim içerisinde en akılda kalan ve etkileyici olan şüphesiz ki *Soy Cuba* yani *Ben Küba'yım*'dı. Film dört ayrı epizottan

oluşuyor. Her karakter kendi sınıfını temsil ederek alıyor yerini; bir fahişe, bir çiftçi, bir köylü ve bir öğrenci. İlk bölümde fahişelik yapmak zorunda olan Maria'nın hikâyesiyle karşılaşıyoruz. Eğlendirmek zorunda olduğu Amerikalılar var, onlara göre Küba sadece kumarhane ve eğlence mekânlarından ibaret, öyle ki gerçek yoksullukla karşılaşınca ne yapacaklarını şaşırıyorlar.

Sonrasında Yaşlı Petro'nun şekerkamışı tarlası var. Tarlasıyla konuşuyor Petro, "Büyüyün," diyor tohumlara "kendim için değil evlatlarım için, önceleri en korkunç şeyin ölüm olacağını düşünüyordum ama hayatın kendisi daha da korkunç" diye söyleniyor tarlasına. Fakat arazisi elinden alınınca öylece başbaşa kalıyor şekerkamışlarıyla...

Üçüncü bölüm Enrique'nin öyküsü, öğrencilerin mücadelesi, Batista, Fidel Castro'nun öldüğü haberlerini yayarken öğrenciler kendi çapında bir direnişle halka bunun gerçek olmadığını anlatmaya çalışıyorlar. Bir yanda polisin gözüne Lenin'in *Devlet ve Devrim* kitabı takılırken bir yandan da öğrenciler meydanlara akıyor. Son bölüm ise önce devrimcileri eleştiren ama daha sonra onlarla birlikte hareket etmeye başlayan bir köylü üzerine.

Her bölüm kendi içinde bir bütün. Dönemine göre çok farklı bir anlatıma sahip; kamera açıları, kaydırmaları o kadar etkileyici ki yüz otuz beş dakikalık film insanın gözünün önünden akıp gidiyor. Yaşlı Petro'nun kendi elleriyle şekerkamışı tarlasını yaktığı sahne kanımca sinema tarihinin en güzel, en etkileyici sahnelerinden biri ve yine polis kurşunuyla ölen öğrenci Enrique'nin cenaze sahnesi de öyle...

Halkla buluşma süreci de ilginç bir şekilde geliyor filmin. 1964 yılında çekilen ve Sovyet-Küba ortak yapımı olan *Soy Cuba*'ya ne Küba ne de Sovyetler sahip çıkınca, tarihin tozlu raflarına gömülüyor. Yıllar sonra Martin Scorsese bir festivalde Mikhail Kalatozov'un retrospektifini izlerken *Soy Cuba*'ya rastlayıp hayran kalıyor, hatta "Sinemaya başladığım dönemde bu filmi izlemiş olsaydım, şu an bambaşka filmler yapardım" diyecek kadar sahipleniyor. Sonrasında DVD'sini basarak dünya üzerinde tekrar dolaşıma çıkmasını sağlıyor. Ne kadar ironik ki bugün *Soy Cuba*'yı izleyebiliyorsak Amerikalı bir yönetmenin uğraşları sayesinde.

Soy Cuba, insanın hayatını değiştirebilecek türden bir film. Seyrettikten sonra artık hayatını ikiye ayırabilir diye düşünüyor insan; *Soy Cuba*'yı görmeden önce ve *Soy Cuba*'yı gördükten sonra... Hayatının bir döneminde başka bir dünyanın mümkün olduğunu hayal etmiş herkesin bir yerlerden bulup seyretmesi gereken bir devrim klasiği.

Yıllar sonra Berlin'de...

Semih Kaplanoğlu'nun üçlemesinin son ayağı *Bal*, Berlin'de Altın Ayı'ya uzandı. En son kırk altı yıl önce Metin Erksan'ın *Susuz Yaz*'ı alabilmişti bu ödülü. *Yumurta*'yı da *Süt*'ü de sevmiştim, *Bal*'ın çok daha iyi olduğu kulağımıza çalındı, Berlin'de birçok ünlü yönetmenin yapıtları arasından sıyrılan *Bal*'ı merakla bekliyoruz artık. Türk sinemasının yurtdışında bu denli ilgi görüyor olması çok önemli. Bunu en önemli mimarları da kuşkusuz yönetmenler. Özellikle İstanbul Film Festival'i'nde her seansta görebileceğiniz Kaplanoğlu, sadece film çekmekle kalmayıp, dünya sinemasında da neler olup bittiğini takip eden bir yönetmen.

Sinema dilini usul usul olgunlaştıran Kaplanoğlu'nun ödülü alması gerçekten hem gurur verici hem de sevindirici oldu.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cennetten eve bakmak...

Janet Barış 26.02.2010

Yüzüklerin Efendisi serisi bir yönetmen için çok önemli bir referans. Böyle bir üçlemeyi gerçekleştirmiş olmak yönetmenin sırtına ister istemez bir yük bindiriyor. Bu hafta vizyona giren *Lovely Bones / Cennetimden Bakarken*, Peter Jackson'ın son filmi. Alice Sebold'un romanından uyarlanan film daha on üç yaşındayken öldürülen Susie'nin yaşam ve ölüm arasından ailesinin hayatına dışarıdan bakışını anlatıyor.

Susie annesi ve kardeşleriyle birlikte mutlu bir hayata sahip, fotoğraf çekiyor, babasının şişelere gemi inşa etme hobisine yardımcı oluyor, hoşlandığı çocukla buluşmasına ise sadece birkaç gün var. Okuldan çıktığı gün eve dönerken esrarengiz komşusu Harvey'e rastlar ona rastlaması kısa süren hayatının sonu olur, birdenbire kendisini başka bir dünyada bulur. Burası ne cennet ne de cehennem, olsa olsa araf, ilk başta ne olduğunu anlayamaz ama zamanla hayattan koparıldığının farkına varır.

Susie'nin ölümü aileyi derinden sarsar, iki taraf arasında kalan Susie, katilinin kim olduğuna dair ipuçları göndermeye çalışır babasına. Peter Jackson fantastik uyarlamalar konusunda usta ama burada daha zayıf bir durum var sanki. Susie tipik işi bitmeden ayrılmayan, ölümlüleri de dışarıdan izleyen "ruh"lardan biri oluyor. Konu bu anlamda benzer korku ya da fantastik filmlere yaklaşıp da işlenişi çok farklı. Yaratılan fantastik dünya kolaylıkla bir aile dramına dönüşüyor. Bazı karakterler, örneğin anneanne çok karikatür duruyor, annenin de evden birdenbire gitmesi romanda nasıl duruyor bilmiyorum ama filmde anlamsız gözüküyor. Susie ara bölge diye tabir edebileceğimiz yerden ailesini izliyor ama bu filmin ilk saatinden sonra gerçekleşiyor, zaten filmin daha başında ölmesi yüz otuz beş dakikalık sürenin geçmesini daha da zorlaştırabilirdi ki böyle bile uzun.

Cennet mi cehennem mi ne olduğu belli olmayan ara bölge özel bir biçimde kurgulanmış, Harvey karakteri gerektiği gibi gayet itici, bunda rolünü başarıyla canlandıran Stanley Tucci'nin de payı büyük. Peter Jackson'ın peşine düşenlerin kaçırmayacağı bir yapım, romanı okumuş olanlar için de ayrıca bir deneyim olabilir.

Eyvah eyvah!

Ata Demirer'in ilk kez uzun metraj bir film senaryosu yazdığı *Eyvah Eyvah*, bu haftaki Türk filmlerinden biri. Hem senaryosunu yazan hem de başrolü Demet Akbağ'la paylaşan Demirer ince espriler ve Trakya'ya özgü hallerle seyircisini güldürüyor.

Eyvah Eyvah Çanakkale'de başlıyor, klarnet ustası Hüseyin, ninesi ve dedesiyle birlikte yaşarken hemşire Müjgan'dan hoşlanır. Kendi halinde hayatını sürdürürken ninesinin sakladığı küçük sandıkta babasının

annesine yazdığı eski mektupları bulur. Hüseyin'e doğmadan öldüğü söylenen babası Ali Rıza Şeker aslında yaşıyordur, eski bir fotoğraf ve adresle babasını bulmak için İstanbul yollarına düşer Hüseyin. Burada terzi Ramiz'in yanına gelir, onun müşterilerinden olan gece kulübü yıldızı Firuzan'a rastlar. Bir yandan babasını ararken bir yandan da Firuzan'ın renkli hayatı içerisine klarnetiyle düşer.

Televizyonda alıştığımız karakterleri perdede ayırıştırmak zaman zaman güç olabiliyor ama Ata Demirer Çanakkaleli Hüseyin rolünde daha önce hiç rastlamadığımız bir kılığa bürünüyor. Film zaman zaman gerçekten komik ve eğlendiriyor. Sadece Firuzan karakteri biraz sorunlu, çünkü diğerleri çok gerçek de sanki Firuzan başka bir dünyaya aitmiş gibi duruyor. Firuzan'ın renkli ve abartılı olması kuşkusuz komedi unsurunu arttırıyor ama diğer karakterlerle birleşince ister istemez bir dengesizlik yaratıyor.

Yönetmen Hakan Algül daha önce *Döngel Kârhanesi*'ni yönetmişti ayrıca *Avrupa Yakası* dizisini de başkasına devretmeden önce uzun süre götürmüştü. Algül, Ata Demirer'in senaryosu ile farklı ve sıcak bir film çıkarmış ortaya, gerek Geyikli gerekse de İstanbul görüntüleri de çok güzel. Trakya insanına özgü cümleler, kelimeler ve haller çok içten. Filmin Geyikli kısmında geçen yerleri daha hoş gözüktü gözüme, aksi dede ile nine, Hüseyin ve saz arkadaşları, birlikte yüzmeleri ağaç altındaki rakı masaları... Hikâye İstanbul'a geçtikten ve Firuzan devreye girdikten sonra başkalaşlıyor ama ritminden bir şey kaybetmiyor. Müzikler de zaman zaman klarnet solosuyla birlikte hoş duruyor. Derli toplu ve eğlendiren bir film *Eyvah Eyvah*. Popüler komediye kimse karşı değil yeter ki böyle eli yüzü düzgün, özenle kotarılmış filmler olsun.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yüksel Arslan Geçip Giderken

Janet Barış 04.03.2010

Uzun bir zamandır Santralistanbul'da Yüksel Arslan retrospektifi sürüyor, bu tip sergilerin uzun zaman açık kalıyor olması önemli; metropolün tantanası içerisinde özellikle bir sergi gezmek için vakit ayırmak neredeyse bir lüks haline geldi. On üç eylülünden itibaren açık kalan ve Levent Yılmaz küratörlüğünde hazırlanan sergi, artık mart ayının yirmi biri itibariyle sona eriyor.

Yüksel Arslan retrospektifini henüz görmeyenler bu ay programlarını yaparken bir de sergi eklemeli. İnsanın sanatla olan ilişkisini ve doyumunu açığa çıkarıyor Yüksel Arslan. Hatta bunu öyle kısa süreliğine yapmıyor, zira sergiyi gezerken ciddi bir fiziksel ve zihinsel efor sarf etmek zorunda kalıyorsunuz.

Santralistanbul'da sergiyi üç ayrı dönem ve üç ayrı kata ayırmışlar. Gezmeye en üstten yani aslında Yüksel Arslan'ın ilk döneminden başlıyorsunuz. Çalışmalar da Arslan'ın hayatıyla paralel bir biçimde ilerliyor, resimlere bakarken o dönemde Yüksel Arslan'ın neler yaptığına ilişkin kısa ve bilgilendirici anekdotlara da göz gezdirebiliyorsunuz. Arslan'ın fetiş objeleri sinek, köpek ve penis, neredeyse her dönem çizimlerinde rastlıyorsunuz bu imgelere.

Yüksel Arslan'ı diğer ressamlardan ayıran en önemli unsur hiç şüphesiz kullandığı malzeme, boya yerine zaman

zaman çış ya da kan kullanarak ürettiğı sanat eserleri zaman geçtikçe daha da olgunlaşıyor, aşağı katlara inerken daha doğrusu Arslan'ın olgun dönemi eserlerine geldiğinizde ustalığı daha da iyi anlaşılıyor. Üstelik kullandığı harcin tarifini de ekliyor Arslan sergiyi gezenlere... Ayrıca yorulduğunuzda soluklanırken Arslan'ın kendi sesinden hayatını anlattığı video görüntülerini seyrederek soluklanabilirsiniz.

Arslan kendi kişisel dünyası dışında resimlerini çizerken etkilendiğı yazar, çizer ve düşünürleri de es geçmiyor. Hatta yazı için kullanılan kaynakçanın bir değişik biçimini sergisinde çizerek yapıyor. Okuduğı, kendisini geliştiren adamların portrelerini yaparak bir çeşit içsel borç ödüyor onlara. Karl Marx'tan Nietzsche'ye kadar geniş bir perspektif bu... Bunların dışında özellikle Marx'ın *Kapital*'i üzerine yaptığı çizimler gerçekten çok değerli. Temalar da yapıtları kadar ilginç, şizofrenler üzerine yaptığı resimler gayet ilgi çekici. Sanatçının delilikle deha arasında durduğu noktada şizofren ya da manik olmak, halüsinasyon görmek fark etmiyor, Arslan'ın çizimleri de bunlar üzerine sıklıkla kafa yorduğunun bir göstergesi. Zaten *P* dergisinin Delilik ve Sanat sayısında rastladığım röportajında da bunu açıklıkla dile getiriyor.

"Hastaların ağzından çıkan, kimin söylediğı bilinmeyen bu sözlerde gerçekliğin tüm dalgalanması, tedirginliği, tuhaflığı gözler önüne seriliyor. Bu da şiirin bir parçasıdır" diyor. Ayrıca hastalarla ilgili çeşitli objeleri yapıtlarında kullandığından da bahsediyor. *"... eski bir kitaptan genel felce ilişkin bulduğum bir belgeyi yapıştırdım, kitabın ne olduğunu anımsıyorum. Bilinç, bellek sorunlarıyla ilgili bir doktorun aldığı notlar bunlar. Eski bir kitap satın aldığımda içinde belgeler bulunur, sık sık böyle sürprizlerle karşılaşırım. Pek güzel. Çok seviyorum. Daha da kullanmak istiyorum onlardan."*

Bu tip doyurucu sergiler, insanın sanatla olan ilişkisini tekrar tekrar imtihan ediyor sanki. Gözümüzün önünde durup kaçırdığımız ayrıntıları resmedip önümüze koyuyor. Gündelik hayatın parçalarından bir dünya yaratıyor. Yüksel Arslan retrospektifini de bitmeden gidip görmek bu yüzden ayrıca önemli.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Alice'le diyar diyar...

Janet Barış 05.03.2010

Alice Harikalar Diyarında hikâyesi herkesin kafasında benzer bir imge yaratıyor, Alice, tavşanı, iskambil kağıdından askerler ve büyüü bir yer... Atmosfer tam da Tim Burton dünyasının yansıtılabileceğı türden. Garip karakterler, konuşan hayvanlar, bildiğimiz dünyadan ayrı, bambaşka bir diyar. Kendine has fantastik bir dünya yaratabilmiş yönetmenlerden biri olan Tim Burton, Batman, Beter Böcek, Sleepy Hollow gibi filmlerde karakterleri, kurguladığı gotik atmosferle seyirciyi adeta kendi zihninin karanlık noktalarına sürüklüyordu.

Alice küçüklüğünden beri garip rüyalar görmektedir, yaşı ilerlese de kurtulamadığı bu rüyalar kâbusu olur. Günün birinde kendisinden habersiz yapılan nişan töreninde bunalan Alice, ceket giymiş bir tavşanın peşinden gider ve girdi üş i oyuğun içerisinde garip bir dünyaya der.

Aslında rüyalarından tanıdık olması gereken bu mekânı önce hatırlamaz. Daha sonra burada yer alan fare, tavşan, kedi, eğlenceli ikizler gibi tiplerin uzun zamandır bir kurtarıcı beklediklerini o kişinin de kendisi olduğunu fark eder. Kızıl Kraliçe bir biçimde tahtı ve kılıcı ele geçirmişken onları kurtarmak Alice'e kalır, bu arada aralarında garip bir yakınlaşma da olan Şapkacı ona yardımcı olur.

Hikâyenin yaratıcısı Lewis Carroll aslında bir matematikçi, gerçek ismi de Charles Dodgson. Birbiriyle ilgisi olmayan birçok imgenin birarada bulunması belki de matematikçi olan Dodgson'ın kendince bir formül icat etmesinden, ama daha basite indirgeyecek olursak Alice adında şizofren bir kızın gördüğü halüsinasyonlarla hayal âlemine dalması ve daldığı bu âlemde yaşadıklarının yazıya dökülmesi olarak da görebiliriz. Tim Burton ise benzer rüyaları

rüntüye döküyor fakat kitaba birebir bağlı kalarak yapmıyor bunu. Hikâye zaman zaman sarkıyor. Üç boyutlu seyretmek de meseleyi daha eğlenceli hale getirmiyor. Çocuk kitabı olarak biraz ağır kaçabilecek olan Alice Harikalar Diyarında'nın filmi o kadar ağır değil.

Karanlık ve grotesk bir yer harikalar diyarı ama öyle pek masalsı veya masallarda bile olamayacak kadar büyülü tasvir edilmiş bir yer değil. Ayrıca güvenli de sayılmaz zira kraliçeye hizmet eden ve aniden çıkan canavarlar herkesi esir alabiliyor. Johnny Depp şapkacı rolünde neredeyse tanınmayacak kadar iyi bir kılığa bürünmüş, zaten Burton - Depp ikilisi yönetmenlik ve oyunculuk bağlamındaki ilişkiyi çoktan aşmış gözüküyorlar. Ayrıca Kızıl Kraliçe'yi oynayan Helena Bonham Carter'i de tanınması güç, kısacası bu filmde oyuncuları tanımak da zor.

Tim Burton'un Harikalar Diyarı gibi Matrix'e bile ilham kaynağı olmuş bir hikâyeyi çekme fikri heyecanlandırıyordu gerçekten.

Hikâye içerisinde de çok orijinal duran kaybolan kedi, nargile içen tırtıl gibi karakterler görsel olarak da hoş duruyor. Kuşkusuz Tim Burton hayranlarının merakla beklediği Alice Harikalar Diyarında ortalama bir Tim Burton filmi ama kadının gücünü göstermesi nedeniyle ayrıca feministlerin de hoşuna gidecek türden.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Oscar'lar yine gitti

Janet Barış 11.03.2010

Kuşkusuz en popüler ödül töreni Oscar'lar... Cannes, Berlinale her ne kadar Avrupa'nın gözbebeği, önemli ödülleri olan festivaller olsa da, Akademi'nin dağıttığı ödüller dünya çapında çok popüler. Ünlülerin giydiği kıyafetlerden ayakkabılarına kadar o geceki her şey bir fenomen haline dönüşüyor ve uzun süre konuşuluyor.

82. Oscar töreninin galibi The Hurt Locker oldu. İlk defa bir kadın yönetmenin ödül alması ilginçti ama tam anlamıyla bir savaş filmi çeken Kathryn Bigelow'un savaş karşıtı bir konuşma yerine üniformalıları yücelten bir konuşma yapması pek hassas değildi. Zaten filmi seyredenler de açıkça militarizmin yüceltildiği bir durum olduğunun farkına varır. Irak'ta hâlâ durulmamış bir savaş, şiddet varken The Hurt Locker 'ın bu denli ödül alması benim için şaşırtıcı oldu.

Bu yılın en çok konuşulan filmi Avatar 'dı kişisel olarak o kadar övülmesi konusunda hemfikir değilim ama Avatar'ın yarattığı ya da geldiği nokta bu durumu göstermişti. Ayrıca bu yıl çok güçlü yapımlar yoktu, belki de bu yüzden zaten çok konuşulan Avatar öne çıkmıştı. Öte yandan The Hurt Locker gibi bir filmin de bu denli konuşuluyor olması şaşırtıcıydı, çünkü o kadar da önemli, büyük bir yapım değildi bana kalırsa.

The Hurt Locker 'ın diğer Irak savaşı filmlerinden üstün bir yanı yok; savaşı, askerliği yüceltirken yine benzerleri gibi yalandan savaşmanın üzüntüsünü, üzerine bir de gerilim kurarak gösteriyordu. Oscar ödülleri Avatar için ise hayal kırıklığı oldu, çünkü teknik anlamda bile fazla bir varlık gösteremedi.

Her yıl beş filmin yarıştığı Oscar’da bu yıl on film vardı. Bunun en önemli nedeni, filmlere Oscar adaylığının getirdiği prestij. Hangi film Oscar adayı olursa o kadar çok konuşulur, dünyaya satışı gerçekleşir, DVD satışları artar. Tüm bu etkenlere rağmen bu yıl yarışan on film çekişmeli bir tablo sermedi önümüze, çünkü filmler de çok parlak değildi.

Quentin Tarantino’nun Soysuzlar Çetesi geçtiğimiz yılın en iyi filmlerinden biriydi ve benim için bu seçkide öne çıkıyordu. Gönül isterdi ki bir ödül alsın, ama ondan daha popülerleşmiş ve akademinin gözüne girmiş yapımlar vardı. Son yıllarda alışık olduğumuz üzere, Precious gibi bağımsız bir yapımın da adı geçti.

Animasyon dalında Up’ın ödül alması şaşırtıcı değildi yine. Oyunculuk dalında da öyle, seçenek az olduğu için belki de tahminler bir iki oyuncu arasında gidip geldi, daha fazlası olmadı. Yabancı dilde en iyi film ödülünü ise, Fransa’da Cesar ödüllerini toplayan Un Prophet ya da Cannes’dan ödüllü White Ribbon yerine Arjantin yapımı El Secreto Del Sus Ojos ’un alması şaşırtıcıydı ama filmi henüz göremediğimiz için yorum yapma hakkımızı da saklı tutalım.

Bir Oscar töreni daha bitti, ve herkesi şaşırtan The Hurt Locker oldu. Bir ülke dünyanın bir başka ülkesini işgal ediyor, üstelik de bunu özgürleştirmek adına yaptığını öne sürüyor. Sonra da bunu kameraya almaya başlıyor yavaş yavaş, tıpkı Vietnam sonrasında olduğu gibi görünürde savaş karşıtlığı yapan ama halkı savaşın nedenlerine ikna edecek, kendi kendini tatmin etme yönünde filmler çekiliyor. The Hurt Locker bunlardan sadece bir tanesi, Oscar alması evet şaşırtıcı oldu ama gerçekçi aynı zamanda, çünkü Hollywood bunu hep yapıyor, akademi de arkasında duruyor. Önümüzdeki yıllarda nasıl bir tablo göreceğiz merak konusu ama Hollywood gitgide eriyor; sadece kendi mahzeninden beslenerek bile ayakta kalabilir ama bunun ucu da böyle vasat filmlerin yarıştığı Oscar törenlerine uzanır.

janetiko@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tuzağın kendisi şiddet

Janet Barış 12.03.2010

Oscar galibi *Ölümcül Tuzak/The Hurt Locker* aslında ikinci kez giriyor vizyona, ilk seferinde ekim ayında sessiz sedasız vizyon yolu tutan *The Hurt Locker* ’ın Oscar’la birlikte popülerleşmesi seyircinin ilgisini arttıracak kuşkusuz.

The Hurt Locker

bir savaş-gerilim filmi. Irak’ta savaşın ve şiddetin kol gezdiği süreçte -ki bu şimdi de durulmuş olduğu anlamına gelmiyor- bir grup askerin yaşadığı bir dönemi anlatıyor. Merkezde bomba imha etme uzmanı William var. Bomba imha uzmanı olan bu adam işine fazla bağlı ve kendine özgü yöntemlerle bazen tehlikeli de olsa bomba imha işine giriyor. Film ana karakter gibi gözükten bombacı Harry üzerinden dönüyor.

Tipik Irak Sava

şı’na ilişkin filmlerden farklı değil, kısa da olsa askerlerin kendi aralarında konuştuklarına, ailelerine dair ufak tefek anekdotlara rastlıyoruz. Filmin meselesi işgal; bir ülkenin başka bir ülkeyi işgal etmesi... Ya da bir kültürün başka bir kültür... n ünkü bu insanlar birbirinin hayatını tammiyor, bilmiyor; bu yetmezmiş

gibi bir de aşığılıyor. Kilit bir sahne var mesela, bombacı bir çocuğu ararken bir eve giriyor, işte bu ev belki de Irak'ın kendisi apar topar bir Amerikan askeri bir evi hunharca basabiliyor çünkü. Ya da yine bombacı William bir intihar bombacısının üzerindeki dinamitleri patlatacak süresi olmadığı için özür diliyor ondan. Bir çocukla kurduğu ilişkiyle insan olduğunu anımsıyor arada sırada da olsa, ama kendi evine dönüp baktığında süpermarketten alması gereken mısır gevreğini seçmek zorunda kaldığında ölüm-kalım arasındaki ince çizgiye geri dönüyor. Bir kere savaştın mı dönüşü yok artık. Savaşmanın hazzına dokundun mu üstünde kalıyor.

Yö

netmen Kathryn Bigelow bir kadın, insan bir kadının böyle bir savaş filmi çekmesine şaşırmıyor değil. Kamera sürekli hareket halinde, biçimsel olarak da Bigelow bir üslup yakalamaya çalışmış. Fakat yine de gereğinden uzun, bazı sahneler kendini tekrar ediyor. Yakaladığı ince nüanslar var; örneğin askerin öldürdüğii adama tüfeğin merceğinden bakabildii, doğru noktayı bulmaya çalıştığı sahne, ince düşünülmüş bir sahne gibi ama genel olarak baktığımızda iç açıcı bir yanı yok *The Hurt Locker* 'ın. Iraklıları gösteriş biçimi de tamamen oryantalist. Savaş Amerikalı askerlerin kafasını boşaltma ile kahramanlık içgüdülerini tatmin etme alanı gibi sunulmuş aynı cephede savaşan askerlerin bile bazen birbirlerini öldürme isteklerini açık ettiklerini de varsayacak olursak *The Hurt Locker* örneklerinden pek farkı olmayan savaş ile işgalin üzerine gerilim de oturtan bir film. Oscar'larda da En İyi Film ile yönetmen aday olduğu dokuz dalın altısından ödülle döndü.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ankara'dan İstanbul'a festival havası

Janet Barış 18.03.2010

İstanbul Film Festivali'nin programı açıklandığı günlerde Ankara'da bir başka festival başladı.

21. kez düzenlenen ve Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı'nın organize ettiği Ankara Film Festivali bu yıl da perdelerini açtı.

Başladığından bir gün sonra ben de birkaç günlüğüne de olsa Ankara ve festival havasına dahil oldum. İlk kez geçen yıl katıldığım Ankara Film Festivali, kendi halinde, mütevazı bir festival.

Profesyonel olarak festivalle düzenli ilgilenenlerin yanında her şeyin yolunda gitmesi için çaba gösteren kemik bir gençlik kitlesi var. Geçtiğimiz yıl dönerken bir grup sinema yazarıyla Tunalı Hilmi Caddesi'ndeki bir kitapçıdan hepsine birer DVD alıp, hediye ettiğimizi de hatırlıyorum.

Bir önceki yıldan kalan Ankara anılarımı tazelemek ve film programından nasiplenmek için birkaç gün yetti bana. Klasiklerden Kore sinemasına, Brezilya'dan Finlandiya'ya kadar uzanan çeşitlilikte filmler gördük.

Afganistanlı yönetmen Siddiq Barmak'ın yönettiği Afyon Savaşı 'nı geçen yılki İstanbul Film Festivali'nde kaçırmıştım, Ankara'da görme şansım oldu. Taliban rejimi sonrası Afgan topraklarında geçen film, iki Amerikan askeri ile bir grup Afganlıyı tek bölgede birleştirip insanlık hallerini gösteren ilginç bir yapım.

Festivalde ayrıca Geceyarısı Sineması bölümü vardı, !f'te de gösterilmiş olan eğlenceli bir zombi filmi izledik. Üç kısa korku filminin ardından gösterilen Norveç yapımı Ölümcül Kar, hortlamış Naziler ile bir grup gencin dağ başında karlar içerisinde geçen öyküsünü anlatıyordu.

Korkmaktan ziyade güldük, sanıyorum bu tür zombi filmleri moda oldu artık.

Brezilya yapımı Hayatın Mutfağı kuşkusuz Ankara'dan en hatırımda kalan film. Yemek yemenin insanoğlunun en temel ihtiyacı olduğunu yeni baştan keşfeden bir adamın lezzetli yemekler yaparak kazandığı gücün üzerine düşündürüyordu.

Her festivalde klasiklerden bir örnek de görmek lazım. Eric Rohmer'in Yeşil Işın 'ı bu anlamda tatmin ediciydi. Yirmi yıl öncesine ait olsa da bir kadının yaşadığı duygu durumunu evrensel bir biçimde anlatmış Rohmer; her dönem yeni diye tabir edilecek filmlerden biri. Birçok festivalde gösterilen ama bir türlü denk gelemediğim Michael Haneke imzalı Beyaz Bant yani White Ribbon'u ise sonunda Ankara'da gördüm. Faşizmin köklerine inen, baskıcı ailelerin yarattığı çocukların bir gün Naziler olarak karşınıza çıkabileceğini düşündürürken estetiğiyle de göz dolduran Beyaz Bant, Haneke filmlerinden alışık olmadığımız üzere seyri rahat bir film, ama barındırdığı duygu, rahatsız bir tarihin kaynağına indiriyor seyirciyi.

Bunların yanında bahsetmeden geçilmeyecek iki film. Klaus Harö'nün yönettiği Finlandiya yapımı Peder Jakob'a Mektuplar bir diğeri ise Yang Ik-Joon'un yönettiği Güney Kore yapımı Nefes Nefese... İkisi birbirinden çok farklı olan bu iki filmin hikâyelerini anlatış biçimleri dikkate değer.

Kimine daha önce rastlamıştık kimine ilk kez rastladık, özenli bir seçki olmuş Ankara Film Festivali'nin programı... Arada sorunlar da olmadı değil, belgeseller gösterilirken duyduğumuz kadarıyla ufak tefek aksaklıklar da olmuş. Diğer yandan Ankara'nın genç bir festival kitlesi var birçok seansı kalabalık salonlarda izledik.

Pazar gecesi yapılacak törenin ardından festival kapanıyor. Ankara bitince on güne kalmaz bu kez festival İstanbul'a gelecek. İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın düzenlediği İstanbul Film Festivali'nin programı her yıl olduğu gibi bu yıl da çok çarpıcı. Alışık olduğumuz bölümlerin yanında bu yıl İstanbul'a içeriden ve dışarıdan bakan filmlerle de karşılaşacağız festivalde, her yıl baharla birlikte gelen İstanbul Film Festivali'ne ilişkin daha yazacak çok şey var, onu da zamana bırakalım.

janetiko@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Köprüde karşılaşmalar

Janet Barış 19.03.2010

Geçtiğimiz yılın en çok tartışılan meselelerinden biriydi belgeselle drama arasında kalan yapımlar. İki Dil Bir Bavul bu yüzden çok tartışıldı; kimileri "belgesel" dedi kimileri filmi belgeseldrama çatısı altına yerleştirdi. Gerçek oyuncular ve gerçek haller söz konusu olduğunda bu gibi karşılaştırmalar ya da arada kalmalar ister istemez oluyor. İlk kez İstanbul Film Festivali'nde izlediğimiz ve sürpriz bir biçimde Ulusal Yarışma'da En İyi Film ödülü alan Aslı Özge'nin yönettiği Köprüdekiler de buna benzer bir örnek.

Üç farklı hikâye, üç farklı insan... Biri trafik polisi, biri dolmuş şöförü, diğeri de eğitimsiz bir genç. Farklı hayatları var, şöför evliliğinden memnun değil, karısının başka dertleri var, daha iyi bir evde yaşamak istiyor örneğin. Evlenmek için evlenmiş ve mutsuz olmuş bir kadın tipi çiziyor. Diğer yanda polis Murat ise yalnız, bilgisayar başında hayatına girebilecek bir kadın arıyor ama bu konuda çok da becerikli değil, 19 yaşlarındaki Fikret ise kendine göre bir iş bulamıyor, yapabildiği tek şey köprüde çiçek satmak.

Genellikle birbirinden farklı şekilde anlatılan hikâyelerin bir yerde kesişmesi gerekir ya da en azından seyirci öyle düşünür. Bu üç insanın hayatları her gün aynı yerde, İstanbul'un merkezi, Anadolu'yu Avrupa'ya bağlayan Boğaz Köprüsü'nde birleşiyor ama kesişmiyor. Birbirlerini tanımıyorlar, filmde de karşılaştıklarına dair özel bir ibare yok, zaten yönetmen de bilerek yollarını kesiştirmiyor. Oyuncular gerçek, neredeyse kendilerini oynuyorlar. Filmdeki karı-koca gerçekten de evli. Sadece polis karakterini emniyetten izin çıkmadığı için kardeşi oynuyor. Arada bazı siyasi diyaloglar yer alsa da karakterlerin politik duruşları net değil. Yönetmen belli bir politik tavır takınmıyor. Bunu da açıkça ifade ediyor, sadece göstermeyi amaçlamış illa bir duruşu olmak zorunda da değil ama film eksikmiş gibi duruyor.

Köprüdekiler'de bu üç insanın yaşamlarından belgeselvari bir biçimde bir kesit izliyoruz. Adana Altın Koza Film Festivali'nde de En iyi Film ödülünü Pelin Esmer'in 11'e 10 Kala filmiyle paylaşan Köprüdekiler son dönem Türk sineması içerisinde farklı yapısıyla öne çıktı. Kişisel olarak dramatik yapısını klasik sinema anlatısı üzerine kuran filmlerin daha çekici geldiğini söyleyebilirim.

Kara köpekler ya da varoşlar

Varoşlar Türk sinema tarihinin beslendiği en önemli kültürlerden biri. Son dönemde taşra ya da bizzat kentin merkezi daha popüler ama Başka Semtin Çocukları, Kara Köpekler Havlarken gibi yapımlar "şehrin taşrasında ne oluyor, kentten görünmeyen ne, buradaki insanların çıkarları ve çatışmaları nelerdir" üzerine odaklanıyor.

Otoparkçılık yapan Güvercinci Selim ve Çaça aynı mahallenin gençleri. Selim bir yandan da evlilik planları yapmaktadır. Kısa yoldan hayata tutunmaya çalışan Çaça ve Selim mahalleden bir abilerine güvenip yanıbaşlarındaki alışveriş merkezinin güvenlik ihalesi işine girerler. Fakat mesele görüldüğü kadar basit değildir, çünkü bu işlerin içerisinde çok çetrefilli şeyler vardır. Selim ve Çaça'nın düzeni de bu ihaleyi alma sürecinde bozuluyor. Gelişen olaylar aslında beklenmedik gibi gözüke de küçük hesaplar ve köşe dönme meselesi söz konusu olduğunda her şeyin ne kadar beklenebilir olduğunu gözler önüne seriyor.

Mehmet Bahadır Er ile Maryna Gorbach'ın yönettiği Kara Köpekler Havlarken kurgusu itibariyle seyirciyi çekecek türden bir yapım. Karakterler, süregelen olaylar, arada çatışmalar aksiyon dozunu arttırıyor. Oyuncu kadrosunda ise Erkan Can, Cemal Toktaş ve Volga Sorgu var. Geçtiğimiz yıl İstanbul Film Festivali programında yer alan, yurt dışında da birçok festivalde gösterilen Kara Köpekler Havlarken hikâyesini anlatmayı bilen bir yapım.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ferzan Özpetek'le Antep'te...

Janet Barış 25.03.2010

Uzak bir şehre bir film galası için gitmek gerçekten bir macera. Topu topu belli bir saat aralığı için bulunacağınız şehirden beklentiniz ise sadece yeni bir film. Ferzan Özpetek'in yarın vizyona girecek olan filmi *Serseri Mayınlar'ı* bir grup gazeteciyle birlikte Gaziantep'te yapılan galasında görme şansını bulduk.

Filmin, bugünlerdeki "eşcinselliğin tedavi edilebilir bir hastalık olup olmadığı" sorunsalına farklı bir pencereden baktığını söyleyebiliriz. Bir çocuk babasına gey olduğunu açıklamaya kara veriyor fakat ağabeyi ondan daha önce davranıp kendi sırrını açıklıyor. Mekân da İtalya'nın güneyi ve küçük bir kasaba, hal böyle olunca herkesin birbirini tanıdığı, bir diğerinin başkası hakkında ne düşündüğünün önemli olduğu bir ortam çıkıyor ortaya. Her ne kadar kapalı, muhafazakâr bir toplum olarak gözükssek de İtalyanlarla benzer noktalarda buluşuyoruz.

Çünkü konu eşcinsellik olunca işler bu küçük İtalyan kasabasında da bizdeki herhangi bir kasabadan farklı ilerlemiyor.

Anne karakteri oğlunun tıp okuyan arkadaşına bunun tedavi edilip edemeyeceğini soruyor. Gündemi de şu sıralar meşgul eden bu konu Özpetek'in filminde bir tesadüf olarak çıkıyor karşımıza. Sonuç olarak ortada sıcak, içten, eğlenceli bazı noktaların ne kadar evrensel olabileceğini gösteren bir film çıkmış.

Gaziantep gelişmiş bir şehir, Nakıp Ali sinemasını dolduran kalabalığın tipolojisi İstanbul'daki herhangi bir galadan farksızdı. Şaraplar ve şık kıyafetleriyle filmi bekleyen topluluğun kendine has bir aurası vardı. Tabii ki Gaziantep sadece alışveriş merkezini oluşturan kalabalıktan oluşmuyor. Sokaklar, çarşılar ve yemekleriyle de ayrı bir tadı var. Bakır ustaları, demirciler, eski gramofonlara sahiplik eden eskicilerle birlikte tarihin tozlu sayfalarına karışıyor gibi hissediyorsunuz.

Ferzan Özpetek'le yaptığımız uzun kahvaltıda sadece filmi konuşmadık, hayattan bahsettik, aşktan, ailelerden, İtalya'daki ve buradaki yaşamın benzer ve farklı yanlarına değindik. O kadar sıcak ve samimi bir sohbete dalmışız ki üç saat nasıl geçti anlamadık. Sohbetten birçok anekdot kaldı aklımda ama Özpetek'in hayatla ilgili çıkarımı hoştu. "Hayatı yaşamaya bir ömür yetmez, insanın hayatı anlaması, yaşaması için birkaç ömrü olmalı, mesela ben gidip Karadeniz sahillerini görmek istiyorum ama orada bir ay yaşamalı, insanları tanımalıyım" diyor yönetmen. Gerçekten de insan yaşadığı hayatı düşünüyor yeniden. Hepimizin yaşayacak tek hayatı var, bu bize bahşedilen ömürde maddi ve manevi imkânlar kısıtlı, her gün bir yerlere yetişmek zorundayız, her anını dolu dolu yaşayamayız ama görecektik o kadar yer, tanıyacak o kadar çok insan var ki, bir yerlerde bu da düşündürüyor insanı. Biz de açığımızı filmlerle kapatıyor, başka dünyaları, mekânları, insanları perdede tanıyoruz biraz da...

Altın Bama ve Yeşilçam

Tartışılan Altın Bama ödülleri geçtiğimiz pazar gecesi verildi. Sinemada cinsiyetçiliğe biraz olsun dikkat çeken, yaratılan kadın karakterlere eleştirel bir tavırla yaklaşan Altın Bama'nın galibi *Nefes* filmi oldu. Törenin en orijinal yanı *Nefes* ekibinden iki kişinin ödülleri almaya gelmesiydi. Birçok köşe yazarı tarafından eleştirilen, taşlanan Altın Bama törenine gelip, ödül almak gerçekten bir jest sayılabilir.

Türkiye'nin Oscarları diye lanse edilen Yeşilçam ödülleri galibi de *Nefes* oldu. Amerika'dan ithal törende tıpkı Oscarlardaki gibi militarist bir filmin ödüllendirilmesi de şaşırtıcı değil. Oscar'ı bir tek "Academy of Motion Picture Arts and Sciences" verir, başka bir ülkenin Oscar'ı ol(a)maz bu şekilde belki daha popüler oluyordur ama illaki bir ödül töreninin Oscar ile anılması bu kadar mı önemli tartışılır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Uzamlara gidelim mi

Janet Barış 26.03.2010

Amerikan Güzeli ile tanıdığımız Sam Mendes'i daha geçtiğimiz yıl *Revolutionary Road* ile izlemiştik. *Away We Go* yani *Uzamlara Gidelim* popüler oyuncularla bezeli bir film değil ama kendi halinde ve sıcak.

Burt ve Verona evli olmayan bir çift, bebek bekliyorlar. Kendileri için en uygun hayatı aramak üzere bir plan yapıp çeşitli şehirlerde bir süre vakit geçiriyorlar. Bu süreç boyunca aile olmak, birini sahiplenmek bir çocuğu

büyütebilmek üzerine konuşuyorlar. Yapılan bu sohbetler sadece filmdeki sıradan diyaloglar değil, insanların benzer bir süreçte yaşayabileceği sıkıntıların yansıması.

Sam Mendes *Revolutionary Road*'un ardından bu kez çok farklı bir çiftte çeviriyor kamerasını ve "sistem dışında" kalmış iki insana odaklanıyor. Daha açılış sahnesinde ne kadar samimi bir film olduğunu açık ediyor *Uzaklara Gidelim*. Senaryo da oyuncular da çok kalabalık değil, metin üzerinde birkaç cümleye sığdırılabilir bir konu var belki ama karakterlerle birlikte ortalama bir film olmaktan sıyrılıyor. Çocuk yapmanın, hayatı birleştirmenin illaki bir imza ile ilişkili olmadığına inanan bir kadın ve onun tam tersine evlenmek isteyen bir erkeğin olması da alıştığımız kalıpların dışına çıkmamızı sağlıyor. Bu arada çocuklarını farklı bir şekilde büyütmeyi tercih etmiş, bebek arabası kullanmayan ilginç olduğu kadar itici bir "aile"ye de rastlıyoruz ki filmin genel konusu içerisinde gayet ironik duruyor.

John Krasinski ile Maya Rudolph'un oyunculukları çok dengeli, birbirleriyle sağladıkları uyum hissediliyor. Müzikler de bir o kadar güzel. *Uzaklara Gidelim* sıcak ve içten bir film. Ev arayışı, aidiyet hissi insan yaşamının her evresinde sürüp giderken, samimi bir film görmek, gördükten sonra da kendini iyi hissetmek isteyenler için birebir.

Tipik bir yolculuk

Konusu itibariyle birbirine benzeyen romantik komedilerle mütemadiyen karşılaşıyoruz. Her karşılaştığımda kendini bir şekilde izlettiren bu tür yapımların her zaman seyirci bulabilmesi konusunu düşünüyorum yeniden. *Lepa Year*, *Aşka Yolculuk* da aslında tipik bir romantik-komedi ama diğerlerinden ayrılan ufak tefek ayrıntıları da yok değil.

Hayatının aşkını bulduğunu zanneden Bostonlu Anna uzun bir ilişkiden sonra artık evlilik teklifi beklemeye başlar. Fakat romantik bir yemek esnasında yüzük yerine bir çift küpeyle karşılaşınca bu teklifi kendisi yapmaya karar verir. İrlanda'da şubat ayının 29'una gelen artık yılda kadınların evlilik teklif etmesi geleneğini bahane ederek o sırada Dublin'de bulunan sevgilisine sürpriz yapmak üzere yola çıkar.

İşler umduğu gibi gitmez, uçak acil iniş yapmak zorunda kalır, ayın 29'unda Dublin'de olabilmek için her şeyi yapmaya hazır olan Anna ıssız bir kasabada kendisini eski arabasıyla götürebilecek Declan'ı bulur ve macera başlar. Hayatındaki her şeyi steril yaşayan, planlayan Anna, Declan ile farklı şeyleri keşfeder.

Filmin en güzel yanı, mekânları, bu tip filmlerde Los Angeles ve New York merkezdedir genelde, *Aşka Yolculuk*'un İrlanda kıyıları, uzun yeşil yollar ve Dublin'le ayrı bir havası oluyor. Oyuncularda Matthew Goode özellikle çok iyi, her sahnede kendini belli ediyor.

Geneli itibariyle başı sonu belli olsa da, dört yıldır âşık olduğu adamı sadece kardiyolog olarak tanımlayabilen bir kadının aslında aradığının düzenden ziyade aşk olduğunu anımsatıyor seyirciye. Filmin yönetmeni Anand Tucker'ın daha önce *Hilary and Jackie* gibi özel bir filme imza attığını söylemekte de var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Geri zekâlılık ve tedavisi

Janet Barış 01.04.2010

Yıl içerisinde sinema yazarlarına ilişkin birçok açıklamaya şahit olduk. *Recep İvedik 3*'ün gösterime girmesiyle başlayan ve zaman zaman devam eden bu durumun en son örneği ise Okan Bayülgen. Kişisel olarak

televizyonculuğunu beğendiğimi söyleyebilirim, gece programı formatının oluşmasında ve seyirci tarafından anlaşılır olmasında emeği büyük. Yıllardır bu işin içerisinde ve bir profesyonel. Ama tabii ki bu durum kimseye, bir meslek grubuna topluca geri zekâlı deme hakkını vermiyor.

Diğer yandan sinema yazarları daha önce fazla entelektüel bulunmuş, halktan kopukluğuyla eleştirilmişti. Aslında bu halktan kopuk olma meselesi mütemadiyen gündeme gelir. SİYAD ödülleri zamanı ya da bazı popüler filmler vizyona çıktığında alınan görüşler bunu tetikler. Kendi halinde gazetecilik yapmaya çalışan sinema yazarları da bir oraya bir buraya savrulur. Halktan kopuk entelektüeller mi, yoksa geri zekâlı mı tartışılarsun aslında birçoğu sadece sinema yazarı değil. Çünkü malum, çoğu kimse sadece sinema yazarlığından para kazanamıyor. Günümüzde sadece film izleyip üzerine yazı yazıp para kazanan sinema yazarı sayısı bir elin parmağını geçmiyor ki onların çoğu da artık duayen.

Sinema yazarlarının birçoğu günlük gazetelerde çalışıyor, sadece sinema yazarlığı değil kültür-sanat gazeteciliği de yapıyorlar. Bir kısmı dergici, bu dergileri çıkarırken yalnızca güncel, popüler filmlerden bahsedilmiyor, sinema tarihine ilişkin birçok ayrıntıya, bilgiye her sayıda rastlanabilir. Ayrıca çeşitli faaliyetlerle Türk sinemasının dünyada duyurulmasına katkıda bulunuyorlar. Mesela *Altyazı* dergisi, sinema dergiciliğine ek olarak dünyadaki farklı festivallerde Yeni Türk sinemasını tanıtan film programları hazırlayıp, konferanslar düzenliyor. Ayrıca akademisyenlik yapanlar da var, bir yandan öğretim üyeliklerini sürdürürken bir yandan da günceli takip ediyorlar. Festival programlarını hazırlama, zaman zaman televizyon programı ve daha farklı birçok ek işle birlikte sürüyor sinema yazarlığı. Ama hiçbir ek işle bile “zeki” insanların kazandığı büyük paraları kazanamıyoruz. Bir sinema yazarı arkadaşımız Facebook’ta “Top 10 Reasons to Dump a Film Critic” (Bir sinema yazarını terk etmek için on neden) diye bir grup açmıştı. Burada da içeriden bir bakışla saptanmış on madde var. Dördüncü maddede kendine ait evi, hatta arabası bile olan parmakla sayılır diyor, ki çok doğru.

Bazı şeyler dışarıdan görüldüğü gibi olmuyor çoğu zaman. Sinema yazarı diye adlandırılan grup da sabah bir basın gösterimi izledikten sonra rahat rahat evine dönüp yazısını yazan bir topluluk değil ama öyle zannediliyorlar. Bir de üzerine ya geri zekâlı olarak nitelendiriliyorsunuz ya da fildişi bir kuleden halka uzaktan bakan eleştirmen olarak...

Eleştirinin her sanat içerisinde zor bir yeri var. Bir sanatçı resmini tamamlamak için yıllarca uğraşüyor, ya da bir yazar kitabını bitirmek için aylarca çalışıyor, sinema ise fiziksel olarak ayrı bir efor gerektiriyor, sette çalışmak zor bir iş gerçekten. Bunların üzerine eleştiri yapıldığında eleştirilmek de çok olası. Fakat, eleştirmek, üzerine konuşmak yazı yazmak da sanatı bir o kadar geliştiren bir şey.

Konuya ilişkin olarak edebî ve mizahi bir üslupla meseleyi irdeleyen sinema yazarı arkadaşım/ağabeyim Murat Erşahin’in www.sinemamuzik.com ile www.siyad.org’da yayınlanan “Sinema Yazarları ve Geri Zekâlılık” yazısını da ayrıca tavsiye ederim. Erşahin kendinden de yola çıkarak sinema yazarlığını sevmenin, başka bir şey beklemeden yazmanın, yayınlardan gelecek az bir telifle hayatı geçindirememenin sıkıntısından bahsediyor. Bir de en önemlisi bütün bunlara rağmen sinemanın iyileştiriciliğinden, böyle yaşadığımız için mutlu olduğumuzdan dem vuruyor. Büyük zekâlarla büyük paralar kazanan insanların aksine biz sadece sinemanın iyileştiriciliğine inanıyoruz, geri zekâlılık tedavi gerektiren bir şeyse kimbilir böyle tedavi oluyordur belki de...

janetiko@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sorun ortada duruyor

Janet Barış 02.04.2010

Türk sinemasında politik filmler çok az, son zamanlarda suya sabuna dokunan, cesur filmlere pek rastlayamıyoruz. İlk kez Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde gösterilen, film bitiminde salonda beğenilip alkışlanan, yönetmenle sohbet kısmında ise ufak da olsa tartışmalara neden olan *Min Dit*, yani *Ben Gördüm* bu hafta gösterime giriyor.

Mutlu bir aileleri varken, anne-babalarının ölümüyle birisi bebek, üç kardeş ortada kalır. Bu esrarengiz ölüm bir aileyi dağıttığı gibi, üç çocuğu da çaresiz bırakır. Bir süre kendi başlarının çaresine bakmaya çalışırlar, evdeki eşyaları satarlar, komşular da yardım eder ama zamanla yalnızlaşırlar. Aileden bildikleri tek kişi olan teyzeleri de ortadan kaybolur. Evlerinden de atıldıktan sonra ise Diyarbakır'ın ortasında kalakalırlar.

Fırat ile Gülistan'ın anne-babası durup dururken ölmüyor. Gazetecilik yapıyorlar ve biraz da tehlikeli mevzular üzerinde duruyorlar. Kısacası faili meçhul bir cinayet var ortada, bir yandan da çocukların ailesini öldüren adamın hayatına bakıyoruz. Karısı ve çocuğuyla kurduğu ilişkiler üzerinden süreci çıkarsamaya çalışıyoruz. Çocuklardan biri katili tanıdığında ise onun gibi davranmıyor, çok başka bir yolla alıyor intikamını.

Faili meçhul bir cinayeti geride kalan çocukların üzerinden anlatmak ajitasyon anlamında biraz çetrefilli olabilir. Almanya'da yaşayan yönetmen Miraz Bezar duygusal bir sömürüye mahal vermeden meselenin üzerine gitmiş. Filmini Kürt sinemasının bir parçası olarak nitelendiren Bezar, sinematografik olarak başarılı bir iş çıkarmış. Öte yandan zaman zaman boşluklar oluyor, çocukların yaşadığı trajedi çok açık, Diyarbakır gibi bir yerde bu çocuklara kimse mi sahip çıkmıyor, komşuları da geçin, bir yetiştirme yurdu vs. de mi yok diye soruyor insan kendi kendine. Filmin sonundaki hesaplaşma yöntemi ise gayet ilginç ve rotayı başka bir yöne çeviriyor. Yönetmen bir slogan filmi yapmaya çalışmamış, açık bir propagandayı seçmemiş ama tarafını hissedebiliyorsunuz.

Min Dit sadece anne-babasını kaybeden iki çocuğun dramını anlatmıyor, yıllardır bu topraklarda süren, bitmeyen herkes için acı olan bir tarihe bakıyor. Bu boşluktan kalan çocukların nasıl sokaklara, suça dahil olabildiğini gözler önüne seriyor. Yaşanan birçok olayın gerçek hayatta da karşılığı var. Zaten Miraz Bezar ile öyküyü birlikte oluşturdukları Evrim Alataş çekimden önce bir çalışma yapıp, gerçek hikâyelere göz atmışlar. Filmin Kürtçe oluşu da meselenin konuşulması, tartışılması anlamında önemli. Türkiye'de politik sinemanın gelişmesi ve konuşulmaya korkulan konuların sanatla haşır neşir olarak konuşulması bağlamında bu tip filmlerin gösterim şansı bulması ayrıca önemli bir mesele.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Festival 'Emek'siz geçiyor

Janet Barış 08.04.2010

Baharın bir şehre filmlerle gelmesi her sinemasever için çok heyecan verici. Salonlar dolup dolup taşarken insanlar ellerinde festival kitapçıklarıyla, İstiklal Caddesi'ni arşınıyorlar. Her ne kadar Nişantaşı ve Kadıköy'de de festival sürse de ana mekân, merkez her yıl olduğu gibi bu yıl da Beyoğlu.

Festivali ilk takip etmeye başladığım yıllarda filmleri seçer, Emek Sineması'na denk gelmişse ayrı bir sevinirdim. Çünkü salonu, havası, ambiyansı o kadar kendine özgüydü ki, insan kendini bir festivalde hissediyordu gerçekten. Kapı önü, koltuklar, kadife perde, eskiden takıcıların da konuşlandığı bu sokakla bütünleşmiş gibiydi. Emek Sineması'yla sadece festival değil, Beyoğlu da ayrı bir güzeldi. Bir şehri şehir yapan en önemli

unsurlardan biri de sinema salonlarıdır. Alkazar'ı yakın dönemde kaybettik zaten, üzerine bir de Emek Sineması, akıl alır gibi değil.

Sinemaları, filmleri, alışveriş merkezlerine hapsediyoruz, böylelikle ne oluyor alışverişini yapan, çocuğunu birkaç oyuncağa bindiren, bir yerde oturup yemek yiyen seyirci hadi bir de sinemaya gidelim diyerek etrafındaki afişlere bakıyor, kafasına göre artık ne uygunsa seyrediyor. Oysa bir sinema salonu için hazırlanmalı seyirci, mesela Emek'e gidilecekse hangi filmler oynuyor bakmalı, saatleri ayarlanmalı, evinden çıkarken seyredeceği film için heyecanlanmalı belki de... Her seyirci böyle olmalı diye bir kaide de yok ama böylelikle tektipleştiriyorlar insanları.

Bizleri şehirden süpürüyorlar artık, perdeye yansıttığımız hayallerimizi de modernleştirilmiş merkezlere tıkmaya çalışıyorlar. Bu yüzden Emek sadece bir sinema salonu değil bir simge, modernizmin ilik ilik içimize aktığı şu günlerde bir isyan. Her şey de modernleşmesin artık, bazı şeylerin modernleşmeden daha güzel kalabileceği kimsenin aklına gelmiyor oysa.

Oraya bir alışveriş merkezi yapılması fikri de söz konusu ki buna da inanması zor gerçekten, zaten daracık bir sokak, kalabalıktan çıkıp bu kez kapalı bir kalabalığa mı karışacak insanlar? Her şeyden önce herkes sahip çıkmalı Emek Sineması'na, çünkü orası sadece "Emek" değil, hayallerimizin, düşlerimizin alanı. Bugün bir sinema salonu gidecek yarın başka yerler.. nefes almaya yer bırakmayacak kadar yıkacaklar. TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Şubesi 12 martta yürütmeyi durdurma istemiyle mahkemeye başvurdu, belki çıkacak sonuçla birlikte bir umut doğar.

Her film öncesi seyirci alkış tutuyor Emek için, bu tip bir eylem amacına ulaşır mı bilmiyorum ama festival sürüyor.

Akılda kalan filmler

Birkaç gün rötarlı başladığım festivalde özellikle Robert Guediguian'ın *Suç Ordusu* filmi dikkat çekiciydi. Filmde, tehcir sırasında Türkiye'den Suriye'ye göçen oradan da Fransa'ya kaçırılan Misak Manuşyan'ın Nazilere karşı bir örgütün başına geçmesiyle yaşananlar anlatılıyor. Hikâye gerçek, Misak Manuşyan'ın göçten direnişe uzanan hayatını anlatan *Manuşyan: Bir Özgürlük Tutsağı* adlı kitap da Aras Yayınları tarafından yayımlandı.

Onun dışında Güney Kore yapımı, Bong Jo-Hoo'nun yönettiği *Ana*, bir annenin oğlu için neler yapabileceğini gösteren, heyecan dozu yüksek bir drama. Kendisini Troçki'nin reekarnasyonu zanneden bir gencin absürd hikâyesini anlatan Jacob Tierney'in yönettiği Kanada yapımı *Troçki* de eğlenceli. Uluslararası Yarışma kısmında gösterilecek olan filmlerin hepsi de birbirinden iyi gözüküyor. Yavaş yavaş birçoğunu görmeye çalışacağız.

İstanbul'da festival havası daha on gün sürecek. Dileğimiz festivalleri modernizasyona yenilmemiş salonlarda eskinin kokusunu içimize çekerek takip edebilmek...

janetiko@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bal kovandan çıktı

Janet Barış 09.04.2010

Üçleme tamamlamak bulmacaya benziyor biraz. Geçmişle geleceğin karıştığı anda tek bir karaktere dolanıyor ip. Semih Kaplanoğlu *Yumurta-Süt-Bal* üçlemesiyle Yusuf'u anlattı bize, kendi içeriden baktığı Yusuf'u perdede gösterdi. Tersinden izlediğimiz bir hikâyeydi bu. Önce *Yumurta*'da Yusuf'un 30'lu yaşlarına rastladık, sonra *Süt*'te ergenlikten çıkmış delikanlılığına, *Bal*'da ise çocukluğuna tanık oluyoruz.

Yusuf, Çamlıhemşin'in köyünde anne ve babasıyla yaşıyor. Babası arıcı, annesi kendi halinde, arada sırada çay topluyor, mutfağında hep. Yusuf babasına hayran bu çok açık, o ne yapsa bir başka bakıyor ardından. Fısıldaşırken bile kendilerine has bir dil oluşturdıklarını anlayabiliyoruz. Bir elmayı ikiye bölerkenki huzuru sadece görmüyor aynı zamanda hissediyoruz. Anne ise biraz yok sayılıyor aralarında ama umursamıyor bunu, Yusuf'un çocukluğuna veriyor çoğu zaman. Günün birinde arılar ile bal hasadı azalınca baba uzak tepelere bakmaya gidiyor. Gidişin adından Yusuf ile annesi yalnız kalıyor. Yusuf hem okuma öğrenmeye hem de babasını beklemeye çalışıyor. Çocukluk sanrıları ile yaşadığı çelişkiler yaşından biraz büyük, sıra arkadaşıyla değiştirdiği defter hesaplaşma sürecini daha da derinleştiriyor. Ümidi kesilince bir ağacın kovuğuna saklanıyor, bir arı kovanı oluyor belki de, babası gelsin alsın diye ağacın içinde beklemeye koyuluyor.

Kaplanoğlu, *Yumurta* ve *Süt*'te izlediği yolun sonuna varıyor böylelikle. Bize hikâyeyi tamamlamak düşünüyor. Yusuf'u tanıyoruz, inancını, arayışını anlamaya çalışıyoruz, onun kaynağına iniyoruz. Annesi "büyüyünce ne olacaksın" diye soruyor oğluna, Yusuf susuyor, oysa biz biliyoruz 30'lu yaşlarında İstanbul'da bir sahaf dükkânında, satmamış bir şiir kitabının yazarı olduğunu. İlk şiir sevdasının teneffüse çıkmadan önce duyduğu bir sesle başladığına ise *Bal*'da şahitlik ediyor, şairliğin doğasına hükmeden arayışın bir parçası oluyoruz.

Süt'te *Yumurta*'daki duruşundan izler taşıyan Yusuf'u, *Bal*'da çocukluğundan yakalıyoruz. Nasıl ki *Süt*'teki Melih Selçuk, neredeyse Nejat İşler'in sırtından bakıyormuşuz gibi hissettiriyorsa burada da Bora Altaş, Melih Selçuk'un çocuksu bakışlarını ödünç alıyor. Bütün Yusuf'lar birbirine benziyor ya da biz öyle zannediyoruz.

Süt'teki metaforik göndermelerden ziyade *Bal* daha sade bir film. Mekân Çamlıhemşin olunca kamerayı nereye koyarsanız güzel sekanslar yakalayabiliyorsunuzdur muhakkak. Kaplanoğlu bu kez farklı bir görüntü yönetmeniyle çalışmış; sessizliğin cazibesine kapılan bu tür filmler için görüntüler daha da önemli oluyor. *Bal*'ın bu anlamda eksikliği yok, fazlası var. Zaten daha ilk sahnesinde etkileyicilik eşiğinden haberdar ediyor seyirciyi.

Bal, üçlemenin olgunluğa eriştiğini gösteriyor âdeta. Filmin yükünü sırtlanan küçük oyuncu Bora Altaş'ın da hakkını vermek lazım, profesyonel bir küçük oyuncu gibi çalışmış. Berlin'de Metin Erksan'ın *Susuz Yaz*'ının ardından Altın Ayı ödülünü kazanan *Bal*, petek petek işliyor seyircisini. Üçlemenin ilk iki filmini sevenler *Bal*'ı da begenecekler fakat *Yumurta* ile *Süt*'e mesafeli duranların da ayrıca *Bal*'ı seveceklerini düşünüyorum.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Emek'i yıktırmayalım

Janet Barış 15.04.2010

İstanbul Film Festival'inde "İstanbul: İçeriden ve Dışarıdan" diye bir bölüm var, İstanbul'u çeşitli şekilde filmin merkezi yapan mekânsal olarak hakkını veren filmlerden bir seçki gösteriliyor. Alain Robbe Grillet'in yönettiği *Ölümsüz Kadın* filmi bunlardan biriydi. 1960'lar İstanbul'u, boş sokalar, parmakla sayılacak insanlar ve eski

evler... Günümüzü düşününce insan birkaç kişinin doldurduğu, neredeyse boş vapurları, eski evleri özlüyor. Şimdi nereye baksak bir gökdelenle rastlaşıyoruz, nasılsa gözümüz alıştı artık.

Bazı şeyler eskidikçe güzelleşir, eskidikçe önem kazanır, değeri artar. Eskinin yerine yenisini yapmak içinse sağlam sebepler gerekir. Emek Sineması ve çevresinde geliştirilen proje, şehrin, caddenin dokusuna uygun değil. Bunu yoldan geçen herhangi birine sorsanız benzer bir yanıt alırsınız.

Ne yazık ki herkes estetik düşünmüyor. Artık önemli olan büyük mağazaların konuşlandığı merkezler yapmak. Mesele böyle olunca bir binanın estetik ve tarihî değerinden ziyade farklı meseleler gündeme geliyor. Geçtiğimiz hafta Mimarlar Odası'nda konuya ilişkin bir toplantı yapıldı, bizzat bulunamasam da toplantıya katılan bazı arkadaşlardan bilgi edinmeye çalıştım. Süreç hukuki yollarla durdurulmaya çalışılıyor. Toplantıdan çıkan bir diğer sonuç da 'Emek Sinemasını Yıkıtmayalım ve Yaşatalım' adıyla kurulan platform. Ayrıca İKSV bu sabah konuyla ilgili bir basın toplantısı yaptı. Hem kamuoyu konuyla ilgili bilgilendirildi hem de konuya bir de İKSV açısından açıklık getirmiş oldu. Bu süreç aslında çoktan başlamış, pek de duyurulmadı. Nostaljik bir biçimde bu yıl festival merkezinin Emek olamayacağını öğrenince neler oluyor diye merak ettik; ardından açılıştaki protesto ve devam eden süreç Emek Sineması için gelinen noktayı gözler önüne serdi. Peki ya festival olmasaydı? Daha önce kısmen gündeme gelen mesele böylelikle cismen de önem kazanmış oldu. Kısıtlı bir kitlenin haberdar olduğu durum geniş kitlelere ulaştı. Gücümüz yeter mi bilmiyorum çünkü proje sadece Emek değil, Yeni Rüya, Sinepop ve tarihî İnci Pastanesi'ni bile içine alan geniş bir bölümü kapsıyor. Hepsi birden tarihin tozlu sayfalarına karışabilir, belleklerimizde yılgın anılar olarak kalacak resimler gibi kaybolabilirler. El vermek için www.emeksinemasiniyasatalim.org sitesine tıklayabilir ve onay@emeksinemasiniyasatalim.org adresine bir imza da siz bırakabilirsiniz.

Tavla turnuvasımız

Bu yıl diğer festivallerden farklı olarak bir de tavla turnuvası gerçekleştirildi festivalde. Projenin mimarı *Koca Dünyada Kurtuluş Pusuda* adlı filmiyle festivale konuk olan Stephan Komandarev. Kendisi tavla turnuvasını şart koşunca, İKSV sinema yazarlarıyla iletişime geçti. Benim de içinde bulunduğum on altı kişilik ekip, ilk turda sekize indik, sekiz kişilik takımdan çıkan ilk üç sinema yazarı –ki birisi de benim- filmin yönetmeni Stephan Komandarev, yapımcısı Stefan Kitanov ve filmin müziklerini yapan Stefan Valdobrev'le karşı karşıya geldik. Şansıma karşıma yönetmen Stephan Komandarev çıktı. Bulgar yönetmen ile eğlenceli bir tavla oyunumuz oldu. Üç kişiden averajla en iyi puanı yapan iki kişi de kendi aralarında maç yapınca, turnuvanın galibi Stefan Valdobrev'le kapışan sinema yazarı Nadir Öperli oldu. Ben de finale kadar çıkabilmiş olsam da üçüncülükle yetindim.

Bir filminden çıkıp diğerine koşturduğumuz film festivali haftası pazar günü itibarıyla sona erecek. Henüz film görmemiş olanlar –ki salonların doluluğuna bakılacak olursak bayağı kalabalık bir kitle tarafından takip ediliyor- en azından gidip bir film görmeli. Festivalin ardından bazıları vizyona da girecek ama çoğunu sadece festival esnasında görebilirsiniz.

janetiko@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Evren Kosmos'dan yana

Janet Barış 16.04.2010

Reha Erdem'in kendine has sinemasının birçok evresine şahit olduk. *A Ay, Kaç Para Kaç, Korkuyorum Anne, Beş Vakit* filmlerinin ardından, daha farklı bir dünyanın habercisi olan *Hayat Var*. Antalya'da En İyi Film ödülünü *Bornova Bornova* ile paylaşan *Kosmos* ise Erdem'in son filmi. İlginç olduğu kadar çekici atmosferiyle dikkat çeken *Kosmos* farklı bir sinema argümanına sahip.

Şehre yabancı biri gelir ve kendini *Kosmos* diye tanıtır. Geldiği zaman nehirde boğulan küçük bir çocuğu kurtarınca ermiş insan olarak anılmaya başlar. Bu ermiş gibi gözüken adam şehirdekilere biraz garip gelse de içlerine almakta zorlanmazlar. Sürekli çay içer, tek besin kaynağı da şekerdir. İnsani özelliklerinden vazgeçmiş gibidir, çığlıklar atar, ağaçlara tırmanır. Çığlıklarına karşılık veren bir kıza, Neptün'e rastlar. *Kosmos* yarası olanlara şifa dağıtırken, şehirde kimin yaptığı belli olmayan küçük hırsızlıklar başlar.

Filmin mekânı Kars, bu tarihî şehir *Kosmos*'un sakıncalı evreniyle uyum gösteriyor âdeta, tamamlıyor. Reha Erdem, *Hayat Var*'da, meselesinin aşksızlık olduğundan bahsetmişti. *Hayat*'ın dile getiremediği bu aşksızlığı, *Kosmos* içinden taşan çığlıklarla çağırıyor. "Aşk istiyorum" diyor *Kosmos*. Bu aşk sadece bir kadın ya da bedeninden ibaret değil, insani aşkı veya manevi aşkı da kapsayan geniş bir çerçeveye sahip. Aslında filmin cümlesi *Kosmos*'un aradıklarının, arayamadıklarının ya da bulur gibi gözüktürken çektiği acının tercümanı oluyor. "Hayatta her şeyde bela şu ki, herkesin başına gelen şey aynı" diyor. *Kosmos*'un tekrar ettiği bu cümle insanoğlunun aşksızlığını ele veriyor. Politik bir söylem üzerine kurulmamış olsa da söz konusu olan şehrin sınırdaki olması ister istemez "yabancı"lık meselesine götürüyor seyirciyi, kendi içerisinde kapalı olan şehir halkının başkasına kolay kolay kucak açmayacağını hatırlatıyor. *Kosmos* da başlı başına yabancı ama şifa dağıtıyor, bu özelliği onu dokunulmaz kılıyor.

Erdem'in zihninde yarattığını ne derece tasavvur edebildiğini bilemiyoruz, kendi düşündüklerini yansıtmaya çalışırken görüntülerden ne derece tatmin oluyor ya da gerçekten seyirciye geçtiğini hissedebiliyor mu anlamamız zor. Bize gösterdiği dünyada biraz sürreel, biraz mistik biraz da ruhu dumanlı bir sanatın buğusu var. Biçimsel olarak da tatmin edici bir yapım *Kosmos*, görüntüler ile ses de çok profesyonel. *Kosmos* çığlıklarla dolu, zaman zaman karanlıklaşan bir film, hazmetmesi zaman alabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Festivali yedik bitirdik!

Janet Barış 22.04.2010

Baharla gelen festival kül bulutları söylentileriyle sona erdi. Festivalden, filmlerden daha fazla konuşulan ise Emek Sineması ve akıbetiydi. Kapanış ise hem bir eyleme sahne oldu hem de ödüllere...

Ulusal Yarışma'da Semih Kaplanoğlu'nun yönettiği Altın Ayı ödüllü *Bal*, jüri özel ödülünü alırken, Yağmur-Durul Taylan kardeşlerin yönettiği *Vavien* en iyi film ödülüne uzandı. Vizyonda aradığını bulamayan *Vavien*'in böylesine prestijli bir ödül alması benim gibi filmi sevmiş olanları mutlu etti. Şiir gibi akan, ustalık örneği *Bal* aynı zamanda Radikal halk ödülünün de sahibi oldu. *Yumurta* ve *Süt* de İstanbul Film Festivali kapsamında aynı ödülü almıştı, böylelikle üçleme halk ödüllerini topladı ama bu tip filmlerin vizyonda yüzü gülmüyor pek. Umarım *Bal* bu anlayışı kıran ve kitlelere ulaşan bir film olur. En iyi yönetmen ödülünü ise *Min Dît* filmiyle Miraz Bezar aldı, ödülünü alırken filminin öyküsünü birlikte yazdığı geçen hafta kaybettiğimiz Evrim Alataş'ı da andı.

Uluslararası Yarışma'da ise benim seyrederken çok keyif aldığım, favori filmim, Felix Van Groeningen'in yönettiği Belçika yapımı *The Misfortunes* yani *Şeylerin Bokaanlığı* Altın Lale'yi aldı, şahsen ben çok sevindim,

çünkü otuz küsur film içerisinde seyredirken en keyif aldıklarımın biriydi.

Ödül almak ya da vermek için sahneye çıkan herkes Emek Sineması'ndan bahsetmeden edemedi. Öyle ki yabancı konuklar bile bu sinemanın ne kadar önemli olduğunu düşünmeye başladılar. *Şeylerin Boktanlığı* filminin oyuncusu Wouter Hendrickx, tören boyunca bir sinema salonunun kapatılmasından bahsedilmesini seyircilerin sanata ne denli sahip çıktığının bir göstergesi olarak niteledi. Konuklar kül bulutu nedeniyle birkaç gün daha İstanbul'da mahsur kalmış olsa da, akılda kalan filmler, sohbetler ve etkinliklerle festivalin sonuna geldik.

Yeni Sinema Günleri

Bir festival biterken bir diğeri başlıyor, bambaşka bir amaçla yola çıkan, Yeni Sinema Hareketi'nin düzenlediği Yeni Sinema Günleri yepyeni bir soluk getiriyor film gösterim anlayışına. Uzun zamandır sesi soluğu çıkmayan Ortaköy Feriye Sineması'nda 23 nisandan itibaren yapılacak olan gösterimlerde son birkaç yılda festivallerden ödülle dönmüş ama dağıtım sorunlarıyla karşı karşıya kalmış yönetmenlerin filmleri seyirciyle buluşuyor. Hatta sadece filmler değil, yönetmenleri de seyirciyle sohbet etme şansı buluyor.

Ticari sinemanın sanat sinemasının çok önüne geçtiği günümüzde seyirciye sanat sineması bilinci aşlamak açısından çok önemli bir faaliyet sinema günleri. Böylelikle daha geniş bir kitleye ulaşacak, anlaşılması ve tartışılması sağlanacak. Sinemateksizlik büyük bir eksiklik zaten. Bu hareketin bir nebze olsun sinematek eksikliğini gidereceğini ve entelektüel bir sinema ortamının yaratılmasına katkısı olacağını düşünüyorum. Öte yandan etkinliğin Ortaköy Feriye Sineması'nda yapılıyor olması da çok güzel, uzun zamandır faal olmayan salon böylelikle açılmış oldu. Salonların gittikçe azaldığı şu günlerde bu durum ayrıca önemli.

Eriyen salonlar

Pazar günü Emek Sineması için yürüdük, birçok insan tek bir salon için bu kadar harekete geçilmesine şaşırıyor olabilir ama mesele sadece Emek değil, Emek bir sembol oldu. Yeni Rüya, Sinpop gibi diğer salonlar da gidici, asıl mesele İstanbul'un tarihî dokusundan izler taşıyan bina ve caddenin göbeğine birtakım çıkarlar uğruna alışveriş merkezinin dikilecek olması. Bazı şeyleri görmek için illa uzmanı olmaya gerek yok, aylardır yıllardır İstiklal Caddesi'nde yürüyenler, dokusuna aşina olanlar, kalabalığından yakınsa da karış karış bilenler bilir ki caddenin kendisi zaten bir açık hava merkezidir. Mağaza, restoran, büfe ve daha bir dolu dükkânla Beyoğlu'nun kendisi şenlikli bir merkezdir ve bir de kapalına tıklmaya ihtiyaç yoktur. Fiziksel açıdan müsait olmadığını sadece Emek Sineması'nın yıkılmasına karşı çıkanlar değil, Mimarlar Odası temsilcisi Mücella Yapıcı da söylüyor. Bu proje baştan sona sakat diyor. Bütün bu sinemayla dolu günlerin ardından dileğimiz sinema günleri, festivaller yapılarak seyircinin sinemaya doyması ve küçük salonların kapitalizmin çarkları altında ezilmemesi...

janetiko@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnsanın içi de siyah beyaz

İnsanların işlerinden çıkıp belli bir bara gitmeleri ve bunun etrafında dönen muhabbetler konusu yıllarca sürmüş birçok dizide çıktı karşımıza. *Cheers, How I Met Your Mother* ilk akla gelen örnekler. Mesele bir grup insanın sürekli aynı noktada buluşup muhabbet etmesi olunca, gündelik hayata ilişkin malzeme de bol oluyor.

Ankara Sinema Derneği yöneticisi, Gezici Festival koordinatörlerinden Ahmet Boyacıoğlu, yirmi beş yıllık sanat galerisi ve bar olan Siyah-Beyaz'ın izini dostluklar üzerinden sürmeye çalışıyor. Pat diye bir intihar sahnesiyle açılıyor film. Daha sonra yavaşça karakterlere aşına oluyoruz. Komünist yaşlı ressam, kibirli gözükmeyen, yaptığı işten sıkılan insani bir doktor, artık avukatlık yapmayan eski araba sevdalısı Muzaffer ve tüm bu erkek egemen dünyada tek kadın olan Ayten. Bunların buluştuğu yer ise yine arkadaşları olan Faruk'un barı, yani Siyah-Beyaz.

Kendisi de aslında bir doktor olan Ahmet Boyacıoğlu, Ankara'da kendine özgü bir tarihi bulunan Siyah-Beyaz'ı anılarından yola çıkarak yeniden hatırlatıyor. Bunu yaparken çok da zorlanmıyor çünkü barın işletmecisi de müdavimleri de tanıdığı insanlar. Bıkıp usanmadan her akşam aynı yere geliyorlar, belli ki gidecek başka yerleri de yok, çünkü barın işletmecisi Faruk, burayı kapatıp Bodrum'a yerleşeceğini söyleyince hepsi tarumar oluyor.

Boyacıoğlu belli ki aklındaki, sevdiği bir fikri çok sevdiği sinemaya aktarmak istemiş. Teknik olarak da başarmış aslında... Görüntüler, ses gibi konularda bir problem yok ama sahneler arası geçişler çok bariz, diyaloglarda bir zorlamalık hissediliyor. Baştaki sahnelerde de barda bu beş kişiden başka kimse yok gibi duruyor. Karakterlerin hiçbirine derinden bakamıyoruz birçok şey sadece yüzeysel olarak kalıyor. Açılıştaki ilk intihar pek bir yere oturmuyor ya da hep birlikte aynı sandala binip balığa çıktıkları sahnede de bir yapaylık var. Filmdeki tek kadın karakter olan Ayten de tamamen erkek gözüyle hareket eden bir kadın, adamın birini terk ederken, diğer bir adamı canı çekerken erkek bir söylem üretiyor.

Siyah-Beyaz işin seyirci vs. gibi kısımlarının hesaplanmadığı, içten çekilmiş bir film; belli ki Ahmet Boyacıoğlu'nun zaten müdavimi olduğu Siyah-Beyaz'la duygusal bir bağı var. Hayatın kısa, dostlukların baki olduğunu hatırlatıyor, erken giden dostlar üzerine düşündürüyor. Diğer yandan bir doktor gözüyle, yayılan kanser hastalığına dikkat çekiyor.

Bir Ankara filmi olmasına rağmen daha çok kapalı mekânlarda geçiyor, Ankara sokaklarına, yaşamına dair izler pek yok. Ankaralıların yine de sevebileceği bir film *Siyah-Beyaz*, hele de barı bilenlerin daha çok ilgisini çekebilir. Ahmet Boyacıoğlu zamanı durdurmuş ve Siyah-Beyaz'ın hareketli bir fotoğrafını çekmiş, böylelikle bir bakıma günün birinde kapanacak bile olsa belgelemiştir. Tuncel Kurtiz, Nejat İşler, Taner Birsell gibi oyuncuların oluşan kadrosu da dikkat çekici. Popüler sinema mı sanat sineması mı tartışılabilir *Siyah-Beyaz* kendi halinde bir yapım. Ankara'da ve yönetmenin anılarının gizeminde yol alan içten bir film.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)